Дім сад город

2001

Фотоконкурс

Диво-квітка

Дорога редакціє журналу "Дім, сад, город"!

Спасибі за чудовий журнал. Це наш порадник, у якому ми знаходимо відповідь на все, що нас цікавить у веденні присадибного господарства.

Ми із задоволенням розглядаємо знімки з фотоконкурсу і вирішили теж взяти участь у ньому.

Помилуйтеся нашою диво-квіткою: на стеблині цієї лілеї розквітнув цілий букет - 61 квітка!

На знімку моя кохана дружина Наталя Сергіївна з онуком Денисом.

*З повагою **Володимир Михайлович Черненко**, с. Комарів Вінницької обл.*

Моя капуста

Шановна редакціє!

Мій тато фермер. Він займається вирощуванням овочів, а я допомагаю йому.

А ця капуста виросла на моїй грядці, я сама висадила розсаду і доглядала її. Подивіться усі!

***Алінка Корнієнко**, 9 років, с. Кононівка Лубенського р-ну Полтавської обл.*

"Доброго дня, дорогий "Дім, сад, город"!

Багато років ми передплачуємо цей чудовий журнал, але пишу до вас вперше.

Ми дуже любимо працювати на нашій присадибній ділянці, доглядаємо й прикрашаємо її. Цьому нас навчила моя мама — Любов Демидівна Гуля, яка народила й виховала 13 дітей. У вересні моя матуся відсвяткувала 90-річний ювілей, але вона ще й досі невгамовна, допомагає нам у всьому.

Ось ці чудові троянди, що дихають радістю та милують очі, посадила та доглядала вона, наша мама.

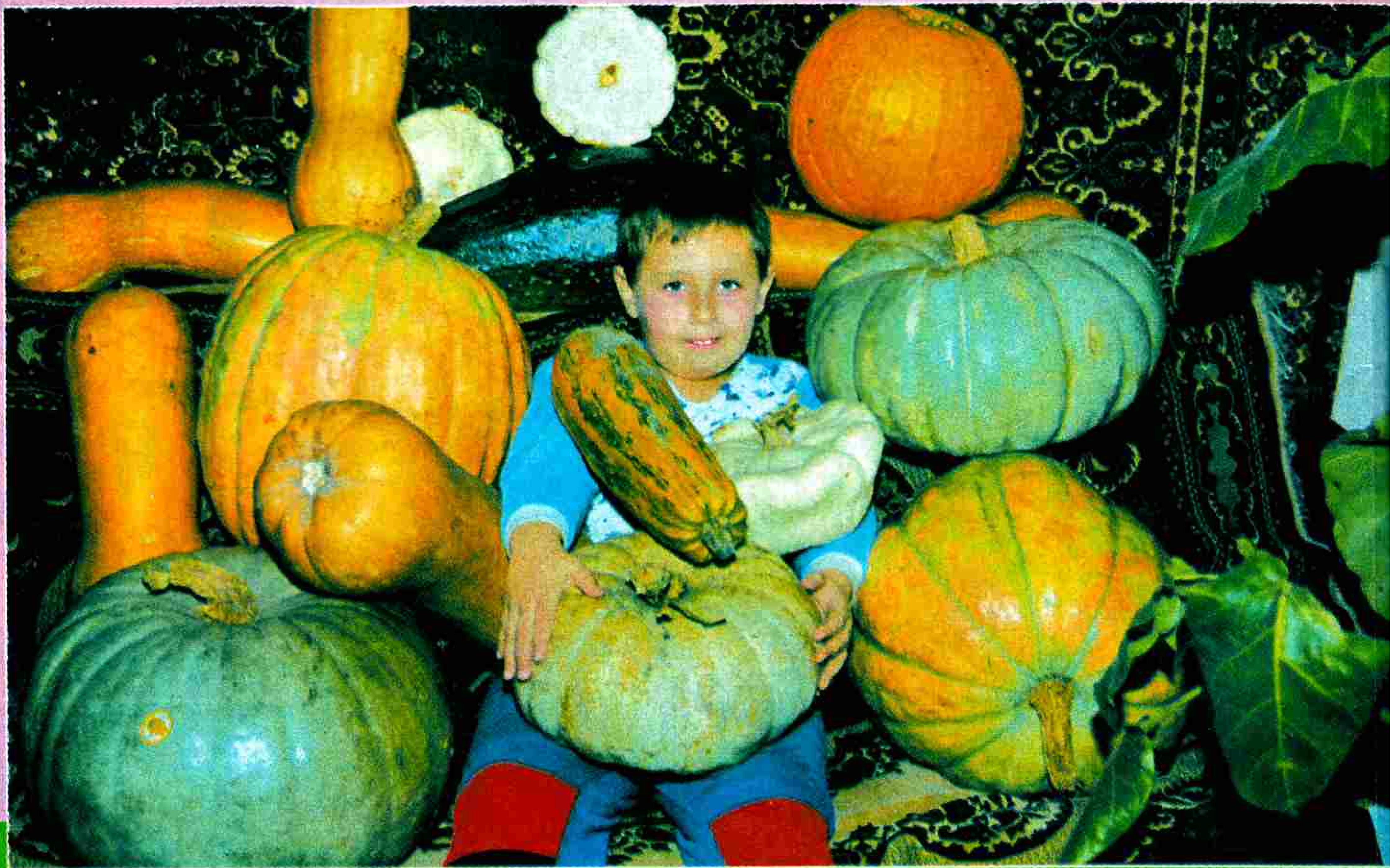
Дуже просимо, щоб ви надрукували в улюбленому журналі цей момент у її житті, щоб матуся побачила знімок, зраділа і була певна, що її шанують і люблять.

На знімку з матусею я та її правнучка Ірочка, а фотографувала її онука Лілія.

*Дуже вам вдячні, **Галина Степанівна** та вся **родина Присяжнюків**, м. Шепетівка Хмельницької обл.*

Шановна редакціє! Пише вам постійний читач і передплатник журналу "Дім, сад, город" з 1989 року. Пропоную на фотоконкурс фото мого сина Андрійка. Він у всьому мені добрий помічник, а я хочу прищепити хлопцеві любов до землі й передати йому свій досвід. Оці гарбузи, кавбузи та дині ми вирощували разом з Андрійком.

***Дмитро Миколайович Куликов**, м. Калуш Івано-Франківської обл.*

Шановна редакціє! "Дім, сад, город" ми передплачуємо від першого номера випуску, з 1989 року: ми давні ваші прихильники. Нам дуже подобається "Фотоконкурс", надсилаємо знімок нашого квітничка.

Він подобається всім нашим друзям, усі бажають сфотографуватися тут, на нашій дачі у с. Грузське.

***Олександра Бажан**, м. Кіровоград*

Доброго дня, шановна редакціє!

Щиро дякуємо вам за цей неперевершуваний, надзвичайно корисний журнал. Уже третій рік він радує нас своєю різноманітністю матеріалів та цінними порадами. Ми знайшли і з великим задоволенням переглянули практично всі ваші видання від дня народження журналу.

Ми захоплюємося всіма овочевими культурами, але перевагу віддаємо помідорам. Це справжнє диво природи. За любов до землі та наполегливу працю вони щедро віддячують нас урожаєм.

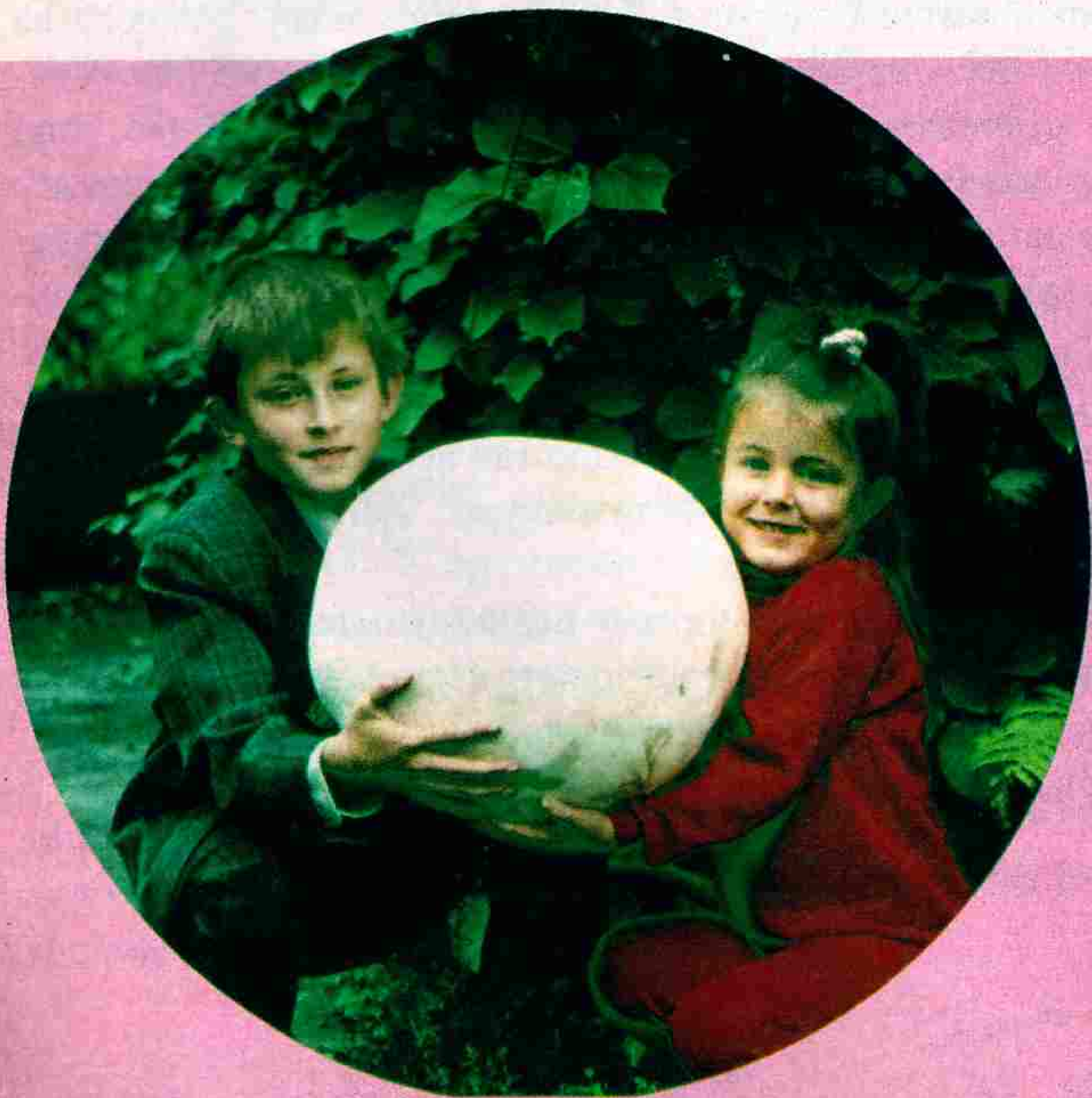
На фото "зарості" помідорів сорту Сантьяго. Великого тобі процвітання, "Дім, сад, город", ти наш помічник!

*З повагою **Микола Володимирович Дзюбенко**,*
смт Володарськ-Волинський Житомирської обл.

Доброго дня всім працівникам журналу! "Дім, сад, город" ми передплачуємо вже давно і завжди багато корисного знаходимо в ньому. Я навчаюсь у 10 класі і вирішив надіслати на фотоконкурс знімок моєї сестрички Оксанки. Ось які цього літа вродили на Київщині кавуни! До зустрічі на сторінках нашого журналу. "Дім, сад, город" — це журнал для всіх.

*З повагою **Андрій Зубов**, с. Антонів Київської обл.*

Диво-гриб дощовик масою 5 кг 600 г.
***Сашко та Аліна Янівські**, с. Жовтневе Вінницької обл.*

Осінні дарунки для Даринки. День народження моєї онучки Даринки саме 1 вересня, на початку щедрої осені
***Ніна Олександрівна Марченко**,*
м. Миргород Полтавської обл.

тисонів. Взяла всього на 5 гривень. Якась жіночка підійшла, та й мовить: "Що ви купуєте, може насіння старе, несхоже". А я візьми та й скажи, що знаю цю бабусю, що в неї все гарно росте, що насіння свіже. І знаєте, ця жіночка теж щось придбала у бабусі, а далі ще підійшли жіночки. Я відійшла, дивлюся: коло бабусі гурт уже стоїть, адже в неї набагато вигідніше купувати, дешевше. Я бабусі подякувала за її труд, а вона мене перехрестила і сказала: "Господь тебе не забуде, а земля віддячить", — це її слова.

І знаєте, це як якесь диво. Все те, що я купила у бабусі, ми потрошку посіяли. Все виросло, дало гарний

Господь не забуде, а земля віддячить

Доброго дня, шановна редакціє "Дім, сад, город".

Хочу щиро подякувати Вам за цікавий і необхідний для сільських трударів журнал. Ми його передплачуємо з січня 1989 року. Журнали підшиті за роками і всі зберігаються. В разі потреби перечитуємо, часто ділимося з друзями та знайомими різними порадами, даємо перечитувати підшивки.

Через рубрику "Пропоную" листуємося з багатьма аматорами, придбали чимало різних рослин, про які раніше й не знали. На городі росте все, що може рости на землі. Щось приживається, а щось ні. На все в кожного свої смаки й уподобання. Посадили гарний сад, також багато що виписали через рубрику "Пропоную". Висилаємо фото з різними плодами, але це не просто плоди, а диво-плоди, жаль, не знаю, що за сорти.

Хочу написати історію цих диво-плодів. Рано навесні у березні 2000 року поїхала я на ринок. Хоча в нас різного насіння доволі, та все ж цікавлюсь завжди рядами, де продають різне насіння. Гарні прилавки, гарно упаковане в кольорові пакети насіння, гарно примовляють продавці. А збоку стоїть старенька-престаренька, худюсінька бабуся, зігнулася від холоду, а перед нею на стільчику в торбиночках різне насіння — на ложечку продає. Ніхто не звертає на неї уваги, всі товпляться до гарних різнокольорових пакетиків. Жаль мені стало її. Я підійшла, запитала ціну однієї ложечки. "Тридцять копійок", — ледь вимовила бабуся. Я давай вибирати собі насіннячко огірочків, помідорів, гарбузів (3 види), динь, кавунів, петрушки, моркви, капусти, перцю, па-

врожай. Тут на фото не все, що я придбала у бабусі, але й цього достатньо, щоб побачити, яке все гарне виросло. Оце така історія. Про одне жалкую, чому я не запитала бабусю: хто вона і де живе, дуже хотілося подякувати їй, а можливо чимось і допомогти. Часто ще ходила на ринок, по рядах, але бабусі більше не бачила. Тепер надіюсь на майбутню весну, може знову вона буде з насінням. Дуже хочеться їй подякувати за її труд, за насіння. Хай Бог пошле їй ще багато років життя і здоров'я. Знаєте, добрі люди, дивлюсь на цей знімок, згадую, яке все було дорідне. А перед очима бабуся старенька, худюсінька, зігнута роками і її очі, такі сумні, зажурені. Я довго не наважувалася написати, та все мене щось мучить, хочеться хоч якось згадати та подякувати бабусі. Не знаю, як можна це зробити, але думаю: хай побачать усі цей знімок і це буде їй шана і подяка.

Прошу у Вас вибачення за довгого листа, але якщо зможете, то надрукуйте фото. Якщо так не можна надрукувати, то помістіть у рубриці "Фотоконкурс". Хай це буде дяка тій бабусі за її чесний труд.

Зичу всім працівникам редакції міцного здоров'я, плідної праці в новому тисячолітті. Нехай Вас благословить Господь і дає сили та наснаги для Вашої праці.

Низький Вам уклін!

З повагою ***Ольга Петрівна Книш,***
с. Жовте П'ятихатського р-ну
Дніпропетровської обл.

Шановні читачі!

Пишіть нам про людей хороших — добрих і щирих трудівників, які натхненною працею прикрашають нашу рідну землю. Пишіть про нелегкі долі людські, про цікаві та повчальні історії з вашого життя. Можливо, цю сторінку слід назвати інакше?

Пишіть, пропонуйте! Чекаємо листів.

Дім • сад • город • 11

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник – трудовий колектив редакції
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

НАЙКРАЩЕ НАСІННЯ СВІТУ

У новому сезоні на всіх городників чекає подарунок від компанії "Коуел®". Більше 30 голландських сортів і гібридів можна придбати в малих кольорових упаковках. Серед них: огірки Фокус, Астерікс F_1, Наташа F_1; помідори Немадор, Агата, Рома, Орко F_1, Ронко F_1, Ікарус, Хармор F_1; морква Нанте, Флакко, перець солодкий Тенно F_1, Уандер; капуста білоголова Амтрак F_1, Адмірал F_1, Коронет F_1, Дитмаршер Фрюєр, Лангедейкер Децема; цвітна капуста Кандід Шарм F_1, Латемен; кавуни Джонія F_1, Крімсон Світ; диня Делтекс F_1; баклажани Лонг Вайалетт, Халфлонг; петрушка листкова, кучерява та коренева; цибуля та багато інших найменувань. Поряд із загальновідомими і улюбленими сортами в асортименті представлені новинки: ***капуста червоноголова, брокколі, брюссельська та савойська, кабачки, патисони, пастернак, кріп, коріандр, щавель та газонна трава.***

Усі сорти розпакетовані у Голландії в яскраві фольговані упаковки, що сприяє створенню кращих умов для зберігання насіння і запобігає від підробок.

Запрошуємо Вас відвідати компанію "Коуел®" і скористатися 30 %-ною знижкою на весь асортимент міні-упаковок, що триває до 1 грудня!

Ознайомитися з широким асортиментом фермерських та малих кольорових упаковок, придбати насіння, а також отримати консультації спеціалістів з технологій вирощування овочів, закладання та догляду за газоном можна в компанії "Коуел®" та її філіалах:

ПП "Коуел®", м. Київ, вул. Дмитрівська, 71 (оптова та роздрібна торгівля)
тел./ факс: (044) 246-99-22, факс-автомат: (044) 246-92-12,
автовідповідач-диспетчер: (044) 472-31-46.

Магазин "Насіння від "Коуел®": м. Київ, вул. Старовокзальна, 24,
тел./факс: (044) 246-95-11.
Насіння поштою: 01054, м. Київ-54, а/с 117, ПП "Коуел®", тел. (044) 474-34-35.
® — торгова марка компанії "КОУЕЛ"

Високоякісне насіння від компанії "Коуел®" можна також придбати:

м. Дніпропетровськ, ПНВКП "Агровіта", тел. (0562) 34-80-27, (056) 778-28-19;
м. Донецьк, ОДП "Сортнасіннєовоч", тел. (0622) 93-63-06;
м. Дружківка, ПП "Лемехов", тел. (06267) 4-71-53;
м. Запоріжжя, ПП "Владіс", тел. (0612) 34-57-11, 13-37-11;
м. Київ, ЗАТ "Деметра", тел. (044) 564-82-07;
м. Кіровоград, ВАТ "Агрофірма Сортнасіннєовоч", тел. (05222) 56-75-57;
м. Львів, ТОВ "Леон", тел. (0322) 72-87-65;
м. Миколаїв, ВАТ "Сортнасіннєовоч", тел. (0512) 24-10-34;
м. Мелітополь, ПП "Росток-сервіс", тел. (06142) 3-11-77;
м. Полтава, Підприємець "Савченко", тел. (0532) 58-92-61;
м. Полтава, ВАТ "Сортнасіннєовоч", тел. (05322) 3-11-61;
м. Рівне, ВАТ "Сортнасіннєовоч", тел. (0362) 62-56-14;
м. Сімферополь, ТОВ "Коуел ®-Крим", тел. (0652) 29-05-40;
м. Херсон, ДНВП "Коуел ®-Південь", тел. (0552) 24-08-81;
м. Хмельницький, ВКМП "Галс", тел. (0382) 29-13-97, 99-85-60;
м. Черкаси, магазин "Огородник", тел. (0472) 15-55-16;
м. Черкаси, магазин "Флора", Центральний ринок, тел. (0472) 45-54-98.

Заготівля та зберігання живців для щеплення

Справжній садівник завжди має потребу у щепленні дерев у своєму саду. До того ж, іноді виникають непередбачувані обставини, які спонукають до цього. Так, природна стихія наприкінці минулого року охопила значні території Вінницької, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської і Хмельницької областей, завдавши великої шкоди, зокрема, плодовим насадженням. Під масою голольоду зігнулись і поламалися гілки, а нерідко й великі дерева, які можна й потрібно щепити чи перещепити.

Для цього слід заготовити достатню кількість живців та зберегти їх до весняного щеплення.

Отже, спершу про живці (прищепи). Це відрізки чи й цілі однорічні пагони, які виросли за вегетаційний період, здерев'яніли й увійшли в зиму. Їх нарізують, зберігають, а потім щеплять дерева.

На практиці живці для щеплення заготовляють восени, як тільки припинився сокорух, дерева скинули листя і увійшли в стан спокою. Хоч можна заготовляти живці і на початку зими аж до середини січня.

Далі, здебільшого в лютому, настають відлиги, після яких зрізані живці приживлюються гірше або й зовсім не приживлюються. Пояснюється це тим, що як тільки пригріло сонце, пластичні речовини з верхівки пагона починають рухатися донизу, переміщуючись у гілку. Якщо такий пагін зрізати, а потім з'єднати його з підщепою, то він не приживеться, бо в ньому вже немає пластичних речовин для наростання калюсу і зростання компонентів щеплення. До того ж протягом зими молоді пагони можуть підмерзнути.

Правда, в окремих випадках такі щеплення все-таки вдаються. Але приживлюються лише ті живці, які під час прогрівання крони були затінені або, залежно від породи, не встигли втратити пластичні речовини. Якщо ж прогрівання триває кілька днів, сподіватися на приживлення марно. Тому заготовляти живці для щеплення слід своєчасно і заздалегідь, а потім добре зберегти прищепний матеріал.

Нарізування живців

Щоб мати добрий прищепний матеріал, заготовляти живці треба не лише своєчасно, але й якісно. Що тут мається на увазі?

По-перше, відбирати на прищепи кращі, добре визрілі пагони в діаметрі не менше 5—6 мм, з верхівковою ростовою брунькою і листяними боковими бруньками (листяні — менші і видовжені, квіткові — коротші, випуклі, товщі).

По-друге. Зрізувати пагони на живці краще нижче ростової шийки, власне, з відрізком 2-річної деревини 1—2 см. За цих умов прищепи краще збережуться і добре приживлюватимуться.

По-третє. Зрізані пагони кожного сорту слід негайно закласти на зберігання. Для цього їх протирають вологою ганчіркою, сортують за розміром, зв'язують у невеличкі пучки, які поміщають у новий чистий целофановий пакет кульку і зберігають за відповідних умов.

Не слід нарізувати живці короткими — 8—10 см, не годяться також тонкі, криві, пошкоджені, з обростаючих гілок, а також з "вовчків". Так само не варто зрізувати на прищепи пагони, які виросли в загущеній, та ще з північного боку частині крони або вплетені в інше сусіднє дерево, а також з дерев невідомих сортів.

До речі, для щеплення, як надійні, можна використати верхівки щойно зламаних чи зрізаних гілок, якщо вони не підсохли.

Зберігання прищеп

Способів зберігання прищепного матеріалу досить багато. Найбільш надійний, на мій погляд, старий, дідівський, тисячі разів перевірений спосіб, коли нарізані живці, зберігають у вологому піску, тирсі, торфі чи в іншому субстраті, в сухому прохолодному місці, за низької плюсової температури, періодично зволожуючи субстрат. Такі живці на час щеплення залишаються свіжими, набряклими, ніби щойно зрізані з дерева, добре приживлюються.

Другий надійний спосіб зберігання живців — у холодильнику на одне, а то й два відділення нижче морозильної камери. Однак у поліетиленовий пакет все-таки краще вкласти змочену у дощовій або перевареній чи джерельній воді тканину, яка зберігатиме необхідну вологість повітря. А на час розморожування холодильника пакет перенести в прохолодне місце.

Живці можна також зберігати в прикопі, в снігу, підвішеними на балконі, веранді, навіть на дереві, але дещо утепленими і обов'язково загорнутими в стерильно чистий пакет. Особливо ретельно слід стежити, щоб під кінець зберігання живці не проросли. Якщо бруньки лише дещо набрякли, — живець ще можна щепити. І, навпаки, живці з конусом, набряклими або й пророслими бруньками вже ніколи не приживляться. Пластичні речовини тут уже пішли на розвиток бруньок. На утворення калюсу вже нічого не залишилося.

Інколи вдається щеплення, коли живці зрізують і тут же переносять з дерева на дерево, поки в материнському дереві не розпочався сокорух. Але такий спосіб менш надійний і вимагає пильного стеження за станом дерев і надійного затінення та зволоження місця щеплення на прищепі. А відтак, садівники рідко користуються цим способом.

Способи щеплення

Їх також багато. Коли щепити доведеться товсті гілки, а то й штамби дерев, способи щеплення мають бути: за кору, в розщіп, у косий зріз або заріз, у триграний виріз тощо. Словом, стосовно до кожного окремого випадку. Бо навіть на одному і тому ж дереві доводиться застосувати різні способи щеплення.

Але в усіх випадках щепити слід ретельно, без поспіху, добре заточеним інструментом, надійно з'єднуючи камбіальні шари прищепи і підщепи, а також добре обв'язуючи і замащуючи садовим варом або навіть густо замішаною жовтою глиною.

Приживлюються прищепи протягом 12—16 днів. У разі невдачі щеплення ще можна повторити. Але для цього треба мати в запасі добре збережені живці.

Г.А.Скоряк

Щоденник на садовій ділянці

Садівництво — це "хвороба ". І "хворіють" ним люди як правило, після 40 років. У цей час людина органічно відчуває дефіцит спілкування з природою, з навколишнім рослинним світом. Чим більше садівник-початківець знайомиться зі своїми вихованцями, тим більше цікавих сортів він хотів би вирощувати на своїй ділянці. Підбір сортів набуває спрямованого характеру. Хочемо того чи ні, але ми стаємо дослідниками, оцінюємо названі сорти у конкретних умовах вирощування. Кожен із нас через деякий час має свою суб'єктивну оцінку того чи іншого сорту. Однак, щоб краще проаналізувати свої дослідження, спостереження доцільно занотовувати. Це дасть можливість детальніше вивчити особливості росту й плодоношення, пов'язати їх з особливостями місцезнаходження, мікроклімату, кліматичними особливостями періоду вирощування.

Перш за все, необхідно завести окремий зошит (щоденник), в якому слід детально вести облік усіх робіт на садовій ділянці. Особливу увагу я приділяю садінню: дата, походження та вік саджанців, сорт, підщепа тощо. На одній із перших сторінок у мене план ділянки, на якому під своїм порядковим номером показано розміщення кожної рослини. В експлікації до плану під цими ж номерами назва рослини, сорт, підщепа, вік та походження, дата садіння. Якщо в крону дерева прищеплюю інші сорти, то записую їх назви теж в експлікації, а також дату щеплення, місцезнаходження на дереві (південь, північ тощо). Якщо на одному дереві прищеплено декілька сортів, то їх перелік наводжу у певному порядку. Наприклад, 29. Яблуня Спартан на сіянці Антонівки, 9.10.96 р. (знизу — вгору: Кауніс (Пн), Заілійське (З), Орловім (ПдС), Голдспур (Пн, 2 гілки, 10.04.98 р.); 4. Смородина Мрія (Млієве, Горьовий, одерж. 94 р.); Виноград: 3. Кодрянка (Микитівка, 9.05.99 р.).

Перший рік—два місце щеплення добре помітне. Можна відрізнити, чи то окулірування вічком (брунькою), чи щеплення пагоном. Надалі, щоб швидко знаходити прищеплені в крону дерева інші сорти, я їх позначаю білою масляною фарбою в місці щеплення, періодично через декілька років поновлюю позначку (див. фото).

Паралельно в хронологічному порядку занотовую всі роботи на садовій ділянці: обрізування (дата, ступінь), садіння, культури, які вирощую у міжрядді (дата сівби, схожість, урожай) тощо. За розділ приймаю сезон робіт. Так легше знайти потрібну інформацію.

Окремо занотовую інформацію по кожній культурі. Так краще видно наявність сортів, їх характеристику. Один із головних підходів у веденні щоденника — простота у користуванні, що досягається однотипною системою запису (порядок запису, скорочення, умовні позначення).

Так я веду польовий або робочий щоденник, усю інформацію з якого періодично переписую в інший, який постійно зберігаю вдома чи іншому місці. Бажано дублюючі записи вести в такому ж порядку, як і в робочому щоденнику. З часом ми звикаємо до місця розташування запису в щоденнику і швидко його потім знаходимо. Це спрацьовує зорова пам'ять. Необхідність ведення дублюючих записів підтверджено багаторічним досвідом. Одного разу я визначав середню масу ягід смородини. В лабораторії я забув польовий зошит. Де тільки я його потім не шукав: у своєму кабінеті, вдома, все безрезультатно. Деякі записи, що не встиг здублювати, загубилися. Але основна інформація збереглася. І тільки через півтора року мені віддали польовий зошит колеги по роботі. Вони його знайшли в лабораторії під час "ревізії" своїх робочих столів.

Дуже бажано паралельно зі спостереженнями за рослинами вести спостереження за погодою. Мій календар погоди включає показники: дата, температура повітря о 7-й та 14-й годині, хмарність, напрям вітру, опади, примітки. В останній графі записую погодні особливості періоду, сезону, року, виділяю лімітуючі кліматичні фактори. Ці спостереження дуже важливі для вас, тому що вони показують особливості мікроклімату конкретно вашої садової ділянки. Приведу цьому показовий приклад. Усі ми добре запам'ятали пізні весняні приморозки 1999 року, коли 5—7 травня температура повітря знижувалася місцями до мінус 13°С. На моїй же садовій ділянці мінімальна температура повітря була всього 0°С. Завдяки високому місцезнаходженню і доброму повітряному дренажу нічого не було пошкоджено. Вціліли навіть молоді рослини горіха грецького. На дослідній ділянці ягідних культур температура повітря знижувалася до мінус 3—4°С. Цвіла смородина досить рано — 17—22 квітня. То ж зав'язь у деяких сортів була пошкоджена до 95% (Лепаан Муста, Ядерна), 90% (Синя птиця, Мрія, Лакстона Тінкер), 80% (Вечірня зоря, Плотнокиста, Пам'ять Правика, Черешнева), 70% (Краса Алтаю, Виноградна, Зелена димка, Джет, Мульчі Поллі) тощо. В промислових садах на рівнішому місці температура повітря на поверхні грунту знижувалася до мінус 9°С. Все це на одній горі, як нам здається, майже в однакових мікрокліматичних умовах.

То ж раджу всім скрупульозно вести свої записи. Вони обов'язково знадобляться, бо ж садівництво — це постійний пошук кращих сортів, технологій тощо. Не вірте тому, хто вважає, що все знає про наших зелених друзів. Практика засвідчує інше: чим більше ми знаємо, тим більше ми не знаємо. Чим більше коло наших знань, що знаходяться в безодні невідомого, тим більша його поверхня, яка стикається з цим невідомим.

О.В.Яхимович, *канд. с.-г. наук,*
вул. Перемоги, 12, кв. 15,
Краснокутськ Харківської обл., 62002

Тепер у мене ростуть черешні

Про те, що село Козачки Летичівського району старше покоління вважало черешневою столицею Хмельницької області, мабуть знали всі хмельничани. В той час навколо села росли дуже гарні черешневі сади. В селі працював пункт з приймання і консервування плодів черешень, де щорічно консервувалась велика їх кількість у дубових 100-літрових бочках, яких не менше десяти вагонів відправлялося до Ленінграду. Від цього колгосп мав значні прибутки. Але біда спіткала ці сади. Райком компартії направив сюди голову колгоспу з іншого села, а цьому керівникові не сподобалися черешневі сади, бо вони завдавали багато клопоту. Він вирішив розкорчувати черешні і посіяти пшеницю. Тепер на тих земельних ділянках немає садів і не росте пшениця, зате буяють всілякі бур'яни.

Моє дитинство пройшло в тих садах. На той час я не задумувався, хто садив їх, як вирощувати і доглядати черешневі сади. В них росли різні сорти дуже високоврожайних і смачних черешень.

У 1965 році доля закинула мене на Шепетівщину Хмельницької області. Я був дуже здивований, що тут майже ніхто не вирощує черешень. Навіть на базарі неможливо купити цих плодів. Коли в 1988 році я одержав шість соток під садову ділянку, то відразу ж почав садити черешні. Але з року в рік мене переслідувала невдача. Черешні, які я купував на базарі, через рік-два гинули. На штамбі та в основі скелетних гілок розтріскувалась кора (морозобоїни). За сильного пошкодження кора майже відділялася від деревини по всій окружності. Пошкоджена камбіальна тканина відновлювалася погано, тому такі рани майже не заростали і не піддавалися лікуванню. Найчастіше це спостерігалося після дощового літа. Слід зазначити, що високоштамбові дерева пошкоджувались більше, ніж низькоштамбові.

Після таких невдач я вирішив поїхати в Козачки і порадитись з селянами, які колись працювали в саду, хоч надії було дуже мало. На щастя, мої пошуки закінчились дуже вдало. Мені розповіли про технологію садіння, вирощування і догляду за черешневими садами. Цю технологію я застосував на своїй садовій ділянці і тепер у мене ростуть декілька сортів високоврожайних і смачних черешень. Чим дуже здивував своїх сусідів по садовій ділянці.

Коротко я постараюсь розповісти про технологію вирощування черешні, яку застосовували садоводи із Козачок. Штамбоутворювачем для культурних сортів черешні використовували лише місцеві морозостійкі форми дикої черешні.

Насіння заготовляли з дерев дикої черешні, що росли поодиноко, осторонь від інших дерев черешні і не в середині лісових масивів чи в інших захищених місцях, а на узліссі, на більш відкритих підвищених ділянках. Дерева хворі, з сухими гілками чи з виявленою глеєтечею в окремих місцях або на стовбурі, на скелетних гілках з слідами зарослих морозобійних тріщин теж непридатні для заготівлі з них насіння. Сіянці з них мають низьку зимостійкість.

Щойно зібрані, відмиті від оплодня кісточки черешні висівають у ямки, зроблені посередині ями. Ці ями копають навесні 80—100х100 см. Ями засипають верхнім родючим шаром грунту, змішаним з перегноєм (20—30 кг на яму), 200 г суперфосфату і 300 г калійних добрив або 600 г попелу. Влітку, коли земля в ямі осідає, її присипають пухкою землею, не змішаною з добривами. У разі потреби до землі додають пісок, щоб поверхня грунту не ущільнювалася, не утворювалася кірка, яка перешкоджатиме проростанню насіння. В кожну з них висівають по 5—6 кісточок купкою (а не врозкид) і присипають землею шаром 2—3 см. Поверхню ями мульчують прілою соломою, рослинними рештками, листям шаром 10 см і добре поливають водою. Протягом літа й осені утримують землю під мульчею вологою. Рано навесні, як тільки сніг розтане, мульчу знімають, а коли земля підсохне, її розпушують, не порушуючи насіння.

Насіння можна висівати й навесні, але для цього його потрібно стратифікувати. Краще висівати зразу ж після збирання, тому що під мульчею влітку та протягом зими воно стратифікується.

Після появи сходів та після утворення 2—3 справжніх листочків рослини проривають, залишаючи в ямці по 2—3 сіянці. Пізніше, коли вони досягнуть висоти 10—15 см, у ямці залишають один найкраще розвинутий сіянець, а інші зрізують при землі. Виривати зайві сіянці не можна, щоб не пошкодити кореневої системи того, що залишився. Протягом літа грунт у ямці розпушують, прополюють від бур'янів та періодично поливають. При ретельному догляді сіянці можуть досягти висоти 70—90 см.

У перший рік сіянці, як правило, не використовують для перещеплення, оскільки пагонів, придатних для окулірування, у них відростає мало. Навесні наступного року їх обрізують на висоті 50—70 см від поверхні грунту, щоб викликати ріст бічних пагонів. Якщо сіянці мають бічні сильно розвинуті пагони, серед них вирізують ті, що відходять під гострим кутом, а інші, коли їх залишилося не менше 4—5, рівномірно розміщених у різні боки, вкорочують приблизно на половину чи третину довжини на одному рівні. Центральний пагін у таких сіянців укорочують на 20—25 см вище зрізу бічних. Якщо бічних сильнорослих пагонів залишається мало, їх укорочують до 20—30 см від основи. У сіянців без бічних пагонів центральний провідник укорочують до 10—12 см. Таке обрізування зумовлює інтенсивний ріст пагонів у зоні закладання крони на потрібній висоті від поверхні грунту. Коли пагони досягають довжини 20—25

см, зайві з них — пагони-конкуренти центрального провідника та пагони на бічних, які ростуть в середину крони, — прищипують. Якщо у сіянців пагони відростають у різні боки і не відходять під гострим кутом, їх не прищипують. Так формують ярусну або розріджено-ярусну крону.

У кінці липня — на початку серпня, коли кора на пагонах добре відстає, їх окулірують звичайним способом. Через низьку самоплідність черешень на одному дереві необхідно окулірувати кілька сортів, що сприятиме кращому перехресному запиленню, а відтак — підвищенню врожайності. На своїй садовій ділянці я використовував такі сорти: Красуня Києва, Китаївська чорна, Киянка і Дрогана жовта. Місце окулірування пагонів повинно бути якомога далі від стовбура. Чим більшою буде основа дерева з морозостійкої породи, тим менше будуть пошкоджуватись гілки щепленого сорту. Як правило, місце окулірування повинно бути на відстані не менш 25—30 см від стовбура.

Під час окулірування у сіянців відбирають 5—6 найкраще розвинутих бічних пагонів, що ростуть у різні боки з великим кутом відходження від стовбура та центральний провідник. Якщо у сіянців відросли пагони на бічних гілках, краще заокулірувати їх, ніж пагони першого порядку.

Діаметр пагонів у місці окулірування має бути не менше 8—9 мм. Якщо він менший, вічка приживаються гірше. На бічних пагонах окулірують по одному вічку, а на центральному — по два з протилежних боків. Окулірування більшої кількості бічних пагонів, ніж потрібно для закладання нижнього ярусу скелетних гілок, та подвійне окулірування центрального провідника виконують з урахуванням того, що частина може не прижитися. Щоб не робити окулірування вічок з квітковими бруньками, щитки використовують лише з живців завдовжки 40 см і більше. Вічко окулірують на міжвузлі з верхнього боку пагона, що забезпечує кращий ріст окулянта та звільняє від необхідності підв'язування його до шипа. Надмірну загущеність, що спостерігається в таких випадках, видаляють під час формування крони дерев у саду.

Навесні наступного року заокуліровані пагони вкорочують не безпосередньо над вічком, а залишаючи шип завдовжки близько 15 см. Всі інші незаокуліровані пагони і гілки вирізують на кільце. У період набрякання бруньок їх виламують на шипу та 4—5 бруньок нижче заокулірованого вічка, щоб з них не проростали дикі пагони, не конкурували з окулянтом і не затінювали його. Стандартні сформовані молоді деревця щепленого сорту на штамбоутворювачах повинні мати центральний провідник та не менше 3—4 бічних гілок культурного сорту.

У дерев, вирощених з насіння на постійному місці, коренева система не пошкоджується, оскільки їх не пересаджують. Такі дерева краще ростуть і раніше вступають у плодоношення. В них швидко розвивається стрижневий корінь, який глибоко проникає у нижні шари грунту, завдяки чому вони краще витримують посуху, тимчасове пересихання верхніх шарів грунту, де розташовані основні горизонтальні корені. У дерев з глибоко розташованим, добре розвинутим стрижневим коренем пошкоджена морозами коренева система відновлюється швидше. Отже, вирощування черешні з висівом насіння дикої черешні на постійне місце і вирощування їх тут з наступним перещепленням поки що найбільш надійний захід проти пошкодження дерев низькими температурами на Поліссі України.

С.А.Кусторовський,
агроном,
м. Шепетівка

Чому не плодоносять суниці?

Три роки тому придбали на ринку красиві саджанці суниці. Господар так розхвалював свій товар, що не могли втриматися.

Рослини прижилися дуже добре і тієї ж весни викинули рясні суцвіття. Але ягід не дочекалися — зашкодили заморозки.

Ціле літо ми добре доглядали, підживлювали, поливали. Кущі розрослися на диво: листя темно-зелене, видовжене, ребристе, краї з красивими зубчиками. Міжряддя вкрилися вусами з новими розетками (до двох десятків на кожному вусику). Завдяки їм значно розширили площу, ще й сусідів обдарували.

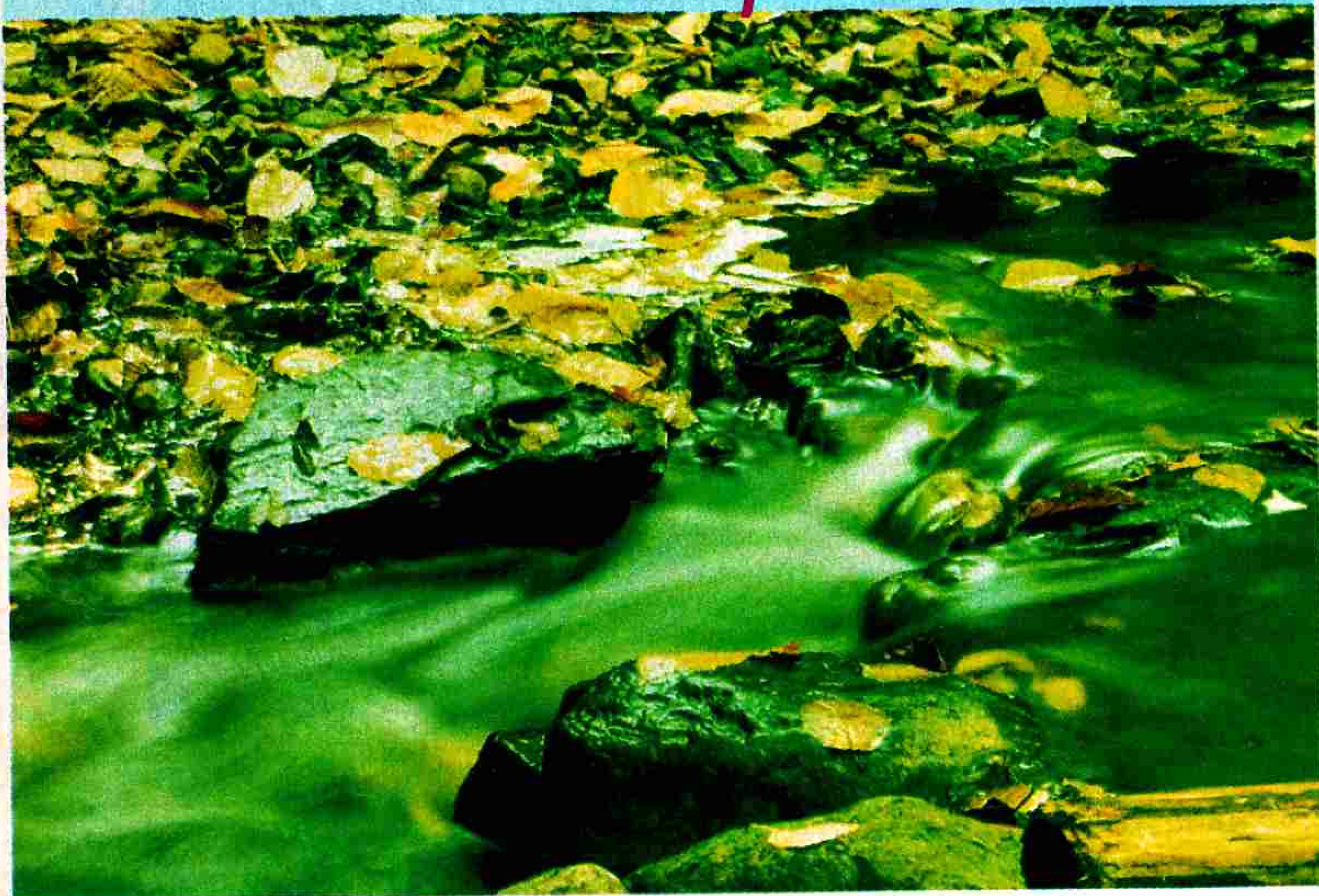
Наступної весни чекали з нетерпінням: як же вродять наші суниці. Кущі розкішні, квітки над ними височать на міцних квітконосах "От буде зручно ягоди збирати!", — раділи ми.

Але наші суниці рясно відцвіли, а плодів знову не дочекалися. Радилися з агрономами і садівниками, але всі або розводять руками, або кажуть, що це суниця одностатева.

То що ж нам робити? Де дістати "жениха" чи, навпаки, "наречену" для наших суниць? І що це за сорт? Ми зробили фото, коли суниці цвіли. Можливо, хтось розпізнає, що це таке і допоможе, нарешті, спробувати ягід?

Сім'я Гладирів,
с. Климівка
Карлівського району
Полтавської обл.

Погодні катаклізми та їх вплив на садові рослини

Катастрофічні погодні відхилення в 1999 р. садівникам України, гадаю, запам'ятаються надовго. Значної шкоди вони завдали садовим рослинам і на Харківщині. Збитки від травневих приморозків (6—8 травня) у садах і виноградниках були величезними. Навіть бузина і ясень, що напередодні буяли зеленню, після заморозків у нашій місцевості мали жалюгідний вигляд — зелень звисала лахміттям. Я вже пенсіонер, але подібного не пригадую.

Приморозкам передував небувало теплий квітень. Тому фенологічно вони були наче пізньотравневими. Крім того, хоч були вони й невеликі (мінус 3—4°С), але з вітром.

Далі було дуже посушливе і спекотне літо. У шкілці, навіть за регулярних поливів і мульчування тирсою, вигорало листя.

Третя катастрофа — буря, яка пройшла 30 грудня того ж року. З незамерзлого вологого грунту були вирвані навіть дерева яблунь на карликових підщепах.

Тож розглянемо потерпілі дерева, розділивши їх за походженням на три групи.

1. *Місцеві породи і сорти (аборигени).* Яблуні не дали високого врожаю, у тому числі й колоноподібні та північноамериканські. До 6 травня ще не закінчилося цвітіння. Груші цвіли раніше, то й забезпечили чверть урожаю. У кісточкових обмерзла зав'язь, і навіть досить велика (більша за горох).

Обмерзання верхівок молодих пагонів з листям серед аборигенів зерняткових і кісточкових порід спостерігав тільки у білоплідної американської сливи Вашінгтон.

Вигорів, обсипався та ще й погано зав'язався врожай різних сортів малини, особливо тих рослин, що росли на відсонні. Поморщились, не досягнувши своїх звичайних розмірів, ягоди багатьох сортів смородини. Не дав урожаю агрус, у тому числі й Фінік неколючий.

2. *Породи і сорти південного походження.* Повністю обмерзла зелена маса у грецьких горіхів, у тому числі і в екземплярів з пізнім розпусканням бруньок. До речі, усі горіхи розпустились до заморозків.

У абрикосів, що мають їстівне ядро, повністю була уражена зав'язь, а листки — лише молоденькі ніжні на верхівках пагонів. В абрикосів з гірким ядром листя не підмерзло й урожай не знизився.

У карликової повстистої вишні (родом із західного Китаю) обмерзли верхівки пагонів, урожай зменшився майже вдвічі.

Айву деревоподібну культивую лише Волгоградську, щеплену на грушу, яка зимою не підмерзає. Чого не скажеш про грузинську та селекції київського Національного ботсаду. Листя травневі приморозки не пошкодили, але урожай був слабким.

Маслинку багатоквіткову (гумі) неправильно вважають аборигеном Південного Сахаліну. Туди її інтродукували японці, а родом вона з Центрального Китаю. Це напівсубтропічний чагарник (на зиму не повністю скидає листя). Але у неї обмерзли лише верхівки пагонів. Цвіла після приморозків. Урожай був гарний.

3. *Породи далекосхідного походження.* Обмерзли все листя і зав'язь в актинідії, елеутерокока, менше — у китайського лимонника. Це й зрозуміло, адже в умовах мусонного далекосхідного клімату не буває повторення приморозків.

Боротьба з приморозками, особливо з нерадіаційними (з вітром), малоефективна. Намагаюся не допустити обмерзання листків у саджанців на першому році життя, тому й висаджую їх навесні пізніше. Зберігаю викопані рано навесні саджанці, у тому числі й неморозостійких порід, у погребі, а викопані восени — у притіненому прикопі. Цей спосіб я запатентував. Ідея пізнього садіння, звичайно, не нова, але статус винаходу цей спосіб дістав за визначення оптимальних весняних строків садіння будь-якої породи. А саме: висаджують саджанці, коли в грунті на рівні заглиблення кореневої системи встановиться середньодобова температура, яка дорівнює температурі біологічного нуля породи, що пересаджується. Опубліковано 28.02.1991 р. в Бюлетені СРСР "Відкриття. Винаходи", № 8 (авт. свідоцтво № 1630669).

Одним словом, сигналом своєчасного садіння саджанців є початок розпускання бруньок у непересаджених рослин породи.

Корисний ефект способу пояснюється відсутністю розриву між висаджуванням і початком активного всмоктування вологи корінням саджанця в уже прогрітому до біологічного нуля грунті. Дотримання оптимального строку висаджування ефективніше для теплолюбних культур.

Літо 1999 р. підтвердило спеко- та посухостійкість таких порід: абрикос, шипшина садова неколюча, кизил, айва японська, вишня антипка. Далі йдуть горіх грецький і серцеподібний, маслинка багатоквіткова, глід садовий, ірга, груша. В усіх них переважають глибинні, майже вертикальні корені. Але в шкілці навіть трирічні саджанці цих порід потребували поливу. Позаяк штучне дощування сприяє бурхливому росту бур'янів, то виручав спрощений метод крапельного зрошування. Розклав під найважливішими рослинами діряві відра, каструлі. Вода з них повільно просочувалася прямо до кореневих шийок рослин і вся проникала до коренів.

Менше постраждали неспекостійкі породи, посаджені так, що серед дня мали затінок від будівель,

дерев тощо. За такого розміщення чорна смородина і китайський лимонник майже не мали вигорілих листків.

Враховуючи несприятливі погодні умови 1999 р. та дані спостережень за попередні 20—30 років, переконався, яким породам і сортам слід віддавати перевагу. Тож, за ступенем надійності виділив три групи.

1. *Абсолютно надійні рослини*, в яких навіть незначного зниження врожаю ніколи не спостерігав: кизил, айва японська, шипшина садова неколюча, ірга, ревінь, ізабельний виноград Вінець півночі, жимолость їстівна далекосхідна. За останню скажу: шахраї на ринку продають дуже схожу жимолость європейську — вовчі ягоди. А за кизил — схожу рослину — свидину.

2. *Надійні рослини*, хоч в окремі роки знижували врожайність до 50 %: глід садовий, порічки жовті й червоні, алича, йошта, деякі сорти винограду, вишня повстиста.

До надійних сортів винограду відношу мускатний сорт Фіолетовий ранній, Муромець, кишмишні сорти Іскра і Гетьман Мазепа, Київський Кондрацького. Усі вони відновилися із сплячих бруньок і забезпечили половинний урожай.

3. *Відносно надійні рослини.* Родич грецького горіха далекосхідний серцеподібний дав повний урожай. Зелені пагони і листя у нього більш морозостійкі. Хоч пам'ятаю рік з травневим приморозком, коли в глибокому яру Ботанічного саду Харківського університету серцеподібні горіхи були без урожаю. Як і жимолость їстівна, горіх серцеподібний, на відміну від інших далекосхідних рослин, відзначається морозостійкістю вегетуючої маси та посухостійкістю.

На фоні загального неврожаю аборигенних кісточкових порід близько чверті врожаю дали: вишня шпанка, Золотоніська, Самсонівка, естонська черешня Пріма (дуже рання), слива Канадська.

Із багатьох сортів малини кращою була Ананасна — ремонтантна жовтоплідна. Літній врожай був невеликий, а осінній — нормальний. З урожаєм були чорноплідна малина Кумберленд, ожина Агавам.

Ще до відносно надійних рослин можна віднести окремі сорти смородини, маслинку багатоквіткову, фундук.

Тож, враховуючи уроки минулих років та вкрай несприятливого 1999-го, зробив висновки:

1. Кращим є весняне закладання саду за температури в грунті, що дорівнює біологічному нулю відповідної породи.
2. Не тільки у різних порід, але й у близьких сортів однієї породи стійкість проти погодних катаклізмів буває дуже різна. Стійкі сорти є і їх потрібно відшукувати та впроваджувати.
3. Крім зимових показників морозо- і зимостійкості бруньок та пагонів рослин, слід запровадити показник морозостійкості вегетуючої (зеленої) маси, зокрема квіток і зав'язі.
4. У яблунь на традиційних сіянцевих підщепах посухостійкість вища, менше обсипаються листя й плоди порівняно з тими, що на модних вегетативних карликових підщепах, котрі ще й підпор потребують.
5. Доречним є заглиблене садіння порід, що розмножуються вегетативно: смородини, агрусу, винограду, ірги, порічок.
6. Неспекостійкі породи (смородина, агрус, лимонник китайський) слід садити так, щоб можна було забезпечити їм у полудень притінення.
7. Кращим є крапельне зрошування дерев і кущів принаймні у спрощеному вигляді.

Л.С.Шугін,
61098, Харків-98,
вул. Старо-Кримська, 11

Випадок на дачі

Якось я довідався про те, як можна вберегти від морозів таке делікатне деревце, як персик сорту Ред Хейвен. Для цього слід формувати кущоподібну крону, щоб можна було вкрити її на зимовий період від вітрів та морозів. Якщо вив'язати добротну мату із кукурудзиння, вплівши в неї кілька дерев'яних палиць, довкола можна обгорнути деревце матою, а всередину між гілками накласти побільше сіна або очерету. Тоді воно не замерзне до самої весни.

Зробивши так, я наступного літа отримав гарний урожай дуже звабливих, соковитих плодів. І наступної пізньої осені я зробив так само.

Минула ще одна зима, і навесні цього року я почав звільняти кущовий персик від оцього штучного одягу. Працюючи поволі, помітив, що на сіні, яке лежало на самому грунті, утворено двоє чималих гнізд, таких, що у кожному із них міг розміститися пес. А якщо там лежав один звір, подумав я, то це могла бути навіть козуля. Про це свідчили розміри своєрідного лігвища.

Це було дещо цікаво й тому, що зимівля живої істоти чи істот суттєво поліпшувала умови для деревця, адже укриття допомагало також звіряткові, яке, розмістившись навколо стовбурця, обігрівало своїм теплом дерево. Такий симбіоз вигідний обом представникам природи. Можливо, за таких обставин персикові й удалося витримати морози.

Василь Семенюк,
садівник-аматор,
м. Київ

Пальма створює затишок у кімнаті

Серед моїх найулюбленіших кімнатних рослин пальмі належить одне з основних місць. Її величний вигляд, розкішна крона прикрашає житлове приміщення протягом усього року.

Батьківщина пальми — тропічні та субтропічні країни, де розвивається рослина особливо розкішно.

У нашій кімнаті пальма росте 7 років. Виросла вона з насіння. Для садіння я взяла вазон, на дно якого поклала камінці, потім насипала тонкий шар річкового піску — це дренаж. Земляну суміш приготувала з дернової землі, до якої додала листяного компосту та річкового піску. Все це добре перемішала, висипала у горщик і притрамбувала. Насінину поклала у добре зволожений грунт на глибину 1,5 см, притрусила річковим піском і накрила склянкою. Горщик поставила у тепле місце. Склянку через день знімала на 15 хв. для провітрювання.

Через 12 днів насіння пальми зійшло. Тоді я зняла склянку і горщик поставила на вікно. Слід зазначити, що пальма хоч і тропічна рослина, але не любить прямого сонячного освітлення.

Молоді пальми дуже повільно ростуть, але їх треба пересаджувати щороку у більшу посудину. Дорослі пальми можна пересаджувати раз на 3—4 роки. Чим більша рослина, тим товщим має бути дренажний шар. Для великої пальми він повинен бути 7—8 см. Щоб не було підгнивання коріння, на дно, крім камінців, треба покласти деревне вугілля.

Пальма дуже ніжна рослина, тому пересаджувати її треба дуже обережно, не пошкоджуючи коріння. Поранене коріння перестає рости, відмирає і може спричинити загибель рослини. У пальми специфічне розміщення коріння. У верхній та середній частинах слабеньке коріння, а основна його маса знаходиться внизу. Тому і посудину для пальми бажано мати бокалоподібну. Якщо пальма довго росте не пересаджена, то корінь біля кореневої шийки може оголитися. В такому разі його бажано обкласти мохом (тим, що росте на старому даху). Під час пересаджування рослини кореневу шийку слід розмістити на рівні грунту у посудині. Склад грунту для пальми має важливе значення. Пересаджуючи, слід пам'ятати, що з віком для рослини треба змінювати склад грунту. Чим старіша рослина, тим важчого грунту вона потребує. Так, якщо вік пальми 3—4 роки, земельна суміш складається з 2 частин дернової землі, 1 частини перегною та 0,5 частини листяної землі. Листяну землю заготовляють з опалого листя: липи, ліщини, клену. Листя дуба погано впливає на всі кімнатні рослини. Найкращим, як вважають учені, є листя чорниці та вересу.

Дорослі пальми віком 10—12 років люблять глинисто-дернову землю з домішками річкового піску.

Поливати пальму треба обережно і тільки теплою водою. Взимку поливаю один раз у 7—10 днів, а влітку частіше — 2 рази на тиждень.

Пальма дуже боїться протягів. Про це потрібно пам'ятати, провітрюючи кімнату. Сухе листя зрізують лише тоді, коли воно повністю засохне (черешок).

Свою пальму я підживлюю лише перебродженим коров'яком, розбавленим водою у співвідношенні 1:10. Якщо пальму пересаджую рідко, то влітку підживлюю один раз на декаду. Але не відразу після пересаджування, а зачекавши, щоб рослина зміцніла і була повністю здорова.

З-поміж багатьох видів пальм, відомих у кімнатній культурі, найпоширеніші: фінік канарський та китайська віялоподібна пальма (трахікарпус).

Тож посадіть пальму і ви не пошкодуєте, вона створить вам добрий настрій та затишок у кімнаті.

А.М.Красновид,
с. Комарівка
Борзнянського р-ну Чернігівської обл.

Не забудьте про сад взимку

Деякі садівники після збирання врожаю забувають дорогу до саду. Він заростає бур'янами, встеляється опалим листям. Саме за таких умов там знаходять свій притулок різні шкідники. Одні з них влаштовуються до самої весни, щоб з появою тепла приступити до своєї чорної роботи — знищення врожаю, інші не хочуть чекати весни і розпочинають її з настанням холодів, у цьому разі дерева загинуть уже наступної весни.

Щоб цього не трапилося, боротьбу із шкідливими організмами слід розпочинати завчасно, до настання стійких холодів.

Багато шкідливих комах шукають надійного затишку на зиму в тріщинах кори дерев, у купці бур'янів під стовбуром чи у верхніх шарах грунту під кроною плодових дерев. Тому бур'яни у пристовбурних кругах слід скосити, винести за межі саду і разом з листям спалити або закомпостувати, а грунт перекопати. Стовбури дерев слід обв'язати снопиками різних рослинних решток: цих же бур'янів, якщо їх довжина сягає 60-80 см, полину-чорнобилю або полину гіркого, прямої соломи злакових культур, стебел кукурудзи, соняшнику, очерету. Цей матеріал рівномірно обкладають навколо штамбу і посередині міцно до нього прив'язують. Шукаючи захисту від холодів, шкідники накопичуються в цих ловчих обв'язувальних матеріалах. У люті січневі морози їх знімають з дерев, виносять за межі саду і спалюють. А стовбури обв'язують ялинковими чи сосновими гілками. Це захистить їх від пошкодження зайцями, якщо сад не обгороджений, або коли ця огорожа невисока і зайці по кучугурах снігу зможуть проникнути в сад. Крім того, цей захід буде сприяти захисту дерев від розтріскування кори за різких перепадів температури, коли після великого морозу вночі вдень щедро пригріває сонечко, яке уже повернуло на весну.

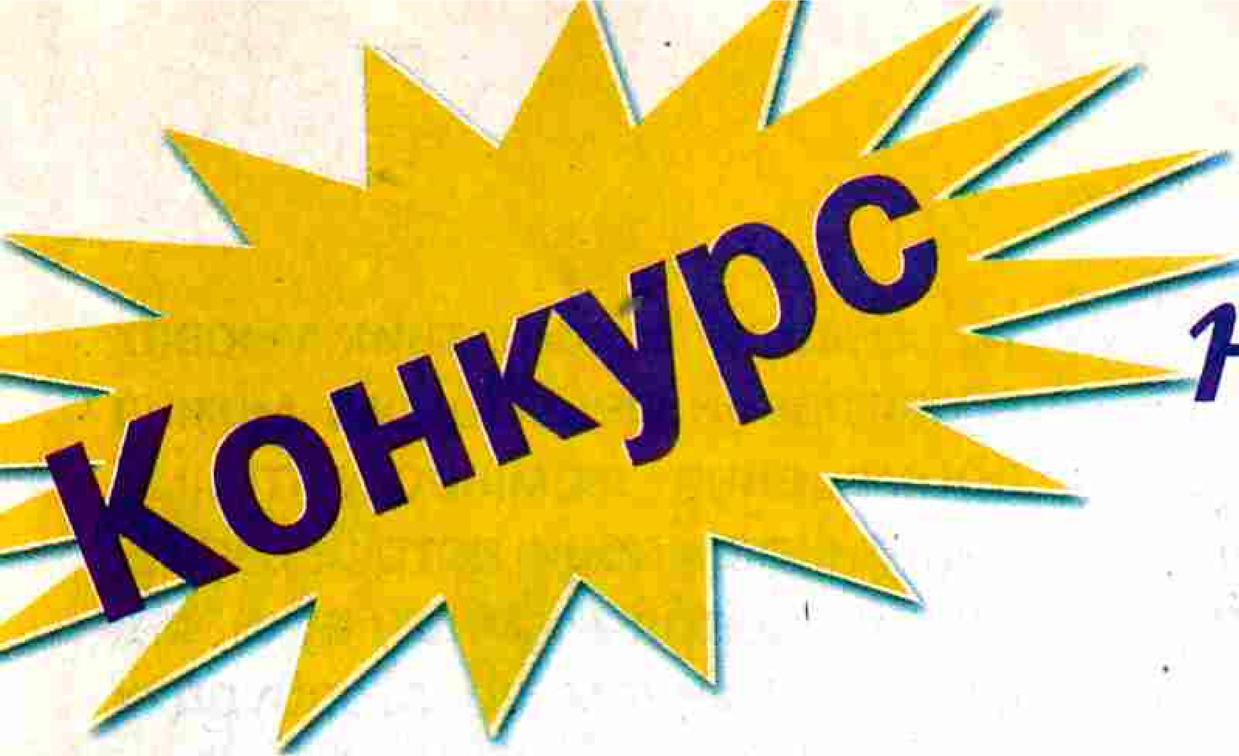
Великої шкоди садам, особливо молодим, можуть завдати миші, котрі збираються в саду, щоб поживитися насінням бур'янів, які там росли.

Але у довгі сніжні зими, коли це насіння буде спожите, вони прокладають під снігом безліч тунелів у пошуках їжі. І натрапляючи на стовбури дерев безжально їх обгризають, часто навкруги штамба, приречуючи його на загибель, якщо садівник вчасно цього не виявить і не зробить щеплення містком.

У цьому випадку з мишами борються, притоптуючи сніг навколо стовбура. Але це забирає багато часу, та й мало хто навідується у сад, особливо на дачу, взимку. Тому штамби дерев з осені обв'язують м'якою жерстю, краще оцинкованою з дрібними отворами, висота цієї сітки повинна бути 25-35 см. Навесні ці металеві обгортки знімають і зберігають до наступної осені. Звичайно, це дороге задоволення, але ваші кошти, праця і любов до саду, які ви докладали упродовж багатьох років, мабуть, важать більше.

Після обпадання листя на деревах можна бачити пучечки сухих листків, міцно прикріплених до гілочок. Це кокони гусені, що зимує. Їх необхідно зняти спеціальними секаторами, прикріпленими до високих шестів, і знищити.

Георгій Бульботко,
канд. с.-г. наук,
викладач Немішаєвського аграрного коледжу

Конкурс на краще домашнє вино

*Шановна редакціє!
Надсилаю деякі свої рецепти домашніх напоїв.*

Натуральне виноградне вино

Зриваю грона. Не мию, тому що на їх поверхні є наліт-грибок, котрий містить природні дріжджі. Перепускаю грона через прес-млин (можна перем'яти і руками) прямо у спеціально приготовлену бочку, у якої верхнє дно зняте, а в нижній частині бочки просвердлений отвір діаметром 2 см, в який вставляється цівка з бузини довжиною не менше 15 см, закрита ялиновим корком (у нас його називають чопиком). Отвір у бочці треба робити на висоті 3 см від дна, щоб потім зернятка не потрапили в цівку.

Щоб прискорити природне бродіння, десь за тиждень до збирання винограду, розчавлюю руками відро ягід, додаю 0,5 кг цукру, розмішую і закриваю кришкою. І на потрібний мені день закваска готова.

Далі цю закваску виливаю в бочку, перемішую, накриваю дном або рядном і десь через півдоби в ній починається бродіння.

Тепер все частіше треба цю м'язгу перемішувати, бо вона піднімається догори. При теплій погоді на 4-й день м'язга змінює колір, стає ніби загнилою, а верх майже сухий. Це сигнал того, що вино готове.

Тоді відкриваю чопик і випускаю вино у велику емальовану миску (таз), з якої переливаю у заздалегідь підготовлений посуд. Спочатку одержую чисте й ігристе вино. Воно майже не дає дріжджового осаду. Решту вина ще на півдоби залишаю, щоб зняти осад.

Ту м'язгу, яка залишилась у бочці, пресую, потім одержане вино залишаю на півдоби для утворення осаду і трубочкою перепускаю у заготовлений посуд.

Цей спосіб виготовлення вина я успадкував від діда, який запозичив його у румунів.

Тепер я не живу у рідному селі, а мешкаю у Веренчанці. Люди дивуються, що через 4—5 днів (при теплій погоді) вино уже готове!

Хочу також зауважити, що натуральне виноградне вино, виготовлене у домашніх умовах, не полюбляє повітря. Тому посуд з вином повинен бути заповнений вщерть.

Вишнева наливка "Вишняк"

3-літрову банку заповнити стиглими вишнями таким чином: почергово шар вишень, шар цукру. В результаті буде 3 шари вишень і 3 шари цукру. Закрити це марлею і поставити у тепле місце (на сонце). Коли верхній шар цукру розчиниться в утвореному вишневому соку, доповнити банку новими вишнями і зверху знову присипати цукром.

Коли банка наповниться соком так, що покриє всі вишні, залишаємо для бродіння.

Через 20—25 днів після бурхливого бродіння все це "закріпляємо" спиртом (горілкою). Доливаємо 0,7—1 л горілки. Через 10—15 днів зливаємо, проціджуємо, закупорюємо і відправляємо на зберігання у холодне темне місце. А вишні, які під дією спиртного стають твердими, можна також споживати. Дуже смачні на похмілля! (жарт).

Вишневий лікер

Взяти 100 штук стиглих вишень, 200 листків вишні, 1 л води. Все це прокип'ятити 10 хвилин, відцідити. Додати 1 кг цукру, 1 столову ложку лимонної кислоти і 1 літр горілки.

Вихід — 2 літра лікеру.

Щоб лікер набув специфічного смаку (запаху), можна додати ванільного цукру.

Домашній коньяк "Гуральник"

Беремо 3 літра горілки (міцністю під 50—55°), 10 г ванільного цукру, 2—3 гвоздики, половину мускатного горіха, 3—5 зерен духмяного перцю, 4—6 пакетиків чаю. Все це перемішати в банці, перевертаючи її то догори дном, то навпаки.

Через 2—3 доби напій набуває золотавого забарвлення, аромату і специфічного "коньячного" смаку. Колір регулюється кількістю чаю і часом витримки.

*Б.В.Гураль,
с. Веренчанка Заставнівського р-ну,
Чернівецької обл.*

Конкурс на краще домашнє вино, оголошений редакцією журналу «Виноград Вино» триває. Просимо надсилати свої рецепти на адресу: пр. Гагаріна, 17-а, Київ, 02094.

Помідори на підвіконні

Вирощування свіжих помідорів і огірків у кімнатних умовах — справа дуже корисна й цікава, нею захоплюються тисячі городників-аматорів і в містах, і в селах на півдні й півночі країни. Проте вона не така проста, як може здатися на перший погляд.

У ранньолітній період та пізно восени клопотів трохи менше. Головна передумова одержання врожаю в кімнатних умовах — наявність добре освітлених вікон у домі або на веранді, утепленому балконі чи лоджії, які спрямовані на південь. Городники-аматори вирощують у домашніх умовах розсаду овочевих рослин. Щоправда, деякі з них зазнають невдач, тому що купують і висівають насіння невизначених сортів або навіть таких, які не достигають у даній місцевості. А в кімнатних умовах вдалий добір сортів особливо важливий. Урожай помідорів, їхні смакові якості, розвиток рослин та стійкість проти хвороб і несприятливих умов значною мірою залежать і від підготовки та обробки насіння у передпосівний період, а також від сортових та посівних якостей.

Спосіб вирощування розсади кімнатних помідорів, який я застосовую, простий і надійний. Тут не завадить згадати про ще одну неодмінну умову: всі процеси підготовки насіння до сівби слід робити, використовуючи дощову, снігову або пропущену через магніт воду. Добрі результати дає також замочування насіння в розчині соку алое, гумату натрію або в настої деревного попелу. Це збагачує його мікроелементами, сприяє високій схожості та хорошому росту й розвитку.

Під час вирощування розсади в кімнатних умовах необхідний подовжений світловий день; цього можна досягти, освітлюючи приміщення люмінесцентними лампами. Періодично кімнатні помідори потрібно продувати вентиляторами. Якщо повітря в кімнаті сухе, під час цвітіння слід постукувати олівцем по стовбурцях рослин — це сприяє кращому запиленню.

Для висівання беруть насіння з рано достиглих і кондиційних плодів, які виросли на добре розвинутих рослинах. Схожість має бути стопроцентною. Навесні або восени перед сівбою я відбираю повноцінне за питомою масою насіння. Для цього опускаю його у 5%-ний розчин кухонної солі. Повноваге насіння осідає на дно, а щупле спливає на поверхню. Як відомо, деякі хвороби помідорів, наприклад, фітофтороз, стрик, передаються через насіння. Найпростіший спосіб його протравлювання — обробка однопроцентним розчином марганцевокислого калію. Для приготування цього розчину 1 г марганцівки розчиняю у 100 г теплої води і занурюю в нього насіння на 10 хвилин. Потім ретельно промиваю і просушую.

Перед сівбою ящички глибиною 5—7 см, розділені перегородками, наповнюю такою грунтосумішшю: 60% перегною, по 20% дернової землі та піску. У кожну клітинку ящичка висіваю 3—5 насінин, роблячи олівцем невеличкі заглиблення в грунті і вкладаючи в кожне з них по насінині. Обприскую ще раз теплим розчином марганцівки, приготовленим на дощовій або обробленій магнітом воді (для цього користуюся обприскувачем "Росинка"). Загортаю насіння тонким шаром грунту, ставлю в тепле місце і накриваю склом. Іноді поверх грунту ще присипаю тонким шаром сухого піску, вапняковим пилом або деревним попелом для профілактики захворювання на чорну ніжку.

Сходи з'являються дружно на четвертий — п'ятий день. Після їхньої появи ставлю ящичок у найбільш освітлене місце і підтримую в приміщенні температуру 6—8° вночі, а вдень — 10—15°С. Це дає змогу одержати великі, міцні, не витягнуті сіянці.

Коли з'явиться другий справжній листочок, починаю пікірувати рослинки в тепличні пластмасові коробки місткістю 200—300 г. Центральний корінь прищипую на третину, тоді бічні корінці добре ростуть. Після появи четвертого справжнього листочка вдруге пікірую і пересаджую рослини у пластмасові відра місткістю 5—7 л. На цей час розсада висотою 10—12 см має міцну кореневу систему і чудовий вигляд.

Щоб одержати повноцінні рослини, здатні формувати високий урожай, потрібно забезпечити розсаду достатньою кількістю елементів живлення, зокрема фосфору, якого вони дуже потребують у процесі росту й розвитку. Отож, якщо не внести оптимальної кількості фосфорних добрив, сіянці відстають у рості, а їхні листки набувають темно-фіолетового забарвлення. Така розсада розвивається повільніше, строки цвітіння та достигання плодів значно затримуються.

Найкраща пора для осінньо-зимового садіння кімнатних помідорів — початок вересня. Коли зайдеш у теплу, затишну кімнату з вулиці, де гуляє пронизливий холодний вітер, яскраві плоди на великих кущах на підвіконні милують око. А яке це диво взимку!

Серед великого розмаїття сортів кімнатних помідорів, які я випробував, віддаю перевагу таким: Кімнатне диво, Крайова (Польща), Віконна леді, Перуанські; з карликових — Маленький Тім, Новина Канади, Янтарний, Луїза, Їжачок, Червона шапочка. Створив та-

Ехінацея — від усіх хвороб "панацея"

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город", я передплатив ваш журнал на цілий рік. Так роблю уже багато років, бо моя сім'я дуже любить його. Багато чому ми навчилися завдяки журналу, незважаючи на те, що ми з дружиною уже пенсіонери. Просимо надрукувати про ехінацею пурпурову та про її лікувальні властивості. Бажаємо успіхів працівникам редакції журналу "Дім, сад, город".

***Володимир Слабоспицький**, м. Тростянець Сумської області*

Сучасна екологічна ситуація призводить до погіршення стану здоров'я населення, зростання онкологічних та хронічних захворювань, зниження імунітету проти інфекційних хвороб. А лікування нині досить дороге. Хворому іноді доводиться вибирати: купити упаковку таблеток чи буханець хліба?!

Але деякою мірою можна уникнути цих проблем, якщо використовувати для лікування фітопрепарати з лікарських рослин, вирощених на присадибній ділянці. Зокрема, це відома, але тимчасово забута рослина — ехінацея пурпурова, яку зараз широко рекламують завдяки її неперевершеним лікувальним властивостям.

Світова і вітчизняна наука довела високу імуностимулюючу дію фітопрепаратів, до складу яких входить ехінацея пурпурова, їхню ефективність у лікуванні запальних процесів внутрішніх органів, гострих хронічних та інфекційних захворювань, психічних розладів (депресій), фізичного та нервового виснаження, з її допомогою вдається нормалізувати вуглеводний обмін у хворих на цукровий діабет. Вивчена радіопротекторна дія цієї рослини, тобто здатність виводити з організму шкідливі радіонукліди та важкі метали. Численними експериментами й клінічними спостереженнями підтверджено відсутність шкідливої дії ехінацеї на людський організм.

Дедалі ширше ехінацею використовують як лікувальну та кормову культуру в тваринництві. За кормовими якостями вона не поступається перед високобілковими бобовими культурами (конюшина, люцерна, горох, вика), а за лікувальними властивостями значно перевершує їх. Додавання у корм тваринам ехінацеї у вигляді зеленої маси, сіна, трав'яного борошна і випоювання відварами сприяє зменшенню яловості корів, підвищенню приросту маси молодняка, несучості птиці та є профілактичним заходом проти різних захворювань сільськогосподарських тварин.

Ехінацея — чудовий літньо-осінній медонос. На гектарі посіву можна утримувати 100—150 бджолосімей і одержувати 300—400 кг цінного лікувального меду, адже квітують рослини ехінацеї протягом чотирьох місяців — з червня по жовтень.

Зрозуміло, що ехінацея не може замінити "український снікерс" — сало, і овочі, завдяки яким і виживає пересічний українець. Вона є тільки профілактичним заходом та підтримкою імунітету організму як людини, так і тварин.

Як відомо, ехінацея — багаторічна декоративна, лікарська, лікувально-кормова, медоносна культура, досить невибаглива до грунтово-кліматичних умов і її можна вирощувати на різних типах грунтів на одному місці 10—12 років за незначних норм мінеральних і органічних добрив та мінімального догляду за посівами. На присадибній ділянці кожний може виділити невеличкий клаптик землі для закладання багаторічного насадження ехінацеї. Цю діляночку можна розмістити обабіч доріжок у саду чи біля будівлі, вона буде слугувати чудовим декоративним квітником і джерелом лікувальної сировини для вас і вашої родини впродовж багатьох років.

Сіяти необхідно доброякісним насінням, бажано з врожаю поточного року, тому що в процесі зберігання протягом двох-трьох років втрачається схожість та енергія проростання — майже на 50 %. Сіяти можна навесні, влітку, під зиму до настання перших справжніх морозів.

Весняний строк сівби — березень-квітень, літній — червень-липень, а пізній осінній — жовтень-листопад. Ехінацею вирощують і розсадою, як звичайні овочі. При цьому вже в перший рік рослину використовують на ліки і збирають насіння для подальшого її розмноження. Існує ще один спосіб розмноження ехінацеї. Це ділення і розсаджування кущів рослин 2—3-річного віку. Звичайно, розсадний спосіб підходить для невеликих площ (0,01—0,02 га), а якщо йдеться про гектари, тоді доцільна сівба. Норма висіву незначна — лише 10—20 г на 0,01 га (1—2 кг/га). Сіяти необхідно широкорядним способом з шириною міжрядь 45 см на глибину 1—2 см у вологий грунт.

Сходи з'являються на 12—15-й день після сівби. Далі розпушують міжряддя, залишаючи захисну смугу в рядку завширшки 6—7 см, а потім вручну прополюють рядок. У перший рік розвитку рослини утворюють розетку листків та стеблостій висотою 40—70 см, а у деяких з них формуються суцвіття і вони зацвітають. На 2—3-й рік рослини інтенсивно ростуть і квітують.

Надземну масу (листя, стебла, суцвіття), корені використовують для приготування фітопрепаратів. З надземної маси та коренів заварюють водяні настої, тобто фіточаї (10 г сухої подрібненої або розмеленої маси на склянку окропу), або готують спиртові витяжки для внутрішнього вживання й компресів (10 г сировини заливають 90 мл спирту чи горілки і настоюють 7 днів). П'ють по 20—30 крапель тричі на день перед їдою протягом двох-трьох тижнів. Настої та витяжки з ехінацеї додають до соків і різних консервацій з ягід, фруктів та овочів. Тобто, цілющий "Живчик" можна приготувати вдома. Будьмо ж здорові, вживаючи цей чудовий дар природи!

А.О.Сипко,
канд. с.-г. наук,
Інституту землеробства УААН

кож власний гібрид Японського карлика та Маленького Тіма і назвав його Чебурашкою. Він, мабуть, найурожайніший і найкрасивіший з-поміж моїх кімнатних помідорів.

Якщо висаджую помідори навесні, дотримуюсь тієї самої технології, що й восени. На початку травня, коли настає тепла погода, виношу їх на веранду, поступово привчаючи до прохолодного повітря.

Вирощування кімнатних помідорів — дуже корисна справа. Кущі на підвіконні не тільки дають плоди, але й збагачують повітря киснем, сприяють поліпшенню мікроклімату в квартирі, надають їй затишку.

Сподіваюся, що багато читачів журналу зацікавляться і виявлять бажання вирощувати у власних домівках ці чудові рослини. "Мікрогрядками" можуть займатися не тільки дорослі, а й діти. Це виховуватиме в них любов до природи, шанобливе ставлення до зеленого друга.

М.М.Цеков,
овочівник-аматор,
м. Путивль Сумської обл.

Рецепти лікування ехінацеєю

Для кожного, хто має ехінацею, не обов'язково переробляти її на дорогі ліки. Треба зібрати рослину в кінці вегетації, висушити в затінку, подрібнити і споживати як чай цілу осінь, зиму і ранньої весни. А влітку використовувати зелену масу і квітки.

Подаємо рецепти лікування ехінацеєю, розроблені в Інституті оздоровлення і відродження народів України:

1. Чай з надземної частини рослини, зібраної у кінці вегетації. Одна чайна ложка подрібненої рослинної маси запарюється у склянці води, настоюється. Пити по 1/3 склянки тричі на день перед їдою.

2. Подрібнений на борошно порошок з усіх частин рослини, зібраної у кінці вегетації, змішують з медом у пропорції 1:3 і п'ють з чаєм. Цю суміш можна також використовувати для лікування ран і запалень місцево.

3. Зовнішньо водні і горілчані настої ехінацеї використовують для місцевого лікування запалень і ран. Спиртову настоянку застосовують у вигляді вологих компресів від запалення і ран, додавши до неї третину води або 20% аптечного препарату димексиду.

4. Свіжим соком листя і квіток рослини змащують на ніч обличчя за пігментних плям, вугрів, лишаїв, гнійничкових уражень, передчасних зморшок.

5. Внутрішньо частіше використовують 10%-ну спиртову настоянку з багаторічних коренів ехінацеї та всіх частин рослини. Для цього 10 г подрібненої рослини заливають 90 мл 70-градусного спирту на 7 днів. П'ють по 20-30 крапель три рази на день перед їдою, не менше двох тижнів.

6. За бронхопневмонії, тривалого кашлю натирають спину (особливо під лопатками) 7 днів підряд спиртовою настоянкою ехінацеї.

7. За хронічної пневмонії, бронхоектатичної хвороби приймають тричі на день після їди по третині склянки відвару суміші таких рослин: трава чистотілу великого (50), трава ехінацеї пурпурової (20), корінь дивосилу високого (20), плоди анісу звичайного (10), бруньки сосни лісової (10), квітки нагідок лікарських (10), трава шавлії лікарської (50), листя підбілу (мати-й-мачухи) (10), трава звіробою звичайного (10), листя подорожника великого (30), листя м'яти перцевої (20), листя евкаліпту кулястого (10). Дві столові ложки суміші на 0,5 л окропу.

8. Для лікування вугрів та екзем приймають по 2—3 склянки в день відвару з двох столових ложок суміші таких рослин (у грамах): корінь лопуха великого (30), корінь дивосилу високого (30), трава звіробою продірявленого (40), корінь цикорію (20), корінь кульбаби звичайної (20), листя бобівника трилистого (20), плоди фенхелю (20), кора крушини вільхоподібної (20), листя брусниці (30), трава ехінацеї пурпурової (50), трава чистотілу великого (20).

9. Від білів у жінок приймають уранці і ввечері по склянці настою суміші таких рослин: трава чистотілу великого (100), листя ехінацеї пурпурової (100), трава звіробою звичайного (100), трава деревію звичайного (100), кора дуба звичайного (100), листя шавлії лікарської (100), трава парила звичайного (100), корінь гірчака зміїного (50), листя подорожника ланцетолистого (50), корінь перстачу гусячого (50), квітки ромашки лікарської (50), квітки нагідок лікарських (50), корінь гадючника в'язолистого (100). Одну столову ложку суміші на склянку окропу. Настояти 30-40 хвилин. Пити по 1/3 склянки тричі на день перед їдою.

10. За жовчнокам'яної хвороби приймають вранці і ввечері по одній склянці відвару трави чистотілу великого, ехінацеї, листя м'яти перцевої - по 50 г кожного (відвар - 2 столові ложки на склянку води).

Рецепти застосування ехінацеї, розроблені Карпатським відділенням Інституту оздоровлення і відродження народів України (Львівська обл., Стрийський р-н, с.Угерське). Збори заварюються як чай або у термосі з розрахунку 1 столова ложка суміші трав на 0,5 л окропу. Пити по 0,5 склянки 3-4 рази на день після їди, краще з медом:

1. Серцевий збір "серденько": глід, собача кропива, чистотіл, нагідки, липа, деревій, м'ята, ехінацея, валеріана, хміль, омела, бузина, хвощ, горобина, аронія.

2. Збір для регуляції діяльності травного тракту: дивосил, ромашка, кукурудзяні приймочки, корінь солодки, звіробій, чистотіл, м'ята, ехінацея.

3. Заспокійливий збір "Спокій-1": нагідки, шишки хмелю, м'ята, топінамбур, звіробій, ехінацея.

4. Оздоровчий збір № 1 від гострих вірусних респіраторних захворювань: ехінацея, нагідки, корінь солодки, липа, гречка.

5. Оздоровчий збір № 5 за дисбактеріозу, алергічних дерматитів, отруєнь: нагідки, ромашка, м'ята, ехінацея, крушина. Під час лікування не вживати свіжого і кислого молока.

6. Оздоровчий збір № 6 від пієлонефритів після зникнення болів: спориш, пижмо, корінь живокосту, звіробій, собача кропива, ехінацея.

7. Оздоровчий збір № 7 за гастритів зі зниженою секреторною функцією: дивосил, полин, чистотіл, м'ята, ехінацея, звіробій, деревій.

8. Оздоровчий збір № 13 від екзем, вугрів, дерматитів, кропивниці: ехінацея, буркун, дивосил, звіробій, кропива жалка, нагідки, пирій, подорожник, полин, собача кропива, ромашка, спориш, хвощ, чистотіл, плоди шипшини.

9. Оздоровчий збір № 4 від гепатитів, холециститів, дискінезій жовчних шляхів, сечокам'яної хвороби: ехінацея, деревій, кропива, крушина, кукурудзяні приймочки, м'ята, пирій, ромашка, чистотіл.

10. Оздоровчий збір № 16 за цукрового діабету і панкреатиту: квасоля, дивосил, топінамбур, нагідки, ромашка, хвощ, ехінацея, чистотіл.

Рецепти застосування ехінацеї відомого лікаря-фітотерапевта Є.С.Товстухи:

1. Настій (композиція) для стимуляції імунних процесів та кровотворення за підвищеної радіації: корінь ехінацеї, цикорію, квітки гречки посівної, зубрівки запашної, родовика лікарського, деревію звичайного, листків кропиви, калгану рівностоячого, гравілату міського, подорожника великого у співвідношенні 2:1:1:1:1:1:1:2:1:1. Приймають по 20—40 крапель на ложку води 3 рази на день за 30 хвилин до їди. Курс лікування 2—6 місяців. Або корені ехінацеї, цикорію, квітки гречки посівної, зубрівки запашної у співвідношенні 2:1:1:1. Вживають по 20 крапель на ложку води тричі на день за годину до їди, курс лікування 1,5—3 місяці.

2. Аденома простати, простатит: бруньки тополі чорної — 2, омела — 4, корені гравілату міського — 5, плоди бузини чорної — 5, корінь ехінацеї — 5 (у грамах). Одну-дві столові ложки суміші залити склянкою води, кип'ятити на малому вогні 5 хвилин, настояти 4 години. По 100—150 мл тричі на день за 30 хв до їди. Курс лікування 1,5—2 місяці.

3. 200 г свіжих добре помитих і подрібнених коренів ехінацеї просушити 5—6 годин, залити 1 л свіжої соняшникової олії, настояти 10 днів, профільтрувати. Приймати по одній столовій ложці тричі на день через 2 години після їди за ангіни, трахеїту, глоситу (запалення язика), бронхітів, ерозії шийки матки, бешихи, трофічних виразок.

4. Для лікування виразкової хвороби шлунка і 12-палої кишки поєднують олійну настоянку ехінацеї з обліпиховою олією у співвідношенні 1:1. Хворі вживають по 2 столові ложки перед сном протягом 7—14 днів підряд.

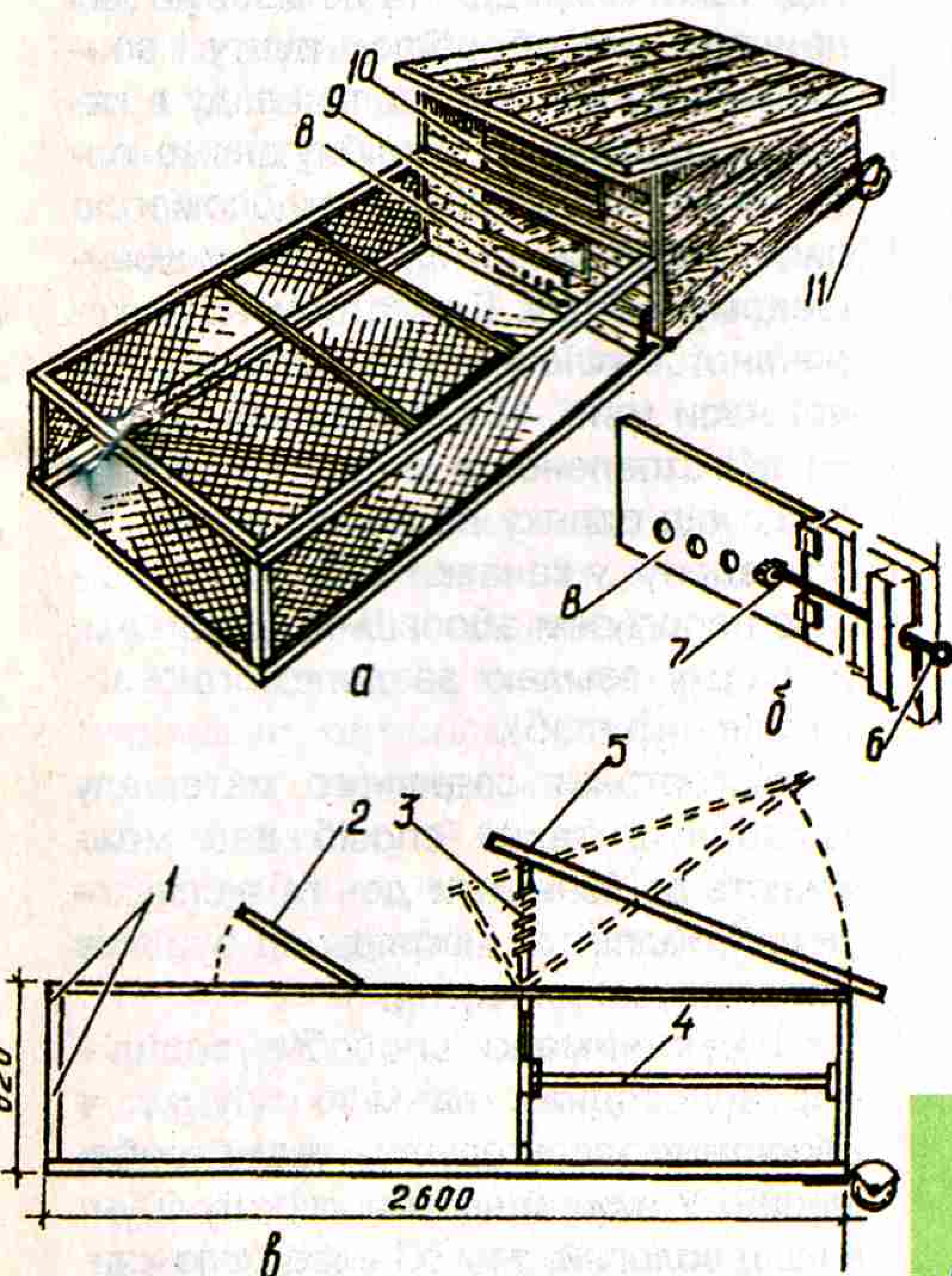
5. Для стимуляції лейкопоезу після хіміотерапії та опромінення успішно застосовують корені ехінацеї пурпурової у поєднанні з квітками гречки посівної, коренями цикорію дикого, листками кропиви дводомної, плодами шипшини, травою медунки лікарської у співвідношенні 2:4:4:4:2:4. Готують і приймають як і попередній відвар. Цей же відвар успішно застосовують для примочок за бешихи, псоріазу, трофічних виразок, променевих дерматитів, екзем, фурункульозу, опіків, пролежнів та інших уражень шкіри.

Для стимуляції імунних процесів у осіб, які перебувають у зонах з підвищеною радіацією, застосовують суміш таких спиртових настоянок: коренів ехінацеї, цикорію, квіток гречки посівної, зубрівки запашної у співвідношенні 2:1:1:1. Вживають по 20 крапель на ложку води тричі на день за годину до їди. Курс лікування 1,5—3 місяці.

А.Потопальський,
канд. мед. наук
Інститут молекулярної біології і генетики
НАН України та Інститут оздоровлення і відродження народів України

З журналу «Будьмо здорові»

Пересувний пташник

На садових ділянках утримують птицю тільки в літньо-осінній період. Як правило — курчат на відгодівлю для осіннього забою. Самотужки для цього можна виготовити пересувний пташник. Він може бути будь-яких розмірів. Та й особливих матеріалів для спорудження не потрібно, підійдуть обрізки дощок, фанера.

Перевага "пересувного" методу утримання птиці полягає ще й у тому, що місце розташування будиночка можна щодня змінювати. Переставляючи його, ви забезпечите птиці достатню кількість комах і грубих кормів, заощадивши зерно.

На рисунку зображено варіант пересувного пташника з кліткою для вигулу — вольєрою.

Каркас складається з металевої рами з опорними колесами, де установлено пташник з дахом, який піднімається, і кліткою. Пташник обладнаний люком, вентиляційними гратами, засклено фрамугою і дверцятами з дистанційним керуванням (рис. 1, б). Каркас клітки збирають на рамі з брусків перерізом 40x70 мм за допомогою металевих кутників. Потім його обтягують металевою або капроновою сіткою.

Нагадуємо, що клітку треба регулярно й старанно чистити, а воду в напувалках часто міняти, щоб вона завжди була свіжою.

Рис. 1. *Пташник пересувний: а — загальний вигляд; б — механізм керування дверцятами; в — поздовжній розріз; 1 — каркас; 2 — верхній люк; 3 — вентиляційні грати; 4 — сідало; 5 — кришка, яка піднімається; 6 — важіль; 7 — кронштейн; 8 — дверцята; 9 — засклене віконце; 10 — місце розташування гратів; 11 — колесо.*

У город — малу механізацію

Коли закінчується сезон, городники запасаються насінням, добривами, виготовляють різні пристосування для полегшення роботи у городі. Як відомо, підготовка грунту передбачає зяблеву або весняну оранку, передпосівний обробіток. Зяблева оранка сприяє максимальному накопиченню вологи у зимово-весняний період. А навесні слід подбати про розпушування грунту до дрібногрудкового стану. Цього досягають весноoранкою або культивуванням. Весняне розпушування слід проводити в оптимальні строки, коли визрів грунт. Обробіток незрілого грунту призводить до утворення великих грудок, що ускладнює його подальший обробіток.

За багато років праці на городі пересвідчився, що для одержання високого врожаю картоплю необхідно садити якомога раніше, бо за пізнього садіння в наших умовах, як правило, залишаються без достатньої кількості вологи, адже саме в цей час, за багаторічними спостереженнями, віють весняні суховії (наприклад, квітень 1986 р., квітень–травень 2000 р.).

Городина, зокрема картопля, потребує таких прийомів, які б забезпечували глибоке розпушування, добру аерацію та достатню кількість вологи в грунті протягом вегетаційного періоду. Працюючи упродовж багатьох років на городі площею 30 соток, і тільки у вихідні дні, для своєчасного та якісного обробітку грунту, боротьби з шкідниками й хворобами рослин та полегшення праці розробив на кожну операцію робочі органи та пристрої, що кріпляться на візку (рис. 1). Таких візків два.

Усі пристосування ручної малої механізації розраховані на середню фізичну силу однієї людини і вдвічі–втричі підвищують продуктивність праці порівняно з користуванням лопатою чи сапою. Наприклад, за 8 робочих годин я прополюю 11—12 соток картоплі сапою з плаваючим ножем шириною для картоплі 30 см, для інших культур 20 см (рис. 2). Довжина держака — 160—170 см, а такої втоми, як під час роботи звичайною сапою, не відчуваю.

Наступна операція після культивації — маркерування. Маркер — це трипалий пристрій (рис. 3), за допомогою якого наносяться лінії для садіння картоплі чи висіву інших овочевих культур. Виготовити його можна з будь-якого підручного матеріалу. Краще роботи маркер трипалим (у мого ширина між пальцями — 50 см). Під таке міжряддя пристосовую всі пристрої для обробітку грунту і збирання врожаю. Картоплю кладу в канавки, нарізані на потрібну для загортання насіння глибину за допомогою лапи, подібної до підгортача у зменшеному вигляді. Її виготовлено з укороченої стрілоподібної культиваторної лапи (рис. 4) і невеличкої полички, виготовленої із листового заліза. Якщо під оранку не вносили гній, то закладену у канавки картоплю засипаю перегноєм або іншим добривом, а зверху землею за допомогою загортача (рис. 5).

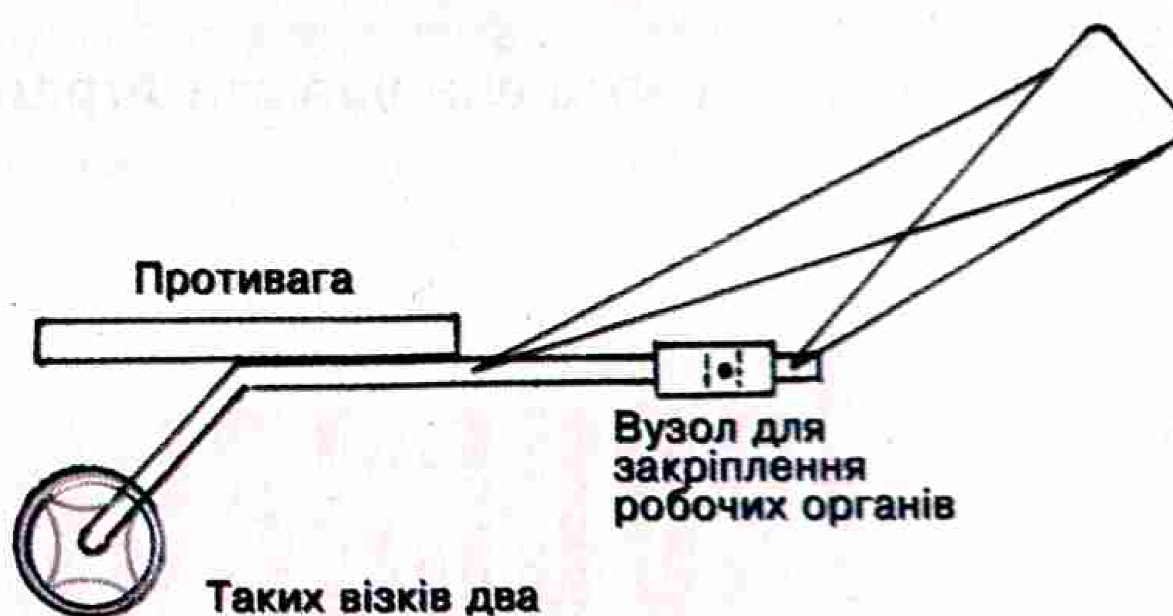

Рис. 1. Візок.

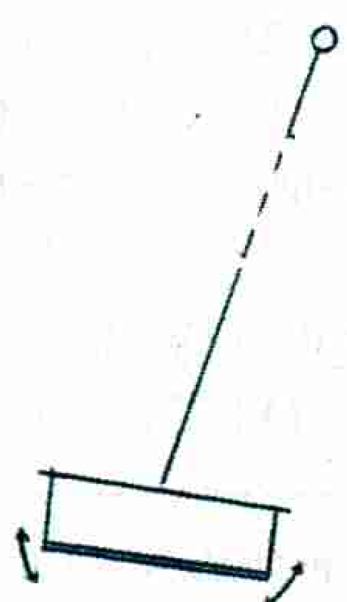
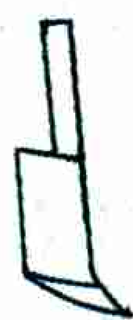

Рис. 2. Сапа з плаваючим ножем.

Рис. 3. Маркер.

Рис. 4. Лапа для нарізування канавок під картоплю.

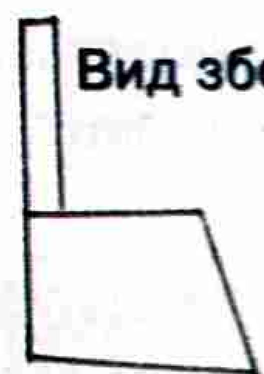
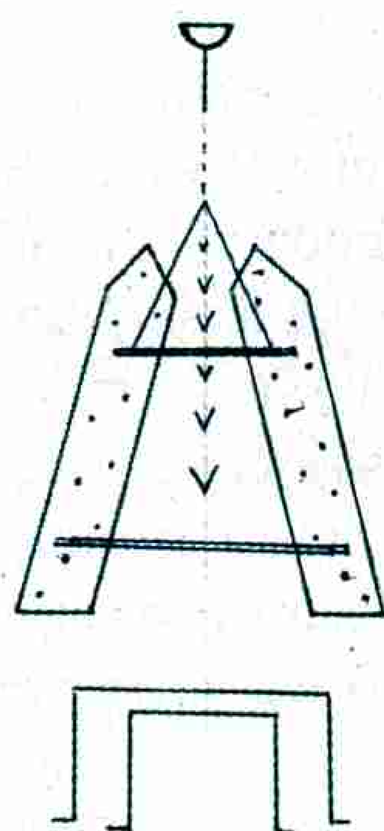

Рис. 5. Загортач.

Рис. 7. Мотика з культиваторною лапою.

Рис. 6. Культиватор.

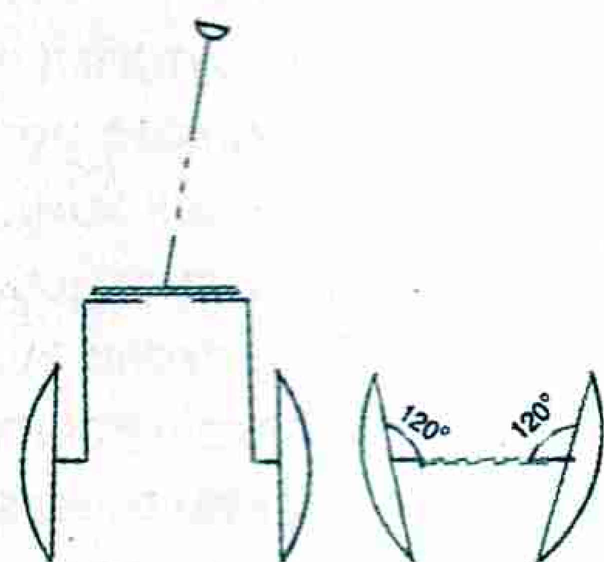
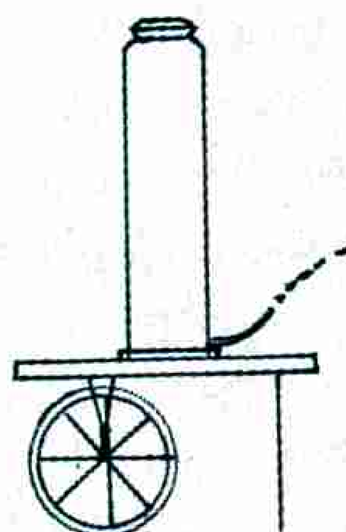
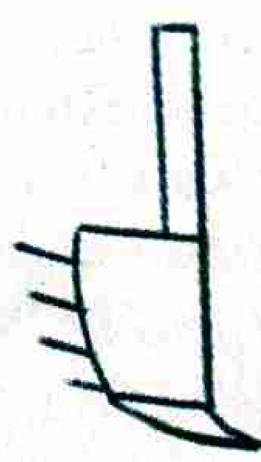

Рис. 8. Дисковий підгортач.

Рис. 9. Обприскувач на колесах.

Рис. 10. Лапа "Кріт".

Загортання садивного матеріалу картоплі у такий спосіб дає можливість здійснювати до- та післясходовий обробіток міжрядь від бур'янів і розпушування грунту.

Існує чимало способів садіння картоплі, однак, на мою думку, в Лісостепу заслуговує на увагу гребеневий. У нижній частині городу грунт більш вологий, там я і висаджую картоплю таким способом. Бульби розкладаю у канавки, зроблені маркером, та загортаю дисковим підгортачем. Гребінь повинен бути завширшки 30—35 см і заввишки 12—15 см. Як і за першого способу садіння, прополюю тільки у міжряддях. У розпушеному грунті бур'янів значно менше і вони гинуть у процесі його обробітку. У гребенях грунт не ущільнюється під час дощів, бульби не потерпають від надлишку вологи, а за посухи не перегріваються. Дощова вода краще зберігається в пухкому грунті, що позитивно впливає на майбутній урожай.

До цвітіння обробляю спочатку ручним культиватором, який досить легко виготовити власноруч з двох відрізків 50-міліметрової дошки та виготовлених із 5—6-міліметрового сталевого пружинного дроту зубів. Зуби заточені й зігнуті вперед на 6—7 мм для кращого зчеплення. Дошки встановлюються під кутом, вершиною вперед так, щоб між ними у міру росту проходили кущі рослин (рис. 6). Вони скріплюються П-подібними металевими пластинами на 4 болти. Ширина між крайніми точками задньої частини культиватора — 85 см, що дає змогу одночасно обробляти два міжряддя. Для овочевих культур

виготовляю культиватор меншого розміру.

Для кращого розпушування грунту, коли сходять рослини, міжряддя обробляю мотикою. При цьому шар грунту не перевертається, що дуже важливо. Часте розпушування сприяє ефективному знищенню бур'янів, збагачує грунт киснем, необхідним для росту й розвитку бульб.

Поглиблене розпушування проводжу мотикою, робочим органом якої є ніж, поставлений фронтально, а за ним на кронштейні прилаштовані зуби з сталевого дроту, як і в ручного культиватора (рис. 7), або культиваторна стрілоподібна лапа з прикріпленими на кронштейні зубами з дроту. Для картоплі довжина ножа 30 см, ширина сталевої пластини 4—5 см, товщина — 1,5—2 мм, для овочевих культур довжина ножа 20 см або укорочена до цього розміру (рис. 7). За 1,5—2 години такою мотикою обробляю 5—6 соток городу.

І от закінчився період боротьби з бур'янами, картоплю потрібно підгорнути. Цю операцію городники роблять по-різному. Я підгортаю її швидко і з набагато меншими затратами праці (у порівнянні з традиційними ручними знаряддями) дисковим пристроєм (рис. 8). Для цього використовую диски від дискової борони або маркера від сівалки. Їх встановлюють на П-подібну раму під кутом 120° до осі на ширину 50 см, якщо дивитися на пристрій зверху. Краще, коли є можливість переставляти диски у пристрої на ширину 40—60 см. Для цього їх встановлюють на кронштейнах, а на рамі просвердлюють додаткові отвори. Завдяки цьому можна успішно використати знаряддя для садіння картоплі гребеневим способом, при якому установка дисків дещо звужена, а також для підгортання інших просапних культур тощо. Підгортати картоплю краще двічі з інтервалом в один тиждень. Завдяки цьому додатково розпушується верхній шар грунту і знищуються літні бур'яни, що починають сходити.

Для обробки рослин проти колорадського жука обприскувач встановив на возик з колесами від велосипеда "Зайчик" (рис. 9).

Збираю врожай за допомогою пристрою "Кріт", виготовленого із старої усіченої культиваторної стрілоподібної лапи та маленької полички, з дротинами для провалювання грунту під час викопування бульб (рис. 10).

Такі пристрої дають можливість швидко обробляти городні культури та одержувати задоволення від виконуваної роботи.

М.П.Столярчук,
городник-аматор,
м. Київ

Подарунок від сусіда

Ігор Щербина регулює надходження води до рослин через водовипускники.

Як кажуть, добрий сусід кращий від поганого родича. Особливо це відчувається на садово-городній ділянці, тобто на так званій дачі. Там усі на видноті, найкраще, як і на комунальній кухні, пізнається людина: її характер, здібності, ставлення до праці, до людей…

Щодо сусідів, вважаю, мені пощастило. Майже всі дружні, допомагають один одному, діляться досвідом, насінням рідкісних рослин і в кожного, звичайно, є своє хобі: один — без тями від квітів, другий — схибився на вирощуванні помідорів, третій — завзято досліджує у своїх "виробничих" умовах власний винахід, перевіряє його ефективність…

Тим третім і є мій "дачний" сусід, кандидат технічних наук, а зараз і директор науково-виробничої фірми "Куркай" Ігор Васильович Щербина. Саме ця фірма під його керівництвом розробила і приступила до серійного виробництва пристрою для краплинного зрошення. Його можна застосовувати як у великих господарствах, що спеціалізуються на вирощуванні овочів у відкритому та закритому грунті, так і на городньо-дачних ділянках і навіть для поливання квітів у квартирах та на балконах (це дуже зручно, особливо влітку, коли вся родина виїжджає на відпочинок).

Професіонали, котрі вирощують різні культури в теплицях, парниках та у відкритому грунті, можуть зауважити, що мовляв, немає нічого тут нового — адже краплинне зрошення застосовують уже давно. Це так! Але обладнання, яке вони для цього використовують, складне, важке, не дуже мобільне та ще й дороге, а тому і суттєво впливає на собівартість вирощеної продукції, що знижує її конкурентну спроможність, особливо у ринкових умовах.

Створення мобільної та простої в експлуатації системи краплинного зрошення стало можливим завдяки використанню спеціального шланга, виготовленого з полімерного матеріалу — олігопену. Він легкий, еластичний, міцний і довговічний.

Пристрій призначений для подавання води та живильних розчинів безпосередньо до зони розміщення основної маси коренів кожної рослини зокрема, тобто для забезпечення оптимальної вологості грунту в радіусі 20—25 см.

До комплекту входять водозабірна система, спеціальний шланг водовипускників (капілярів)

та маленькі кронштейни для фіксації шланга в місцях зрошення.

Щоб система працювала, посудину з водою встановлюють на підвищенні: для теплиць і грядок — приблизно 80 см вище рівня грунту, для кімнатних рослин можна й нижче . З посудини вода через водозабірний шланг надходить до спеціального м'якого шланга, заздалегідь розміщеного поблизу кореневої системи кожної рослини на кронштейнах. Цим забезпечується надходження води до капілярних водовипускників протягом усього періоду вегетації рослини.

Стінку шланга в місцях бажаного зрошення грунту треба проколоти шилом (обережно, щоб не проткнути шланг наскрізь!) і встановити водовипускники. Переміщуючи їх відносно внутрішньої стінки шланга, легко регулювати (у великому діапазоні) швидкість витікання води, аж до повного припинення, коли капіляр повністю увіпреться у внутрішній бік стінки.

З капіляра воду можна подавати не тільки на поверхню грунту, а й безпосередньо в зону розміщення коріння рослин через гумові чи пластикові трубочки або гноти з волокнистих матеріалів, встановлені в грунті на глибині 10—15 см.

Якщо швидкість витікання води, наприклад, 10 крапель за хвилину, то витрати її з одного водовипускника 1 л за добу. Отже, знаючи кількість випускників і відрегульовану швидкість витікання крапель з кожного, легко визначити кількість води, потрібної на добу, тиждень чи місяць.

Коли вам потрібно забезпечити зрошення рослин, наприклад, на тиждень чи місяць, а посудини потрібної місткості немає, то можна використати кілька менших, з'єднавши їх між собою шлангами.

Пристрій дуже легкий і за необхідності його буквально за кілька хвилин можна перенести з однієї ділянки на іншу, де в цей час регулярне поливання теплою водою найдоцільніше. Спеціальний шланг довжиною 20 м, що входить до комплекту, забезпечує зрошення близько 20 м² площі. Але для економії коштів (1 м шланга коштує у фірмі 2,5 грн.) площу зрошення зі шланга довжиною 20 м можна майже подвоїти, проклавши його між двома рядками і встановивши трохи довші водовипускники з обох боків шланга.

Перевагами краплинного зрошення порівняно з традиційним поливанням рослин є: застосування тільки теплої відстояної води; максимально ефективне її використання; значне зменшення затрат ручної праці; запобігання захворюванню рослин внаслідок потрапляння води на поверхню листків, оголенню коренів (неминучого за традиційного поливання дощуванням).

Крім того, за краплинного зрошення волога рівномірно розподіляється в грунті й до мінімуму зводиться її поверхневе випаровування — це сприяє інтенсивному розвиткові рослин.

Систему краплинного автоматичного зрошення, яку подарував мені Ігор Щербина (до речі, вона запатентована), я особисто перевірив на дачній ділянці. І навіть у спекотне та посушливе літо нинішнього року не потрібно було часто їздити на дачу та поливати огірки. Правда, виникли інші додаткові клопоти — небувалий урожай, а тому, щоб не переростали огірки, довелося збирати їх мало не щодня, консервувати, а також роздавати сусідам-дачникам, у яких не було системи краплинного зрошення.

М.Гриб

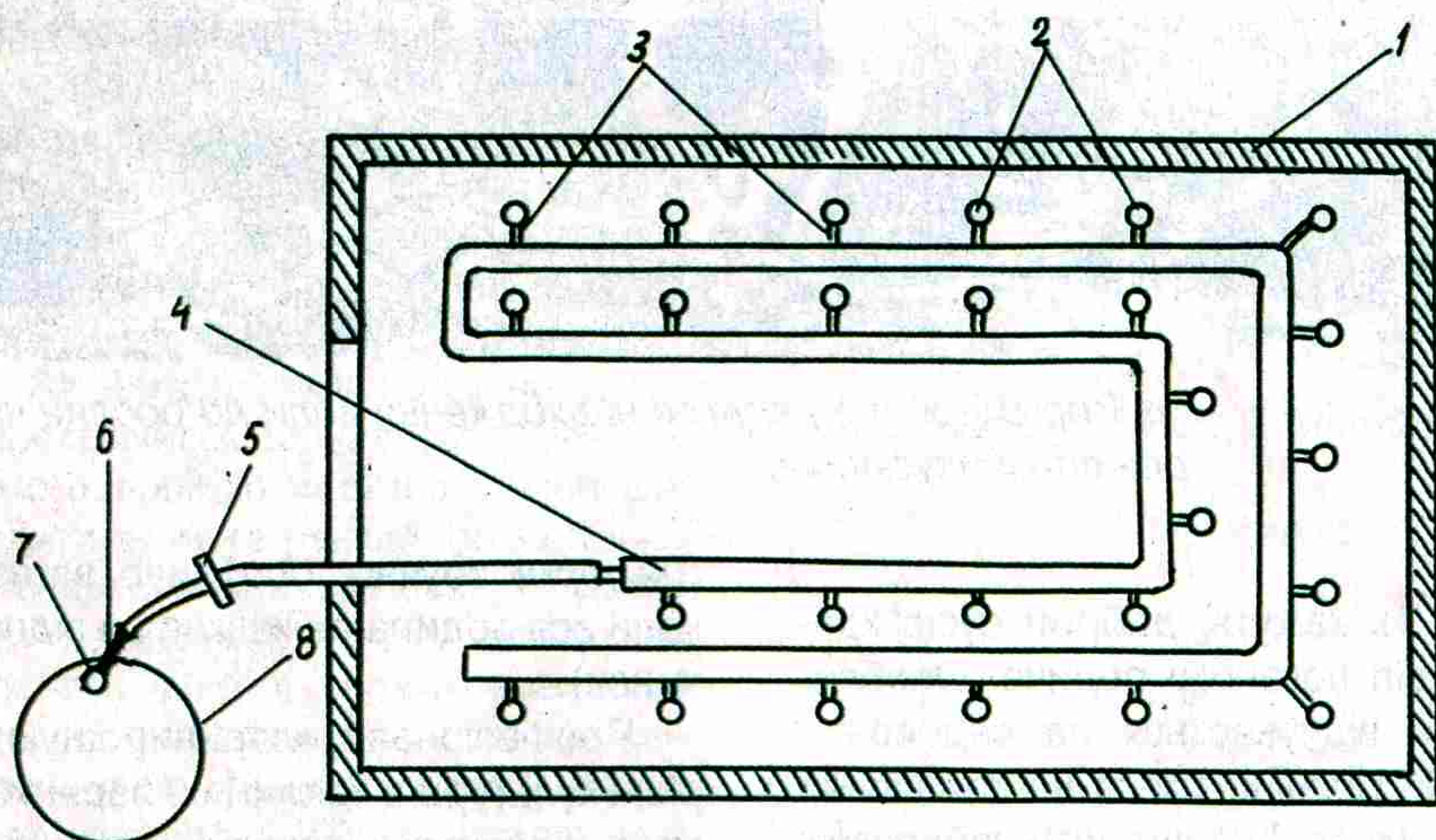

Рис. 1. Схема встановлення системи краплинного зрошення в теплиці: 1 — теплиця; 2 — рослини; 3 — капілярні водовипусники; 4 — спеціальний шланг; 5 — затискач (для припинення надходження води до поливного шланга); 6 — з'єднувальна трубка (вона має бути металевою, щоб не заламувався шланг на ребрі посудини з водою); 7 — металевий наконечник або тягарець на кінці забірного шланга; 8 — посудина для води.

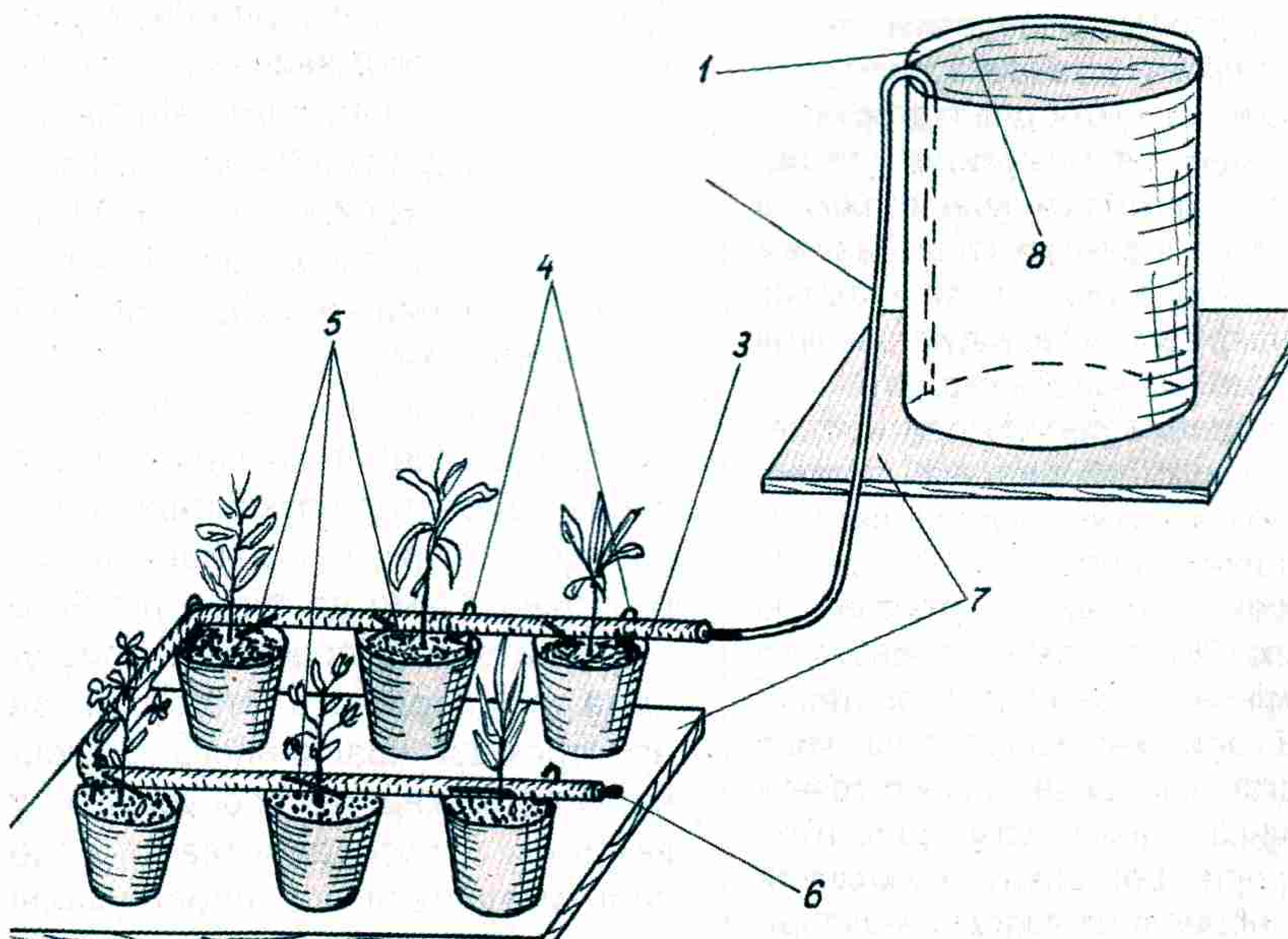

Рис. 2. Схема краплинного зрошення кімнатних рослин: 1 — посудина для води; 2 — забірний шланг; 3 — спеціальний шланг; 4 — кронштейни для встановлення спеціального шланга; 5 — водовипускники; 6 — чопик; 7 — підставки; 8 — вода.

Погода в листопаді

Для останнього місяця осені — листопада характерні нестійкі погодні умови з відчутними ознаками наступної зими. Порівняно з жовтнем температура повітря знижується на 6—8°С. Майже скрізь відбувається стійкий перехід середньодобової температури через 0°С у бік зниження , що є ознакою початку зими.

Середня місячна температура повітря 0—6°С тепла, а на Південному узбережжі Криму 9°С тепла.

Абсолютний мінімум температури мінус 20—33°С, а в Криму, на півдні Одеської, Миколаївської та Херсонської областей мінус 14—21°С і лише на Південному узбережжі Криму — мінус 8—10°С.

Абсолютний максимум температури сягає плюс 19—27°С, а на південному заході України та в Криму до плюс 30°С.

Листопад — найпохмуріший місяць року. Переважно у другій половині місяця на північній половині території утворюється сталий сніговий покрив.

Середня місячна кількість опадів становить 33—48 мм, а в Карпатах, на Закарпатті та в горах Криму — 61—134 мм.

Якою очікується погода в листопаді поточного року? З достовірністю 75—80 % на це запитання відповідає довготерміновий прогноз, опрацьований методами математичної статистики в Інституті агроресурсів в результаті аналізу багаторічних спостережень за гідротермічним режимом упродовж історичного періоду з 1881 до 2000 року. Цей місяць передбачається теплішим від звичайного з позитивною аномалією температури 0,8—1,8°С відносно кліматичної норми. Внаслідок цього перехід середньодобової температури через 0°С у бік зниження відбудеться пізніше від звичайних строків на 7—10 днів. У минулому півстолітті дуже холодний листопад спостерігався 13 разів у північних регіонах і 20 разів — на півдні країни.

Кількість опадів на переважній частині території не перевищуватиме середні багаторічні показники (див. таблицю).

Прикмети зміни погоди в листопаді

Спланувати ритм свого власного життя, одягнутися по погоді і раціонально спрямувати хід будівельних і польових робіт на присадибній ділянці допомагають короткотермінові прогнози погоди, що складаються в Гідрометеоцентрі із завчасністю 1—3 доби. Справджуваність цих прогнозів достатньо висока, але, на жаль, не стовідсоткова з тієї причини, що стосуються вони великої території, а погода у часі дуже мінлива.

Поліпшити справджуваність короткотермінових прогнозів погоди, самому скорегувати їх стосовно до місцевих умов можна за допомогою прикмет, що вказують на зміну погоди. Наводимо ті із них, що спостерігаються у листопаді.

♦ *Блимання зірок у листопаді — ознака погіршення погоди з посиленням вітру.*

♦ *Вінці навколо сонця й місяця — вірна прикмета близької негоди.*

♦ *Якщо вранці туман піднімається , утворюючи хмари, це віщує дощ, якщо ж падає на землю — буде суха погода.*

♦ *Сильний вітер під час дощу обіцяє невдовзі гарну погоду.*

♦ *Небо на ніч укривається хмарами, посилюється вітер — загрози приморозків немає.*

♦ *Чим сильніший вітер, тим менша ймовірність місцевих приморозків.*

♦ *Золотисто-оранжевий колір сонця при сході й заході, а також світло-жовті барви зорі віщують вітер й негоду.*

♦ *Зорі рясно засіяли небо — наступний день буде сонячний і бездощовий.*

♦ *Часті дощі в листопаді — на сніжну зиму.*

♦ *Осінній іній — на ясну погоду.*

♦ *Перший лапатий сніг — на негоду й сирість.*

♦ *Якщо у листопаді сніг ляже товстим шаром на мерзлу землю, бути доброму врожаю у наступному році.*

Ознакою зміни погоди у листопаді є поведінка деяких птахів і тварин.

♦ *Якщо під час тривалої негоди горобці пожвавіли і зацвірінчали, можна чекати гарної погоди.*

♦ *Побачиш наприкінці осені побілілого зайця, то не забаряться й білі "мухи". Білі зайці без снігу довго не ходять.*

♦ *Якщо восени теплого дня коти лізуть на піч або до радіатора грітися, знай: ніч буде з приморозком.*

На зміну погоди та очікувані метеорологічні умови в листопаді вказує стан дерев. Показові у цьому місяці такі прикмети.

♦ *Якщо листопад дерев не обтрусить, зима довга бути мусить.*

♦ *Калина вже достигла, а листя на ній ще зелене — на теплу осінь.*

♦ *Листя на березах жовкне рівномірно згори донизу - зима буде помірною.*

♦ *Жовта верба продовжує ще рости (молоде віття гонить) - ознака теплої і довгої осені.*

♦ *Рано опало листя на липах - зима буде люта.*

♦ *Швидкий падолист - на різку сувору зиму.*

♦ *Листя хоч і пожовкло, але опадає слабо - морози настануть нескоро.*

Прогноз середньомісячної температури повітря та кількість опадів у листопаді 2001 р.

Область	Температура повітря,°С	Відхилення від норми, °С	Опади, мм	% до норми
АР Крим	6,8	0,9	32	84
Вінницька	3,0	1,0	40	98
Волинська	3,6	1,1	40	89
Дніпропетровська	3,6	1,2	24	90
Донецька	3,5	1,8	30	77
Закарпатська	5,8	1,4	84	109
Запорізька	4,2	1,6	37	96
Житомирська	3,0	1,3	49	106
Івано-Франківська	3,3	0,8	32	80
Київська	3,1	1,4	51	116
Кіровоградська	3,6	1,4	31	82
Луганська	2,0	1,2	34	92
Львівська	3,9	1,0	39	81
Миколаївська	5,2	1,5	36	95
Одеська	6,2	1,1	35	97
Полтавська	2,2	1,3	39	93
Рівненська	3,4	1,1	36	82
Сумська	1,2	0,8	38	81
Тернопільська	3,4	0,9	40	94
Харківська	1,9	0,7	41	89
Херсонська	5,6	1,0	34	104
Хмельницька	3,0	0,6	40	92
Черкаська	3,2	1,2	34	87
Чернівецька	4,0	1,3	36	97
Чернігівська	2,9	1,2	48	102

В.М.Просунко,
канд. геогр. наук,
Інститут агроресурсів УААН

Право на користування та володіння землею

Шановна редакціє, маю до Вашого юриста двоє запитань. Хто має першочергове право на користування та володіння землею: ті, що проживають у даній місцевості, чи люди з інших сіл, районів, областей? Якщо першочергове право на користування і володіння землею мають ті, хто проживає у даній місцевості, то чи можуть вважатися подібні угоди на володіння й користування землею дійсними?

Н.Шинкарук, *Вінниччина*

Відповідно до Закону України "Про селянське (фермерське) господарство" від 20.XII.1991 р. кожний дієздатний громадянин України має право створити селянське (фермерське) господарство. Першочергове право на створення такого господарства надається громадянам, які проживають у сільській місцевості і мають необхідну кваліфікацію або досвід роботи в сільському господарстві.

Для ведення селянського (фермерського) господарства земельні ділянки передаються у приватну власність і надаються у користування, в тому числі на умовах оренди, за рахунок земель запасу, а також земель, вилучених або викуплених у теперішніх землекористувачів.

Безкоштовно у приватну власність для ведення селянського (фермерського) господарства земельна ділянка передається у межах середньої земельної частки (земельного паю).

За плату у приватну власність передаються земельні ділянки, розмір яких перевищує середню земельну частку.

Розмір земельної ділянки селянського (фермерського) господарства не повинен перевищувати 50 га ріллі і 100 га усіх земель, і земельні ділянки, одержані в користування і на умовах оренди.

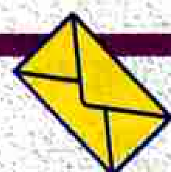
Для одержання земельної ділянки у власність або користування, в тому числі і на умовах оренди, необхідно звернутися з відповідною заявою до районної ради за місцем розташування земельної ділянки. У заяві зазначити: бажаний розмір та місце розташування ділянки, кількість членів селянського (фермерського) господарства, документально підтвердити досвід роботи в сільському господарстві та наявність кваліфікації або соціальної підготовки.

Районна рада в місячний термін повинна розглянути заяву і в разі позитивної ухвали замовляє у землевпорядній організації проект відведення земельної ділянки.

Остаточне рішення щодо надання земельної ділянки для ведення селянського (фермерського) господарства приймається на найближчій сесії відповідної ради.

Якщо у наданні земельної ділянки для ведення селянського (фермерського) господарства відмовлено, це питання розв'язується в суді (ст. 5 закону "Про селянське (фермерське) господарство).

Питання щодо ведення угод, у тому числі угод про оренду землі, вирішується також в судовому порядку.

Чи можна змінити заповіт?

Шановна редакціє, до "Юридичної консультації" маю троє запитань.

Перше. Кому спадкоємець може заповідати своє майно?

Друге. Чи можна змінити заповіт, якщо його вже було складено на певну особу?

Третє. Якщо заповіт складено і він уже на руках у того, кому заповідано майно, а потім спадкодавець передумав і написав другий заповіт на іншу особу, то перший заповіт чинний чи втрачає свою силу?

М.Титаренко,
Дніпропетровська обл.

Розпорядження дієздатного громадянина за життя про визначення долі свого майна на випадок смерті, зроблене у встановленій законом формі, називається заповітом.

Заповіт повинен бути укладений у письмовій формі і нотаріально посвідчений. Призначаючи спадкоємців за заповітом, спадкодавець не зв'язаний ні з законом визначених спадкоємців, ні черговістю їхнього закликання до спадщини.

Спадкодавець може заповідати все своє майно або його частину своєму онукові, незважаючи на те, що син або дочка (батько онука) живі і є спадкоємцями за законом.

Спадкодавець може заповідати своє майно державі, хоч є живими спадкоємці за законом.

Свобода заповітного розпорядження обмежується лише в інтересах неповнолітніх і непрацездатних спадкоємців першої черги. Незалежно від заповіту вони успадковують не менше двох третин частки, яка належала б кожному з них за спадкування за законом (ст. 535 Цивільного кодексу України).

Заповідач може в будь-який час змінити або скасувати, зроблений ним заповіт, подавши відповідну заяву до відповідної нотаріальної контори або склавши новий заповіт.

Заповіт, складений пізніше, скасовує попередній повністю, або в тій частині, у якій він йому суперечить (ст. 544 Цивільного кодексу України).

Згідно із ст. 549 Цивільного кодексу України для прийняття спадщини спадкоємець повинен подати заяву про прийняття спадщини або вступити в управління чи володіння спадковим майном протягом шести місяців з дня відкриття спадщини. Якщо спадкоємець протягом шести місяців не подав заяву про прийняття спадщини або не вступив в управління чи володіння спадковим майном, вважається, що такий спадкоємець не прийняв спадщини. Якщо причина пропущення вказаного строку поважна, його можна продовжити у судовому порядку.

Договір дарування є окремим самостійним договором і до інших об'єктів, які в ньому не передбачені, відношення не має.

Спори, які виникають у процесі спадкування, особливо в період прийняття спадкового майна, вирішуються судом.

Право на земельний пай

Моя мама працювала в колгоспі на Кіровоградщині, там і на пенсію вийшла. У зв'язку з погіршенням стану здоров'я я забрав її на Черкащину, де й сам мешкаю. Тут, 17 травня 1983 року, рішенням загальних зборів колгоспників її прийняли до членів колгоспу.

Про виділення земельного паю мамі відмовляють і на Кіровоградщині, і тут, на Черкащині. Мотивують це тим, що там вибула з членів колгоспу, хоч пропрацювала понад 40 років, а на Черкащині, хоч і є членом колгоспу, але ще не працювала в ньому.

То де ж мама має право одержати пай?

М.Наливайко,
с. Рацеве
Чигиринського р-ну Черкаської обл., 20910

* * *

Мама увесь час працювала в колгоспі ім. Пархоменка, с. Тучне. Наприкінці сімдесятих переїхала до селища Жовтневе цього ж району. І більше двох років перед пенсією працювала в колгоспі ім. Ульянова. З цього колгоспу і вийшла на пенсію.

Коли зайшла мова про виділення земельного паю, то голова колгоспу зауважив, що мало працювала в колгоспі й тому земельний пай не наділимо. А в Тучному сказали, що на пенсію мама пішла не від них і тому паю не виділили.

Але ж наша мама близько сорока років працювала в колгоспах, нехай і різних. Тож ми й запитуємо, чи має право наша мама на земельний пай і хто має їй його виділити?

М.Яровий,
вул. Жовтнева, 41,
смт Жовтневе-1 Сумської обл., 41855

Згідно з Указом Президента України від 8 серпня 1995 р. "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям", право на земельну частку (пай) мають члени сільськогосподарського підприємства, кооперативу, акціонерного товариства, в тому числі пенсіонери, які раніше працювали в ньому і залишаються членами даного підприємства, кооперативу чи товариства відповідно до списку, що додається до Державного акта на право колективної власності на землю.

Список громадян, який додається до Державного акта, формується самим підприємством відповідно до статуту і затверджується загальними зборами (зборами уповноважених) членів підприємства й підписується головою сільської ради та головою колективного сільськогосподарського підприємства.

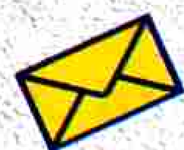
Ваша мама працювала останні передпенсійні роки в колгоспі Ульянова, там вийшла на пенсію і продовжує бути членом підприємства, що утворено на базі колгоспу до цього часу.

Виходячи з цього, вона повинна бути внесена до списку членів даного підприємства і має право на земельну частку (пай) нарівні з іншими його членами.

Посилання голови сільськогосподарського підприємства на те, що вона мало працювала в господарстві, не має підстави. Названий вище Указ Президента не ставить набуття права на земельну частку (пай) термін праці в господарстві.

Необхідна одна умова — членство в підприємстві на час здійснення паювання землі .

Для розв'язання питання про одержання земельної частки (паю) Ваша мама повинна звернутися з відповідною заявою до загальних зборів підприємства, членом якого вона є, про внесення її до списку членів підприємства, що додається до Державного акта на право колективної власності на землю і потім про одержання земельного сертифіката.

Кому належить мамина спадщина?

Вітчим поселився у нашій хаті. Мама з ним жила в незареєстрованому шлюбі. Своїх дітей у них не було. Мама помирає. Я в мами єдина дочка. Кому належить мамина спадщина після її смерті?

Н.Чорна,
Сумська обл.

Як видно із змісту листа, Ваша мама за життя не розпорядилася щодо майна після її смерті, тобто не залишила заповіту. За відсутності заповіту спадкування майна померлої здійснюється за законом — закон визначає спадкоємців.

Згідно із Цивільним кодексом (ст. 521—531) спадкоємцями першої черги є діти померлої (у тому числі усиновлені), чоловік і батьки (усиновителі). Онуки і правнуки спадкодавця є також спадкоємцями першої черги за умови, якщо на час відкриття спадщини немає у живих того з їхніх батьків, який був би спадкоємцем; вони успадковують порівну частку, яка належала їхньому батькові чи їхній матері.

За відсутності на час відкриття спадщини (смерті спадкодавця) спадкоємців першої черги запрошуються до спадкування спадкоємці другої черги: брати й сестри та дід і бабця померлої.

Необхідно зауважити, що чоловік померлої належить до спадкоємців лише за умови, коли його шлюб з померлою був юридично оформлений.

Отже, якщо, крім дочки померлої, немає інших осіб, віднесених до спадкоємців першої черги, вона є єдиним спадкоємцем майна померлої матері.

Чоловік померлої, незалежно від того, що вони проживали разом чи надавали одне одному матеріальну допомогу, а також незалежно від характеру особистих стосунків між ними, якщо їхній шлюб не був зареєстрований, спадкоємцем не визнається і права на певну частку спадкового майна не має.

Таким чином, Ви, як дочка померлої матері, є єдиним спадкоємцем її майна.

Для оформлення спадщини Вам необхідно звернутися до нотаріальної контори за місцем розташування спадкового майна для одержання свідоцтва про право на спадщину.

Після одержання свідоцтва Ви зможете розпоряджатися одержаним у спадщину майном за своїм розсудом та згідно з законодавством про власність.

Спадкування земельної частки (паю) здійснюється також згідно з нормами цивільного законодавства про спадщину. Оформлення спадщини на будинок померлої матері не може ставитися у залежність від одержання права спадщини на земельний пай. Спори, що виникають під час оформлення спадкових прав, розглядаються в судовому порядку.

Біодинамічний

Грудень

Пт	30.11	♊	7.04.
		○	30.11(22.50)
Сб	1		
Нд	2	♋	12.30
Пн	3		
Вт	4	♌	16.16
Ср	5		
Чт	6	♍	19.11
Пт	7	☾	21.53
Сб	8	♎	21.57
Нд	9		
Пн	10		
Вт	11	♏	1.09
Ср	12		
Чт	13	♐	5.30
Пт	14	●	22.48
Сб	15	♑	11.48
Нд	16		
Пн	17	♒	20.43
Вт	18		
Ср	19		
Чт	20	♓	8.09
Пт	21		
Сб	22	♈	20.45
		☽	22. 57
Нд	23		
Пн	24		
Вт	25	♉	8.12
Ср	26		
Чт	27	♊	16.39
Пт	28		
Сб	29	♋	21.40
Нд	30	○	12.41
Пн	31		

Близнюки 30.11 (7.04) — 2 (12.30)

○ *Повний Місяць 30.11 (22.50)*

У саду (особливо молодому) натягують дріт з підвішеними до нього стрічками поліетиленової плівки. Ця проста споруда сприяє снігозатриманню і головне — відлякує зайців.

Розвішують на деревах годівниці для птахів, регулярно поповнюючи їх кормами.

До настання небезпечних холодів у листопаді можна заготовляти живці для щеплення.

Рак 2 (12.30) — 4 (16.16)

Основну увагу приділяють зберіганню овочів і картоплі у підвалах та погребах. Оптимальна температура зберігання 1—2°С, вологість повітря — 80—85 %. Коли повітря у приміщенні надто сухе, бульби і коренеплоди випаровують більше вологи, зменшується їхня маса і знижується якість. Якщо повітря надто вологе , овочі і бульби пітніють, поширюються хвороби.

Лев 4 (16.16) — 6 (19.11)

Найбільше турбот у ці короткі грудневі дні: слід забезпечити правильне зберігання овочів та коренеплодів, підтримувати в доброму стані заквашені та засолені помідори, огірки, капусту. А ще необхідно подбати про заготівлю попелу, гною, пташиного посліду.

Діва 6 (19.11) — 8 (21.57)

☾ *Третя чверть Місяця — 7 (21.53)*

Досвідчені господарі в своїх квітниках ще в листопаді підготували до зими дворічні й багаторічні квіти, укрили троянди. Зараз необхідно час від часу перевіряти, чи не здуло вітрами укриття на братках, маргаритках, гвоздиках, флоксах, іберисі, резусі та інших багаторічниках.

Усього три тижні тому укрили троянди — спочатку зробили легке укриття, щоб не створити умов для патогенних грибів. Тепер же, якщо настають сильні морози, троянди слід укрити, краще мохом, гілками хвойних дерев, піском, особливо біля основи рослини, оскільки верхні частини пагонів навесні обрізують.

Терези 8 (21.57) — 11 (1.09)

Для затримання снігу особливо на багаторічниках, часнику, підзимових посівах розкидають на ділянці гілки сосни, складають купки гною, дощані щити. Можна виготовити поживні торфоперегнійні горщечки, відремонтувати або виготовити ящики для вигонки зелені та висівання насіння в кімнаті.

Скорпіон 11 (1.09) — 13 (5.30)

Приступають до вигонки зелені овочевих рослин у кімнаті, тобто до вирощування врожаю молодих листків і пагінців за рахунок запасних речовин з цибулин, бульб, коренеплодів і кореневищ. Для вигонки використовують ящики будь-якого розміру, але висотою не менше 12—15 см, горщечки гончарні або поліетиленові великого розміру і висотою 25—30 см.

Стрілець 13 (5.30) — 15 (11.48)

● *Новий Місяць — 14 (22.48)*

Слід мати на увазі, що зима — час заготівлі місцевих добрив, у тому

календар

Місяць, зорі і врожай

числі попелу. Він корисний не тільки як добриво, а й як засіб боротьби з хворобами. Можна використовувати деревний, з соломи, очерету та інших рослин, а також торфу. Щоправда, він бідніший на поживні речовини, але багатий на кальцій, через що придатний для вапнування кислих грунтів. Попіл складають у бочки та інші ємкості, які захищені від дощу й снігу.

Козеріг 15 (11.48) — 17 (20.43)

У теплицях вирощують зеленні рослини. Вигонка петрушки, селери, цибулі та інших культур — надійний спосіб забезпечення сім'ї взимку вітамінною продукцією. До речі, після збирання цих рослин ящики й грунт з теплиці слід видалити й продезінфікувати, щоб знешкодити вогнище збудників хвороб перед висіванням насіння на розсаду.

Водолій 17 (20.43) — 20 (8.09)

Можна приступати до ремонту знарядь праці, виготовлення нового інвентаря та різних пристосувань. Крім лопат, вил, сапок, грабель та інших знарядь ручної праці необхідно подбати про засоби поливання грядок, боротьби з шкідниками й хворобами, підтримання температурного режиму в сховищах тощо.

Риби 20 (8.09) — 22 (20.45)

У грудні чи не найголовніше — підтримати оптимальний режим зберігання овочів, картоплі, коренеплодів. Якщо з'явилися вогнища хвороб, то їх треба ліквідувати. Зокрема слід систематично перевіряти, чи не загнилася картопля, плоди. Якщо це сталося, загнилу продукцію слід видалити.

Якісне зберігання можливе за підтримання оптимальної температури і вологості повітря. Необхідний режим підтримують, пропускаючи свіже повітря через двері, вентиляційні люки.

Овен 22 (20.45) — 25 (8.12)

☽ Перша чверть Місяця — 22 (22.57)

Під час зберігання засолених огірків, помідорів, капусти з поверхні бочок постійно знімають плісняву, а кружки, якими закривають бочки, ретельно миють, обливають окропом.

Телець 25 (8.12) — 27 (16.39)

Інколи цибуля хворіє шийковою гниллю. Якщо цибулина стає водянистою, жовто-рожевою, зовнішні лусочки пліснявіють і покриваються щільною чорною кіркою. Щоб зупинити цю хворобу, цибулю прогрівають за температури +42°С протягом 4 годин.

Близнюки 27 (16.39) — 29 (21.40)

Нерідко вже на початку зими вирощений часник стає в'ялим, на поверхні зубків з'являються світло-жовті ямки, невеликі плями, які згодом затягуються пліснявою. Ця хвороба називається зеленою пліснявою часнику. Академік О.С.Болотських рекомендує у своїй книзі "Настільна книга овочівника" просушувати часник за температури +30 ...+42°С, а зберігати його в решітчастому ящику.

Рак 29 (21.40) — 1.01.2002 (0.09)

○ Повний Місяць — 30 (12.41)

Складають план посівів овочевих рослин на наступний рік з урахуванням чергування культур у сівозміні і розширення їх асортименту. Ділянку необхідно буде розділити на грядки, визначити місця для внесення добрив, які необхідно буде завчасно заготовити або придбати. Визначають, яке насіння слід придбати і як його зберегти до сівби.

ЧОВЕН-ДОВБАНКА

Віками народи, що жили уздовж великих і малих водойм, використовували різноманітні конструкції човнів, які вдосконалювалися і поступово перетвоювались у своєрідні плавзасоби.

Індіанці Північної Америки створили каное, китайці — джонк, жителі островів Тихого океану — пірогу. В Україні здавна застосовують довбанку. У деяких регіонах Росії її ще називають "душогубкою", підкреслюючи непрості умови плавання на ній. Однак човен-довбанка вартий того, щоб його виготовляти і з успіхом застосовувати.

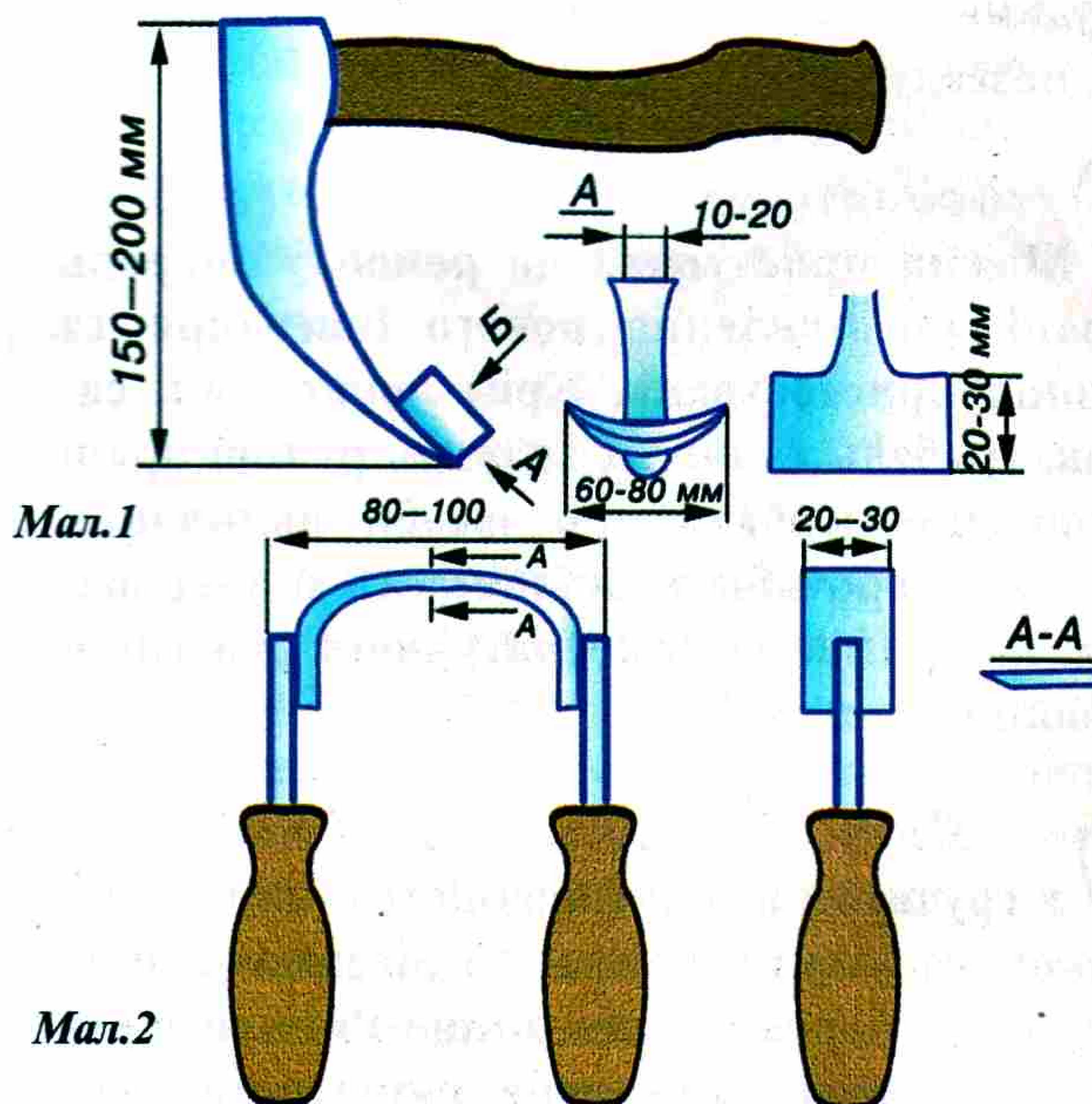
Для виготовлення човна-довбанки придатна верба. Це зумовлено кількома причинами. Деревина верби однорідна, без помітних річних кілець, після висихання не розтріскується, досить легка в обробці, має достатню міцність і неважка, що дає змогу будувати досить легкі човни довжиною до 5 м. Готовий човен після перебування у воді (деревина набухає) сохне на березі, але і в цьому разі верба не розтріскується. Однак у наш час знайти потрібне дерево досить складно, адже довжина рівної частини стовбура має бути 3,5—5,5 м, а найменша товщина — 65—75 см. Верба обов'язково повинна бути "живою", незасохлою, не трухлявою. Якщо таке дерево знайдене, можна ставати до роботи.

Зрізувати дерево краще восени або взимку, коли припиняються процеси росту. Починати обробку дерева треба відразу після зрізування, поки воно ще сире. Для цього необхідно мати спеціальний інструмент — тесало і скобелку (мал. 1, 2). У магазинах такий інструмент не продається, його виготовляють самостійно, враховуючи індивідуальні смаки майстра, що ним користується.

Зовнішню обробку стовбура виконують звичайним столярним інструментом: рубанком, сокирою, пилкою тощо. Попередньо необхідно розмітити зовнішні контури майбутнього човна, враховуючи особливості стовбура. Товща частина повинна бути на кормі, де сидітиме весляр, ніс трохи звужений. Якщо стовбур має невеликий вигин, його краще розташувати знизу, тоді ніс човна буде трохи піднятий. Кінці колоди обрізувати не треба, до них прибиваються поперечні бруски, що служать своєрідним стапелем (мал. 3). Бруски краще кріпити не дуже туго, на чопки, щоб можна було перевертати колоду, переставивши бруски. Верхня частина колоди зрізається на третину товщини (мал.4).

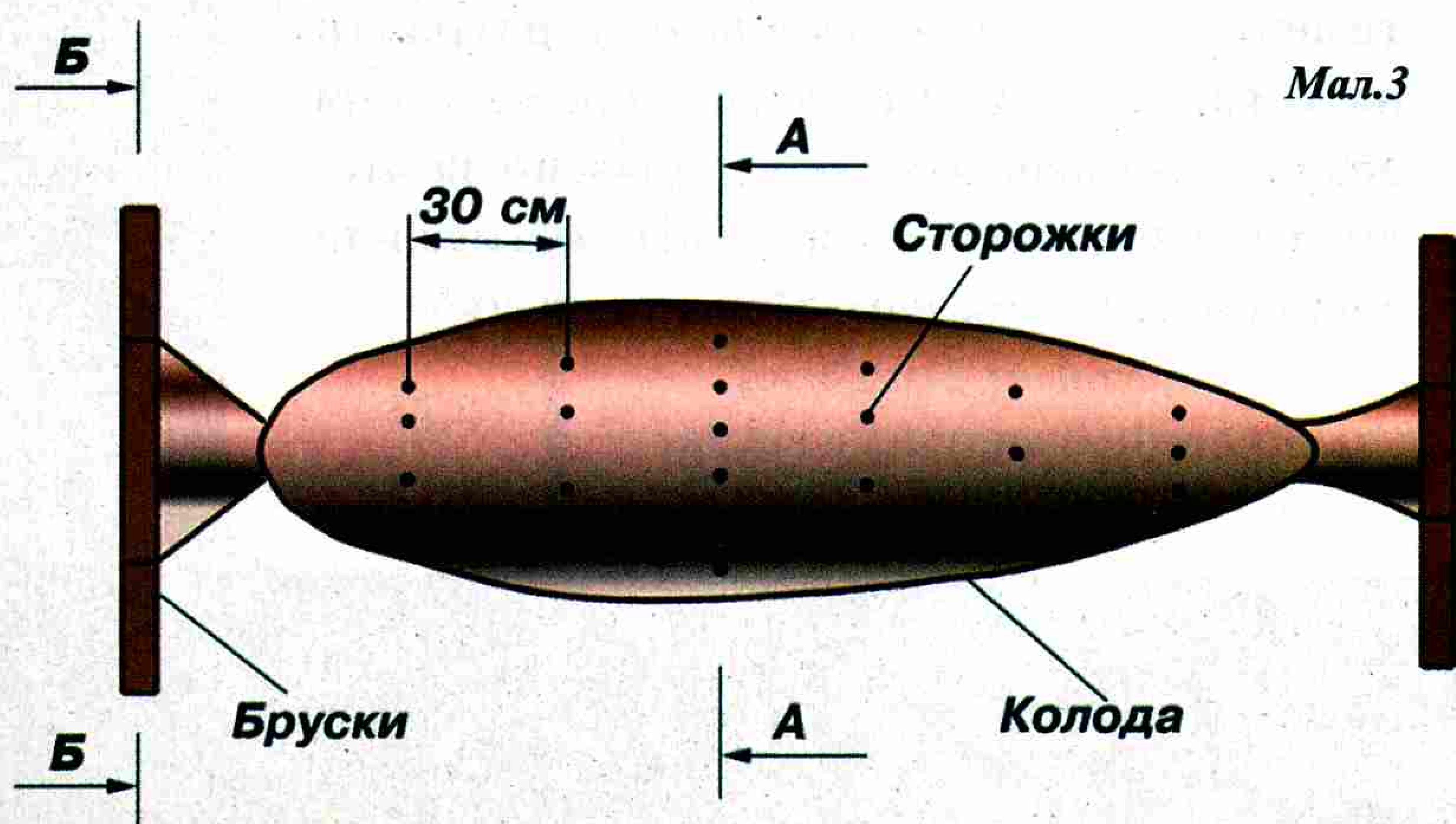
Після завершення обробки зовнішньої поверхні необхідно просвердлити кілька рядів отворів діаметром 4—6 мм і глибиною 3—4 см. Отвори повинні бути на відстані 8—10 см один від одного і близько 30 см ряд від ряду (мал. 3, 4). Ряди отворів перетинають колоду впоперек. У кожний отвір щільно забивається сторожок — кілочок з вербової дошки довжиною 2 см. Довжина сторожка обумовлює товщину стінок майбутнього човна. Використовувати сторожки з вербових гілок не можна, їх деревина м'якша, ніж у стовбура, тому з часом вони можуть випадати або пропускати воду. Сторожки залишаються у стінках човна після завершення робіт, тому встановлювати їх треба особливо акуратно, не допускаючи сколів, тріщин, прослаблень. Забивши всі сторожки скобелкою або рубанком, необхідно ще раз вирівняти зовнішню поверхню. Далі починається довбання човна. Робота ця важка і дуже трудомістка, може тривати кілька тижнів або навіть місяців. Майстер середньої кваліфікації, працюючи 2—3 години на добу, може закінчити справу за два тижні.

На початку роботи шар видовбуваної деревини

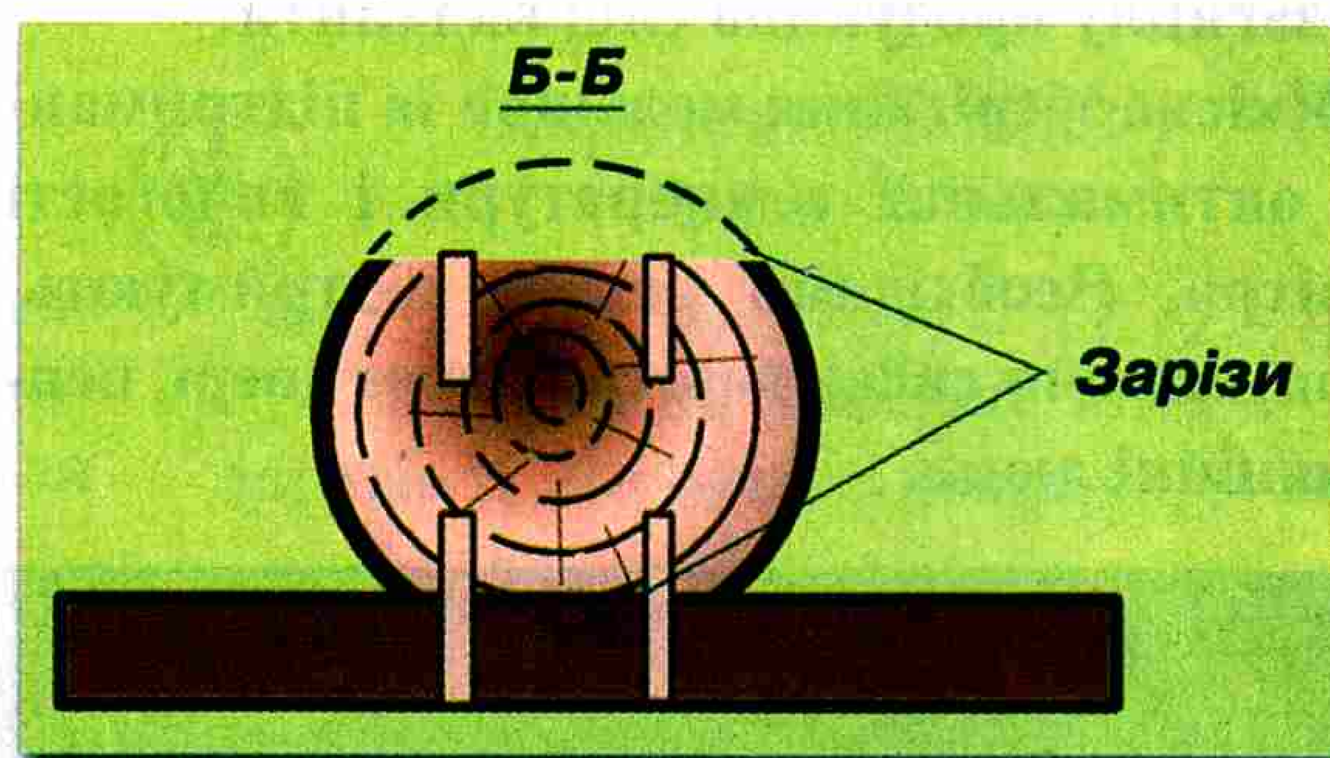

Мал.1

Мал.2

Мал.3

може бути товщим, з наближенням до стінок товщина зменшується.

Якщо з'являються отвори, то роботу слід виконувати акуратніше. Довбають тесалом до рівня сторожків, потім за допомогою скобелки внутрішню поверхню човна вирівнюють, роблять її гладенькою.

Обов'язково необхідно передбачити потовщення на внутрішній поверхні стінок і днищі човна для замків, до яких закладаються боті (шпангоут) і поперечна стінка. У цих місцях сторожки довжиною 4 см (мал. 5) забивають у глибші отвори. Боті розташовують через 60—80 см залежно від довжини човна. Поперечна стінка, зазвичай, розміщена посередині човна (мідельшпангоут). Човен-довбанка не має кіля, але в носовій і кормовій частинах може бути невелике потовщення (8—10 см), своєрідний форштевень і ахтерштевень.

У видовбаному човні потрібно трохи розвернути бокові стінки (борти), адже колода була круглою. Для цього слід нарізати вербові гілки товщиною 1—5 см і довжиною, більшою за ширину між стінками. Гілки згинають й упирають в обидві стінки. У середині човна ставлять найтовщі гілки, до кінців — тонші. Гілок може бути багато, їх розміщують через кожні 10—20 см так, щоб вони не тисли на стінки занадто сильно, оскільки човен може тріснути. Розвертання стінок відбувається протягом двох-трьох тижнів. За цей час човен трохи підсихає.

З вербових гілок товщиною 6—8 см вирізуються боті. Їх трохи згинають і зв'язують мотузкою, як лук. Перед зніманням розпірних гілок встановлюють боті і поперечну стінку з вербової дошки, які закріплюють нерухомо у вирізи замків і за допомогою кілочків до днища.

На відстані 20—30 см від кінців ставлять металеві стяжні болти товщиною 8—10 мм, які запобігають розтріскуванню човна за ударів носом чи кормою. Крім того, вони зручні, коли треба переносити чи прив'язувати човен.

Після розвертання бортів їхня висота трохи зменшується. За необхідності висоту бортів можна збільшити, прибивши зверху дошку (обов'язково вербову) дерев'яними кілочками.

Готовий човен нічим не промащують. Раніше на смоловарних заводах при лісництвах можна було знайти рідкий продукт перегонки соснових корчів, яким і змащували човен. На сьогодні можна порекомендувати раз на рік промащувати човен відпрацьованим моторним маслом. Однак надійніше зберігати човен на березі в сухому приміщенні.

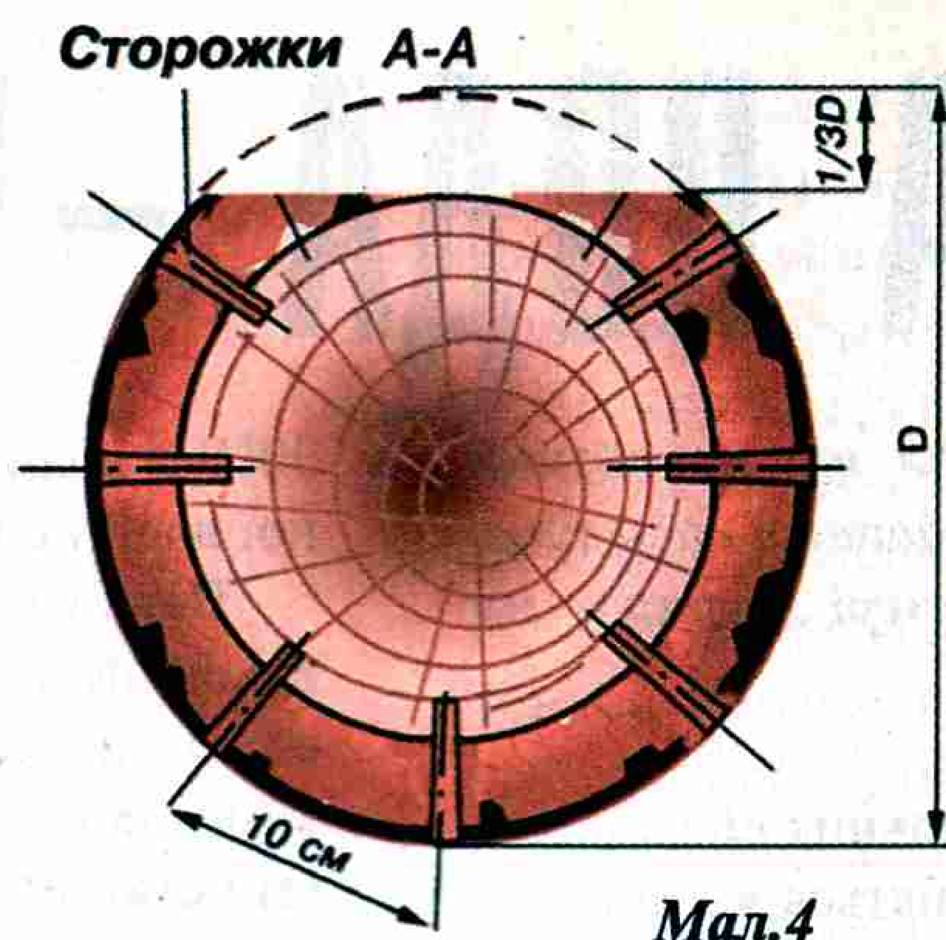
Обробка човна бітумом не поліпшує, а навпаки погіршує захист. Вода, що потрапляє до тріщини під бітум довго не висихає, а деревина швидше трухне.

Для човна-довбанки застосовується тільки одне весло, знову ж таки зроблене з верби. Весляр сидить у кормовій частині човна навколішки, підклавши для зручності невелике сідло. Весляр веслує веслом з одного боку, підправляючи напрямок човна наприкінці кожного руху.

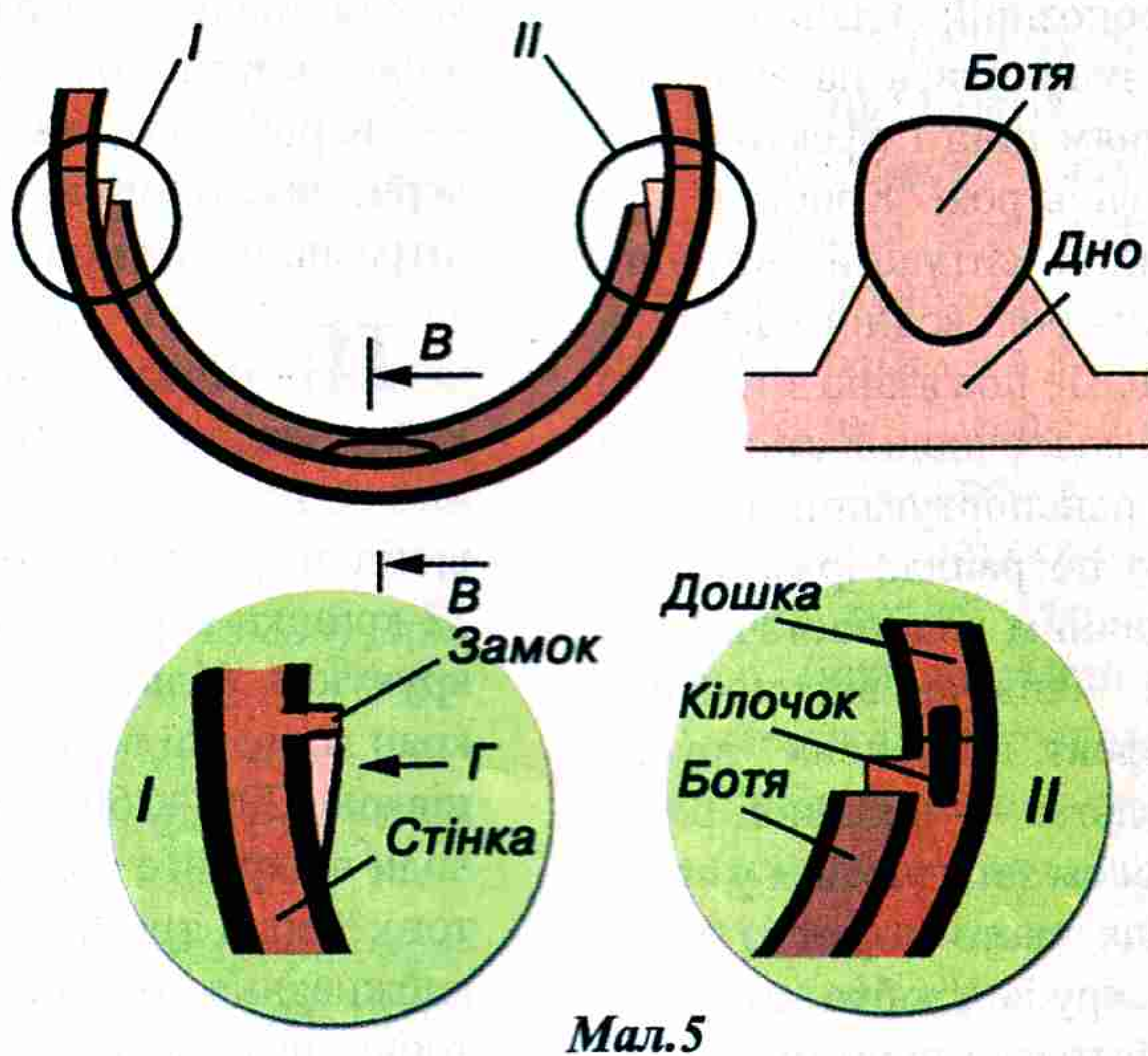
Сучасні матеріали і технології дають змогу будувати човни різноманітних конструкцій і в стислі терміни, однак довбанка має свої переваги. Насамперед — це доступність матеріалу для виготовлення, а головне — належні ходові якості за рахунок довгого, вузького корпусу, що дозволяє впевнено долати швидку течію таких річок, як Десна, Прип'ять. Основна вада довбанки полягає в тому, що навіть на невеликій хвилі вона легко перевертається, тому її рідко застосовують на таких широких річках, як Дніпро чи Буг. Для усіх інших водойм України довбанка цілком придатний човен.

З досвіду Михайла Кузьмича Леоненка із с.Верхня Дубечня Київської обл.

Записав ***А. Мельник***

Мал.4

Мал.5

ФІЛЬТРОВАНА ВОДА – ЧИСТА ВОДА...

Відгукуючись на численні запитання та пропозиції читачів, яких зацікавила тема чистої здорової води (див. "Дім,сад,город", № 6, 2001), у цьому номері журналу ми детальніше розглянемо очищення води.

Власне кажучи, фільтрів та фільтрувальних систем сьогодні пропонується дуже багато. Вони різняться як за принципом дії, ресурсами, ступенем очищення, так і за ціною. Зорієнтуватись у цьому розмаїтті пропозицій складно. Лише досвід експлуатації дає нам змогу зупинитись на відносно недорогому, з гарним співвідношенням ціни і ефективності (при комплексному очищенні води) фільтрові "Кристал".

У світлі українських епідемічних ситуацій останніх років проявляється стійке підвищення ролі водного фактора в передачі інфекційних захворювань. Це пов'язано з тим, що навіть за якісного очищення води на водоочисних станціях її забруднення відбувається під час транспортування по старих і негерметичних трубах. У воду потрапляє іржа, пісок, інші домішки. У регіонах з періодичним водопостачанням — а це весь південь та схід країни — під час відключення вода в трубах створює вакуумний ефект: в "дірявих" трубах виникає підсмоктування. Його результат — шкідливі речовини і мікроорганізми немов пилососом затягуються у водопровідну трубу. Якщо врахувати, що часто поряд із водопровідною лежить каналізаційна труба (тобто джерело стійкого забруднення), причини багатьох епідемій стають зрозумілими.

Фільтр "Кристал" усуває подібні засмічувачі питної води, затримуючи механічні та хімічні домішки, хвороботворні мікроорганізми, інші техногенні й біогенні елементи, шкідливі для здоров'я людини. У фільтрі застосовують нові фільтрувальні матеріали, що забезпечують високу якість очищення питної води. Фільтр включає 12 комплектів змінних фільтроелементів, що дає змогу очистити 2000—3000 л води. Для подальшого збільшення обсягу очищуваної води неодхідний новий набір фільтроелементів.

Забрудники питної води та захворювання, які вони можуть викликати

Органічні сполуки: хлорорганіка, фосфорорганіка, гербіциди, пестициди, поверхнево активні речовини	Нефрити, гепатити, токсикози вагітних, уроджені вади розвитку у дітей, висока мертвонароджуваність, ослаблення імунної системи, оонкологічні захворювання
Бактерії	Холера, черевний тиф, дизентерія та інші інфекційні хвороби
Віруси	Гепатит А, поліомієліт, менінгіт, міокардит, енцефаліт. панкреатит та інші
Важкі метали: свинець, ртуть, кадмій, цинк, нікель, хром	Атеросклероз, гіпертонія, хвороби кісткового мозку, поліневрит, зниження гостроти зору
Радіоактивні елементи: уран, плутоній, торій, стронцій, цезій	Онкологічні захворювання, генетичні зміни, ослаблення імунної системи, вроджені вади у дітей, ламкість кісток у дітей

Вода у фільтрі "Кристал" проходить через три целюлозні волокнисті фільтроелементи, що наповнені природними, абсолютно нешкідливими для людини, сорбентами. Завдяки комбінації спеціальних картонів з високою обмінною ємністю механізм очищення води у фільтрі комплексний: механічна затримка забрудників, іонний обмін, сорбція. Така комбінація дає можливість ефективно звільняти питну воду від вірусів і бактерій (збудників поліомієліту, гепатиту А — хвороби Боткіна, міокардиту, менінгіту, панкреатиту, холери, дизентерії, від важких металів, хлорорганічних отрут, нітратів, пестицидів, радіонуклідів.

Підготовка фільтра до роботи нескладна й описується у паспорті, що додається до нього. Зібраний фільтр під'єднують до водопровідного крана наступним чином. Спочатку на вихід труби водопровідного крана одівають накидну гайку 12 кришки корпуса, а після цього гумове кільце 11. Далі накручують фільтр на накидну гайку до упору і відкривають кран холодної води так, щоб вона витікала з фільтра тонкою цівкою (200—260 мл на хвилину). Перед початком фільтрації води відкрийте кран і злийте воду протягом 5—10 сек. Крім того, перші три літра відфільтрованої води не придатні для споживання і їх необхідно злити. Потім відрегулюйте у крані тонку цівку води й, наповнивши водою фільтр, одіньте його на кран. Відфільтрувавши необхідну кількість води, зніміть фільтр із крана та поставте його на посуд для стікання води. Накидну гайку 12 і гумове кільце 11 з крана не знімайте. Частота заміни фільтроелементів залежатиме від обсягів та якості відфільтрованої води.

Фільтр сертифіковано Міністерством охорони здоров'я України на підставі дослідів, проведених Національним медичним університетом ім А.А.Богомольця МОЗ України, Українським гігієнічним центром, Київською медичною академією післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика, НДІ епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В.Громашевського, Інститутом екогігієни і токсикології ім. Л.І.Медведя, Інститутом вірусології ім. Д.І.Іванівського АМН Росії та ін. Фільтри "Кристал" є засобом профілактики холери та гепатиту А. На території України вони регламентовані для застосування в холеронебезпечних регіонах (наказ Міністерства охорони здоров'я №167 від 30.05.1997 року).

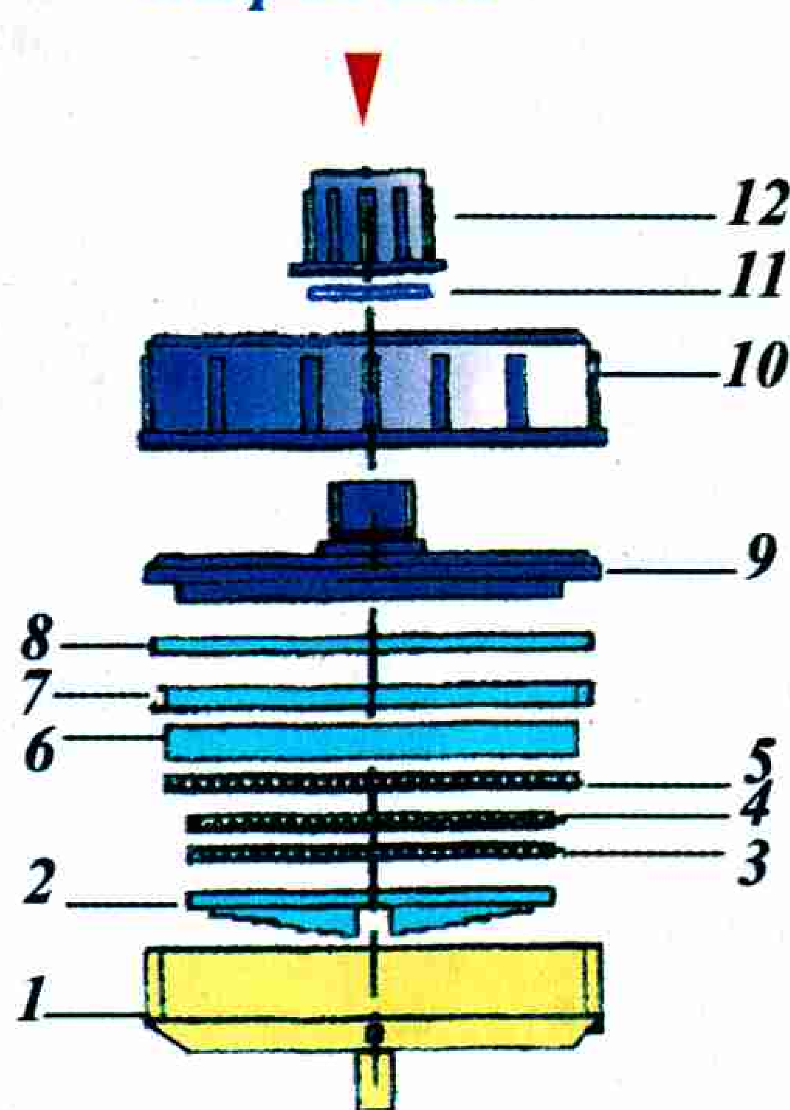

***Схема фільтра "Кристал":** 1 — корпус; 2 — решітка малого діаметра; 3, 4 — два фільтроелементи малого діаметра; 5 — фільтроелемент великого діаметра; 6 — решітка великого діаметра; 7 — гайка; 8 — гумове кільце; 9 — кришка корпуса; 10 — накидна гайка корпуса; 11 — гумове кільце;12 — накидна гайка кришки корпуса.*

Кілька практичних порад щодо експлуатації фільтра:

1. Ущільнювальне гумове кільце повинно прилягати пласким боком до бортика кришки корпуса.

2. Під час збирання та розбирання фільтра помийте руки та зовнішню частину корпуса фільтра з милом. Це дасть змогу щільно закрутити й легко розкрутити накидну гайку корпуса 10.

3. Водопровідний кран відкривайте повільно, не поспішайте. Вода з фільтра має витікати тонким струменем. Наскільки повільніше буде фільтруватись вода, тим краща буде якість її очищення.

4. Щоб запобігти розхитуванню сантехніки, не знімайте з крана накидну гайку кришки корпуса 12 та гумову прокладку 11.

6. Не фільтруйте воду із температурою понад 40°С.

7. Якщо фільтрування не відбувалось протягом 7—8 днів, замініть фільтроелементи.

8. Коли фільтроелемент виробив ресурс, поступово припиняється фільтрація води. Не намагайтеся після цього фільтрувати воду — замініть фільтроелементи.

Як запасні фільтроелементи, так і сам фільтр (40—45 грн.) можна замовити поштою з післяплатою за адресою: *а/с 50, м. Київ-215, 04215.* Ресурс фільтроелементів розрахований на воду, що за характеристиками відповідає державному стандарту "Вода питна". Але в деяких регіонах фільтроелементи зношуються швидше. Причина — погана якість води у крані.

Детальніше про воду та її властивості, способи очищення й "оздоровлення" води, її оздоровчі та лікувальні можливості ви зможете довідатись з книг "Вода та здоров'я" й бюлетенів "Вода. Аква-технології. Здоров'я.", що вийдуть з друку в серії "Здоровья Вашему дому" у 2002 році — передплатний індекс у каталозі періодичних видань України 40710, передплата в усіх поштових відділенях. Нагадуємо, що всі передплатники цієї серії (незалежно від терміну передплати) одержують пільговий купон на придбання гомеопатичних препаратів для лікування й профілактики захворювань шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної системи, органів руху, нервової системи, ГРЗ та застуд, чоловічої статевої сфери, жіночих хвороб тощо. Інформація про препарати — в кожному поштовому відділенні України за каталогом "Товари–поштою" (тематичний випуск "Гомеопатія") або за адресою: *а/с 170, м. Київ–54, 01054.* Кращі матеріали цієї тематики будуть друкуватись також у журналах "Дім, сад, город" (передплатний індекс 74142) та "Будьмо здорові" (передплатний індекс 74063).

І насамкінець дозволимо собі останню пораду щодо очищеної води: знайдіть у собі сили, аби споживати її хоча б протягом двох-трьох місяців, і тоді ви справді станете заповзятим прихильником ідеї доочищення води: за це "проголосують" ваші здоров'я, настрій, захоплене сприйняття навколишнього світу та людей.

О.Влас

➲...лілії (азіатські, трубчасті, ЛА-гібриди), іриси, троянди, гіацинти, тюльпани — садивний матеріал поштою та на місці. Каталог вишлю у вашому заадресованому конверті.

вул. Щорса, 20, с. Кожанка Фастівського р-ну Київської обл., 08550, тел. (04465) 43-9-11

➲...унабі, кизил, актинідія, солодка, гранат, карликовий агрус безколючковий, п'ятипал, бадан, вітекс, мірис духмяний, лаванда, цефалофора ароматна, гортензія садова, інжир, керія японська, дихлоризанда, виноград комплексностійкий, розмарин, польовиця, рослини лікарські і пряні, квіти садові й кімнатні, декоративні трави та ін. Усього понад 200 видів.

Володимир Іванович Єлагін,
вул. Шевченка, 239/29, м. Нікополь Дніпропетровської обл., 53221, тел. (05662) 3-37-54

➲...голландське насіння: морква рання, буряки столові, редиска тритижнева та місячна, капуста білоголова, червона, цвітна, огірки бджолозапильні, самозапильні та з жіночим типом цвітіння (Наташа, Атлантіс, Паркер, Аякс, Маринда, Матильда, Кріспіна, Пасадена та інші), помідори ранні, пізні, середні, високорослі й кущові, селера, цибуля-порей, петрушка кучерява, листкова, коренева, редька чорна зимова, кабачки цуккіні, квіти. А також вітчизняне та аматорське насіння овочів і квітів. Цибулини гладіолусів, лілій, фрезій, бегоній, жоржин і багато іншого. Пакети для фасування насіння. Каталог надсилається у заадресованому конверті з маркою замовника. Ціни доступні, система знижок. Оплата після отримання насіння.

а/с 87, м. Київ-170, 03170

➲...щорічно саджанці та чубуки комплексностійких сортів винограду, понад 80 сортів.

Олександр Миколайович Олексієнко,
пр. Металургів, 76-а, кв. 28, м. Дніпродзержинськ Дніпропетровської обл., 51928, тел. (05692) 9-50-40

➲...насіння 60 сортів помідорів, з них 6 зберігаються цілу зиму, надранні: Ефемер, Рейнбоу, Висоцький, перцю; ехінацеї; родіоли; лаконосу. Звертатися письмово. Вкладайте конверт. Ціни помірні.

Б.П.Шпаковський,
Відрадний, 6/1, кв. 100, Київ, 03061

➲...троянди, тюльпани, нарциси. Кращі серед кращих. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
а/с 1, м. Бахчисарай, Крим, 98400

...великий вибір сортів картоплі вітчизняних і зарубіжних сортів: Весна, Світанок київський, Санте, Діамант, Обрій та інші.

Анатолій Михайлович Попов,
вул. Святошинська, 40-в, кв. 8, с. Вишневе Київської обл.

➲...саджанці троянд, шипшини, самшиту. Цибулини тюльпанів. Пакети молочні літрові. Конверт — каталог.

Володимир Петрович Цукур,
Лугова, 36, Жуляни, м. Київ-169, тел. (04497) 3-25-23

➲...до уваги господарств, фермерів! Постійно у великих кількостях та асортименті саджанці пальметних яблунь, які починають плодоносити на 2—3-й рік; груш, слив. Троянди дворічні на зріз та озеленення, у тому числі Чорна Магія. За опту можливий бартер на с.-г. продукцію. Мінімальна кількість — 10 одиниць.

Михайло Васильович Козьма,
вул. Брусницька, 61, с. Брусниця Кіцманського р-ну Чернівецької обл., 59350, тел. (03736) 5-43-88

➲...бульбоцибулини і "дітки" відбірних гофрованих і супергофрованих сортів гладіолусів на зріз та озеленення. Конверт — каталог.

Лідія Володимирівна Петрусенко,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби Ковельського р-ну Волинської обл., 45070, тел. (03352) 92-0-77

➲...насіння овочевих лікарських рослин, ліан, у т.ч. культури з Азії, Африки; картопля, суниці, смородина, ожина, малина, виноград, інжир, стевія, цитрусові, клематиси, рідкісні квіти; каліфорнійський черв'як.

В.В.Сєднєв,
а/с 6237, м. Львів-41, 79041

➲...опис, схеми саморобних міні-тракторів, мотоблоків, установок біогазу, електровудочок... та інших корисних саморобок.

а/с 128, поштамт, м. Червоноармійськ Донецької, 85300

➲...насіннєву картоплю найкращих вітчизняних та іноземних сортів.

Галина Миколаївна Гущина,
вул. Вітрука, 41-а, кв. 69, м. Житомир, 10009, тел. (0412) 39-58-84

➲...гладіолуси, лілії.

Ольга Василівна Власюк,
а/с 79, м. Павлоград Дніпропетровської обл., 51400

➲...саджанці і чубуки комплексностійких сортів винограду. Новинки. Ціни доступні.

Юрій Васильович Кухарев,
вул. Калмикова, 17-24, м. Костянтинівка Донецької обл., 85113, тел. 2-12-76

➲...найкращі найсучасніші сорти на вигонку лілій, гладіолусів, тюльпанів, гіацинтів, ксифіумів. Зріз.

Петро Маклюк,
ІІ пров. Калініна, 3, м. Городня Чернігівської, 151000, тел. (04645) 2-40-78

➲...компактний доїльний апарат виробництва Чехії. Інформація — конверт.

В.І.Дутко,
вул. Галицька, 6/1, м. Тернопіль, 46002, тел. (0352) 25-28-54

➲...насіння лікарських трав: астрагал, валеріана, ехінацея, крутай, розторопша, шавлія тощо.

Іван Остапович Пилипенко,
с. Потоки Кременчуцького р-ну Полтавської обл., 39741

➲... гофровані гладіолуси.

В.В.Трепачка,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка (райцентр) Чернігівської обл., 17200

➲...жоржини на зріз.

Ніна Іванівна Молода,
с. Зіньків Віньковецького р-ну Хмельницької обл., 32514

➲...недорого садивний матеріал гладіолусів. Конверт — каталог.

Наталія Миколаївна Проскуріна,
с. Маяківка Оржицького р-ну Полтавської обл., 37700

➲...недорого: помідори (200), перець (50), фізаліс (4), тютюн (4), помідори і перець кімнатні та багато ін. Каталог та пакетик насіння безкоштовно у вашому конверті.

М.В.Семикопний,
с. Нова Басань Бобровицького р-ну Чернігівської обл., 17461

➲...реалізую чубуки і саджанці винограду — понад 50 сортів. Конверт — каталог.

Віктор Іванович Пришляк,
вул. Скоробрехи, 5, смт Маньківка Черкаської обл., 20100, тел. (04748) 6-12-07

➲...здоровий садивний матеріал гладіолусів близько 100 сортів. Конверт-каталог.

Ольга Миколаївна Шумейко,
вул. Ініціативна, 26, м. Лубни Полтавської обл., 37500

➲...картоплю української (50) та зарубіжної селекції; гладіолуси (100) та цибулинні весняного садіння: гальтонію, гіменокаліс, зефірантес, оксалис, туберозу, хлідантус. Каталоги окремі.

Анатолій Васильович Харченко,
вул. Л.Українки, 19, с. Нечипорівка Яготинського р-ну Київської обл., 07751

➲...недорого найкращі сорти гладіолусів на зріз. Конверт — каталог.

В.І.Білоусова,
вул. Ш.Алейхема, 13, м. Умань Черкаської обл., 20300

➲...цибулини сортових гладіолусів. Каталог у конверті замовника.

Лідія Хомівна Березовська,
с. Топчине Магдалинівського р-ну Дніпропетровської обл., 51132

➲...амарант-3, цукрову тростину, лагенарію, розмарин, вігну, дайкон, стахіс, чумизу, скорцонеру, чабер, аніс, базилік; помідори (50), огірки (5), капусту (2), моркву (3); лофант, розторопшу, фіалку, дев'ясил, синюху, астрагал, шавлію, ехінацею, квіти; саджанці та ін. Надішлю каталог.

Роман Миколайович Мельничук,
с. Пантазіївка Знам'янського р-ну Кіровоградської обл., 27451

➲...брошуру "Котел, паливом якого є вода".
а/с 4, Тараща Київської, 09500

...насіння помідорів (150): Ефемер, Ренет, Боян, Отрадний, Лікувальний, Яблунька Росії, сорти Рудаса, Тарасенка; перцю, огірків, квасолі спаржевої, сої, гарбузів великоплідних, кавбуза. Картоплю: Луговська, Адретта, Ласунок, Строма, Горлиця, Кобза, Бородянська. Вишлю каталог у Вашому конверті.

Р.В.Бойчук,
с. Локітка Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл., 78000

➲...нові сорти для інтенсивних садів та ягідників: смородини (20) у великій кількості, яблуні, груші на низькорослих підщепах. Саджанці, живці для вкорінення та щеплення.

П.М.Медолиз,
Урбайліса, 9, Умань, 20300,
тел. (04744) 3-09-86

➲...насіння лаконосу, ехінацеї та ін. Від Вас конверт із з/а.

М.Г.Ясенко,
с. Любомирка, Олександрівський Кіровоградської,27316

➲...цілий рік насіння овочів і квітів від 15 коп. за пакетик. Каталог — у заадресованому конверті з маркою "Д".

Аантолій Георгійович Авраменко,
вул. Маяковського, 12, м. Красногорівка Мар'їнського р-ну Донецької обл., 85630, тел. (06278) 2-35-20
E-mail: avramenko@mar.dc.ukrtel.net

➲...садивний матеріал жоржин, флоксів. Для відповіді — конверт.

Ніна Іванівна Соколова,
с. Копитів Корецького р-ну Рівненської обл., 34745

➲...насіння, садивний матеріал лікарських, декоративних рослин, комплексностійких сортів винограду, малопоширених культур.

Володимир Ломажук,
вул. Леніна, 176/16, м. Тульчин Вінницької обл.,23600

➲...цибуля ялтинська, аругула, уйсун, ячмінь гривастий, просо волосоподібне, катран кримський, лаванда, шавлія, розторопша, ехінацея, тладіанта, жминда, помідори, перець, баклажани, квіти (піретрум, бархатці, дзвіночки, гіпсофіла рожева і біла і т.д.). Сушені квітки лаванди і чабрецю кримського та інші культури. Каталог і пакет насіння безкоштовно в заадресованому конверті.

Анатолій Юрійович Байдиков,
с. Сусаніне Первомайського р-ну, Крим

➲...хурма, ківі, інжир, зізіфус, шефердія, актинідія, мигдаль, каштан, маслинка, гранат, лавр, цитрусові та ін. Конверт — каталог.

С.В. Тимофєєва,
вул. Радянська, 2, с. Тернівка, м. Севастополь, 99716

➲...міцелій гливи, печериці (можна вирощувати цілий рік). Картопля Червона Шапочка; повнокольорові пакети для фасування насіння, насіння в кольорових пакетах від 20 коп.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків,61052

➲...цілий рік насіння дайкону, лагенарії, люфи (мочалки), нуту, машу, помідорів ранніх: Ефемер, Мустанг, Отрадний; лежких Шедевр; великоплідного перцю та ін.

Наталія Андріївна Буря,
а/с 144, м. Красноперекопськ, Крим, 96004

➲...насіння помідорів, огірків, перцю, амаранту. Є новинки. Конверт — каталог та пакет насіння безкоштовно.

В.Б.Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки Чернігівської обл., 17502

➲...насіння помідорів Ефемер, Де Барао, Знахідка, Алонсо, Діна (60); огірків Золотий півник; фенхелю Мерцишор; динь; перцю, у т.ч. кімнатного Епка, Конфетті (різнокольоровий) тощо. Каталог, пакет насіння — безкоштовно. Ваш конверт.

Г.С.Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки, 17500

➲...200 найменувань овочевих, пряносмакових, лікарських рослин, квітів: чуфа, батат, жминда, галбрі, циклонтера, тладіанта, грибна трава і квасоля, вігна, кавові боби, лагенарія, цибуля анзур, ехінацея, айстри та ін.

В.А.Делех,
Перемоги, 33-а, 143, Кузнецовськ Рівненської обл., 34400

➲...можна і післяплатою насіння помідорів Моніто, Ляна; огірків Маринда, Матильда; солодкого перцю, фізалісу, родіоли, ехінацеї, дайкону, квасолі спаржевої, сої, амаранту, гарбузів-медовиків. Ціни договірні. Каталог у конверті замовника.

Василь Михайлович Григорчук,
с. Пнікут Мостицького р-ну Львівської обл., 81362

➲...саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Едуард Михайлович Олефір,
вул. Авраменка, 18/84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53

➲...насіння 50 сортів помідорів, 15 сортів перцю, баклажанів, 10 сортів огірків, різної капусти та інших овочевих культур і квітів. Можемо зробити підбір насіння для забезпечення себе продукцією з весни до пізньої осені. Вартість 100—300 насінин та рекомендацій з вирощування — 1 грн. Конверт — каталог.

М.Ф.Самборський,
с. Браїлів Жмеринського р-ну Вінницької обл., 23130

➲...окуляри-тренажери "Relax", для водіїв, комп'ютерні; магнітно-масажні устілки; фітосвічки для лікування вуха, горла, носа.

Тел. 476-08-84 (з 7 до 10 год.)

➲...понад 200 сучасних сортів гладіолусів, лілії, лілейники, іриси, велику колекцію багаторічників. Каталоги у вашому конверті.

Наталія В'ячеславівна Крамарова,
а/с 42, м. Луганськ, 91042

➲ ...цибулини гладіолусів сортів вітчизняної та світової селекції. Каталог у конверті замовника.

Еліна Володимирівна Виноградська,
Тупікова, 3/1, кв. 23, Київ, 03067

Каталог "Скриня". Гроші повернуться вам.

Побачив світ черговий випуск каталогу товарів поштою "СКРИНЯ". У нас в гостях керівник цього цікавого проекту Віталій Капранов.

- Чим порадуєте, пане Віталію?

- Новини чудові, і ми раді поділитися ними з читачами журналу "Дім Сад Город". Наш третій каталог містить понад тисячу найменувань корисних і якісних товарів, які можна замовити поштою у будь-якому куточку України.

- Нашим читачам знайома ця послуга. Багато хто вже замовляв у вас товари, побачивши рекламу на наших сторінках. Люди цікавляться - як ви добираєте товар для каталогу?

- Наші вимоги до товару такі самі, як і у наших клієнтів - товар повинен бути корисним і недорогим. Ми працюємо виключно з тими виробниками, які гарантують якість. На побутову техніку даємо гарантію. Але якщо все-таки товар виявився бракованим, ми його обов'язково замінимо, а з виробником матимемо найсерйознішу розмову. Клієнт для нас - головне.

- А якщо не підійшов розмір, наприклад, сукні?

- Замінимо. Головне - не кваптеся зривати етикетки та ярлики.

- Чим відрізняється новий каталог від попередніх?

- Перш за все асортиментом. Ми весь час працюємо над його покращенням. Проводимо анкетування, вивчаємо листи. І наш новий каталог містить товар, який обрали самі клієнти. Зокрема ми додали цілі розділи - наприклад, робочий одяг, шкарпетки та панчохи. Підсилено акцент на одягу середніх і великих розмірів. Значно розширено дитячий асортимент. Крім того, ми хочемо, щоб наш журнал був не тільки корисним, а й цікавим, тому читачі знайдуть у новому випуску не тільки товари, а й інтерв'ю, корисні поради, цікаві історії, гороскопи, рецепти тощо. І нарешті, з наступного року всі, хто хоче отримувати каталог регулярно, може передплатити його у будь-якому відділенні Укрпошти. Каталог сам знайде вас!

- І скільки коштує передплата?

- Шість гривень на квартал. Але ми вирішили повертати гроші за каталог усім, хто його передплатить.

- Та ну!

- А отак. Механізм повернення простий і водночас цікавий. Кожен, хто знайде на сторінках каталогу зображення хазяйновитої бджілки, отримує право на знижку у 1%. А знайдіть 5 таких бджілок, і отримаєте знижку у 5%, до того ж не одноразову, а на всі покупки з каталогу. Тобто можна повернути більше, ніж витратили на передплату! Ексклюзивна підказка для читачів "Дому Саду Городу" - одна з бджілок захована на сторінці 3. Наступного року ми теж повертатимемо гроші за каталог нашим клієнтам. Крім того на передплатників чекає БЕЗПРОГРАШНА ЛОТЕРЕЯ. Про все це ви докладно дізнаєтесь, якщо замовите каталог.

- А як це зробити?

- Нижче ми наводимо купон замовлення. Виріжте його, заповніть та надішліть за вказаною адресою. Вартість каталогу включає усі поштові витрати. І пам'ятайте - гроші обов'язково повернуться до наших клієнтів.

Я хочу замовити каталог товарів поштою "Скриня" за **6 грн.**

Заповніть, будь ласка, купон-замовлення, виріжте і надішліть його за адресою:

01023, м. Київ, а/с 625-Д, каталог "Скриня".

Оплата замовлення - під час отримання каталогу на пошті.

Прізвище ____________________

Ім'я ____________________

По батькові ____________________

Індекс ☐☐☐☐☐

Адреса ____________________

____

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

Журнал "КАРТОПЛЯР" — *поради з вирощування картоплі, ведення садівництва і городництва.*

Передплатна ціна: на 3 міс. — 2 грн. 43 коп., на рік — 9 грн. 72 коп.

Передплатний індекс — 22671.

"ВЕТЕРИНАРНУ ГАЗЕТУ" — *поради з годівлі, утримання та лікування домашніх тварин, птиці та риби.*

Передплатна ціна: на 1 міс. — 1 грн. 60 коп., на рік — 19 грн. 20 коп.

Передплатний індекс — 35069.

Книга — поштою (післяплатою)

Корова в господі. Ціна — 4 грн.
Вирощування і розведення курей. Ціна — 4 грн.
Вирощування і розведення індиків. Ціна — 2 грн.
Кінь у присадибному і фермерському господарстві. Ціна — 4 грн.
Присадибне бджільництво. Ціна — 4 грн.
Сорти картоплі. Ціна — 3 грн. 50 коп.
Кролі в господі. Ціна — 2 грн.
Хутрові звірі. Ціна — 2 грн.
Присадибне рибництво та любительське рибальство. Ціна — 4 грн.
Виготовлення ковбас та м'ясних продуктів. Ціна — 4 грн.
Технологія переробки риби. Ціна — 4 грн.
Присадибне свинарство. Ціна — 2 грн.
Переробка молока, приготування молочних продуктів у домашніх умовах. Ціна — 4 грн.
Коза в господі. Ціна — 2 грн.

Замовити книги можна за адресою:

03151, м. Київ, вул. Донецька, 30, редакція "Ветеринарна газета" або по тел. (044) 243-39-19, 243-38-22.

Село недаремно називають душею України. Побувавши в селі, ви насолодитеся мальовничою українською природою і відчуєте її цілющу силу, познайомитеся з привітними та щирими людьми, пізнаєте народні традиції та звичаї. Ви також зможете спробувати себе в різних видах сільської праці й оцінити українську народну кухню. Село подарує вам приємне дозвілля та незабутні враження.

Бажаємо гарного відпочинку!

Цю та іншу інформацію ви можете знайти в щоквартальному журналі "Туризм сільський зелений" (путівниках із зеленого туризму **"Село – мов писанка"** та **"З Придніпров`я до Таврии"**, які нещодавно вийшли з друку).

Журнал можна передплатити в будь-якому поштовому відділенні. ***Передплатний індекс – 40307.***

Відпочивайте в українському селі

Ваш надійний путівник — журнал "Туризм сільський зелен
Передплатний індекс 40307

Адреса редакції:

02094, м.Київ-94,
проспект Гагаріна-17-а
тел./факс (044) 552-94-63
e-mail: vgt@i.com.ua

Добрий день, шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

Ваш журнал передплачую з самого початку, завжди чекаю його з нетерпінням. Він мені багато в чому допомагає, вчить бути спостережливою й уважною до навколишнього світу, рослин, тварин та ін.

Ось і чергова стаття в № 7 за цей рік про утримання і лікування курей (автор п. Замотайло Д.В.) не лишила мене байдужою, але через обставини, що склалися, у мене з'явився свій маленький досвід, яким я хочу поділитися.

Отже, щороку від кокцидозу в мене гине троє-четверо курей (якщо ця хвороба від вологості, то не дивно, бо у нас тут стільки дощів!). Цього року загинуло четверо, "збиралася" за пару днів це зробити і п'ята. Вже не виходила з пташника, нічого не їла, мала здуте воло, гребінь був майже білого кольору. Коли ще ходила і щось через силу їла, послід був рідкий і жовтого кольору, як жовч.

Та стаття п. Замотайло Д.В. вселила в мене надію, бо шкода було такої курочки, яка ходила завжди за мною слідом. Надумала спробувати лікувати. Та по левоміцетин треба було їхати за 15 км до міста, витрачати на це 3-4 години. І поїхала б, та випадково на очі потрапив синій йод, який я місяць тому зварила для себе, відставила, закрутилась у справах і забула. Вирішила спробувати дати його курці. Піймати її не було складно. Розтулила дзьоба і зразу влила аж 3 столові ложки: або вилікується, або довго не буде мучитися... Вона відповзла в траву і лежала така безпорадна... Ввечері не подивилася, де вона, бо було темно, зачинила пташник.

А наступного дня моя курка вискочила з пташника разом із своїми товаришками. Воло спало, гребінь почервонів, почала жадібно їсти зерно. Наздогнати її, щоб полікувати вдруге, не змогла. Жменька кукурудзи допомогла мені схопити курку за хвоста і зробити, з її погляду, свою чорну справу. На третій день, зловивши курку зранку в пташнику, знову напоїла. А згодом навколо неї галантно оперізував крилами півень, щось довірливо воркочучи, а вона підкреслено байдуже, жваво дерла лапами траву, відшукуючи в ній якісь відомі тільки їй ласощі.

Після цього декілька днів не звертала на неї уваги. А потім впало в очі, що вона дуже схудла і гребінь місцями набув світлого кольору. Подумала, що марно плекала надію. Та минуло 10 днів, 20... Курка залишилась такою ж активною, добре їла, гребінь набув стабільного яскраво-червоного забарвлення, але мене стала обминати (хто ж стерпить таку наругу над собою?!). Уже і яйце знесла, поки що, правда, просте... Ну, не все ж зразу! (жарт).

А синій йод робиться так: у воді (50 г) розмішати 1 чайну ложечку картопляного крохмалю, додавши 1 чайну ложечку цукру і декілька кристаликів лимонної кислоти; влити цю суміш до води, що кипить, розмішати, тобто зварити звичайний кисіль на воді. Відставити, охолодити, а потім влити до нього 1 чайну ложечку спиртового 5 %-го розчину йоду і добре перемішати. Маса набуває темно-синього кольору. Синій йод готовий.

Я все так докладно описала на випадок, якщо хто захоче скористатися моїм досвідом, котрий я вважаю простим і доступним. То ж бажаю успіхів!

Л.М.Сухомлинова,
пенсіонерка
с.Глухів Сокальського р-ну Львівської обл., 80054

P.S. *Минулого літа ми з сусідкою нагодували всією порцією синього йоду її порося, що вже смикало ніжками, укрили його добре... і воно оговталося.*

Індик—"розбійник"

Добрий день, шановні добродії!

"Дім, сад, город" — цікавий і розумний провідник у світі, який люди обрали для своєї господарської діяльності. Наша сім'я уже не може обійтися без журналу, бо в ньому знаходимо відповіді на більшість наших запитань, поради на всі випадки життя.

Цього листа адресую до рубрики "Домашня ферма". А проблема така. Недавно ми завели індиків. Перед тим розпитали досвідчених господарів, як треба доглядати цю птицю, прочитали все, що знайшли в журналі на відповідну тему. Минулого року все було добре — індики нам сподобалися. В середині березня 2001-го індички (їх було дві) почали нестися. Але через місяць довелося зарізати індика: він нападав на всіх — і на дорослих, і на дітей, чужі люди боялися в двір заходити, а оскільки в нас є двоє маленьких онуків, то вибору не було. Індички продовжували нестися, на тиждень 4—5 яєць. Коли ми зрозуміли, що насиджувати індички не збираються, поклали їхні яйця під курок-квочок. Але яйця виявилися чистими.

І ось середина серпня, індичка ще несеться через день-два, проте молодих індичат ми не мали, рік втрачено. Тож хочемо прочитати на сторінках журналу подробиці про сімейне життя індиків. Як вибирати індичок та індика, щоб не повторити помилок?

Дуже гарно описано закони гусячої сім'ї в № 6 журналу "ДСГ". Якби ось так і про індиків "просвітили" нас. Мабуть, не одні ми такі "малограмотні", бо на наші запитання ніхто із знайомих не зміг дати відповідь.

Сподіваюся, що листа мого ви не залишите поза увагою, і наступний сезон ми зустрінемо добре підготовленими.

З повагою ***Є.П.Підхомна,***
Прикарпаття

Від редакції. *Шановна Єлизавето Петрівно, ми цілком погоджуємося, що тема розведення індиків у приватному господарстві сьогодні в Україні цікавить багатьох людей, котрі жи-*

Дозвольте не погодитися

Добрий день, шановна редакціє "ДСГ"! Журнал передплачую з часу його заснування. З особливою увагою читаю розділ "Домашня ферма". Одержала № 7. Там була така замітка пана Козака з Київської обл. "Раціональне утримання кролів". Моя замітка буде трохи під іншою назвою: "Дозвольте не погодитися". Кролі тримаю понад 25 років і хочу розповісти про два такі випадки.

Перший. Кролиця була дуже велика і так сталося, що коли відчинили клітку, аби дати трави, вона народжувала малят. Оскільки кролі звикли лише до моїх рук, то, безумовно, вона на мене не звертала уваги. Я не повірила у те, що побачила: малюків було 15. Маленькі, але усі здорові. Як же вона їх вигодує, подумалося, коли має 8 сосків.

Лишила усе так, як є. Кожного дня давала кролиці козячого молока, скільки вона хотіла. А пила вона його із задоволенням. Оскільки кролиця годує діток один раз, то до гнізда заглядала по кілька разів.

Виросли всі живі й здорові. Так що деякою мірою я і не погоджуюся з добродієм Козаком, що зайвих кроленят треба відсаджувати.

Другий випадок. Цього року народила кролиця 6 кроленят. Так сталося, що через перестінок сиділа молода самка, яка прогризла дірочку у тому самому куточку, де було гніздо кролиці-мами. Кролиця дітей залишила, а правильніше - не стала їх годувати. Мені довелося відокремити її, а малят, ще сліпих, п'ять днів від народження, годувала молоком по три рази на день із піпетки. Молоко давала з цукром, поки не стали бачити, а до їхньої клітки пустила зовсім молоду кроличку, яка і навчила їх їсти терту моркву, яблука і т.д. Тепер вони їдять усе.

Усього найкращого! Будьте здорові!

Людмила Емануїлівна Кіт,
вул. Палідовича, № 9,
м. Калуш Івано-Франківської обл., 77301

вуть у селі й хочуть утримувати цих птахів.

Саме з цих міркувань ми й публікуємо, досить грунтовний і вартий уваги, Ваш лист. І запрошуємо до розмови усіх господарів, котрі розводять індиків, поділитися своїм досвідом, як доглядати цю птицю, щоб мати від неї належну користь та задоволення.

Матеріали спеціалістів на цю тему також надрукуємо. Тож, будь ласка, стежте за нашими публікаціями.

Чи безпечні гормони?

Прочитала про ліки ОВЕСТИН для жінок, котрим за 50, які допомагають за порушень сечостатевої системи. І дуже зацікавилася цими ліками, оскільки мене часто непокоять неприємні відчуття під час сечовипускання, а також сухість і свербіння.

Пишете, що ліки містять натуральний жіночий гормон. Будь ласка, розкажіть детальніше про безпечність цих ліків. Хотілося б дізнатися, чи не зумовлюють вони побічних ефектів і як довго їх можна застосовувати.

На запитання авторки листа відповідає Омельченко Наталія, лікар-гінеколог.

Багато з моїх пацієнтів, почувши слово "гормон", відразу запитують про побічні ефекти. Ці побоювання зумовлені тим, що існують сильнодіючі гормони, які застосовуються за серйозних захворювань і які впливають на обмін речовин. Якщо застосовувати ОВЕСТИН, подібного впливу не буває.

Як я вже вказувала, порушення сечовипускної системи (неприємні відчуття під час сечовипускання, часті позиви, сухість та свербіння у піхві, нетримання сечі під час кашлю або чхання, хворобливі відчуття під час статевого контакту чи огляду гінеколога) зумовлені тим, що з віком організм перестає виробляти жіночі гормони, які виявляють омолоджувальний вплив на організм. Приймаючи ОВЕСТИН, Ви просто поповнюєте дефіцит, який утворився, оскільки препарат містить естріол — натуральний жіночий гормон.

Винятковість ОВЕСТИНУ в тому, що він не діє на нижні відділи сечовипускної системи і зовсім не впливає на інші органи й тканини. Тому можете не боятися побічних ефектів від вживання ОВЕСТИНУ.

Спиняючись на запитаннях, які ставлять найчастіше, хочу окремо зауважити, що ОВЕСТИН ніяк не впливає на масу тіла, артеріальний тиск, рівень холестерину, функції печінки та нирок. Тобто це ліки місцевої дії, які можна застосовувати скільки завгодно. ОВЕСТИН застосовується в усьому світі понад 30 років, і вже довів свою безпечність.

Якщо у Вас припинилися менструації і непокоять неприємні відчуття під час сечовипускання, часті позиви, нетримання сечі під час кашлю або чхання, сухість та дискомфорт у піхві, хворобливі відчуття під час статевого контакту — знайте, що від цих симптомів легко позбутися. Не соромтеся піти на консультацію до гінеколога або запитуйте ліки в аптеках міста. ОВЕСТИН можна придбати без рецепта у формі крему і свічок.

Реєстраційне посвідчення №2031, видане 20.12.96 р.

Добрий день, шановна редакціє "ДСГ"!

Звертається до вас ваш передплатник і шанувальник розділу "Домашня ферма". Коротко про себе: за фахом я фельдшер швидкої допомоги, а захоплення моє — кролівництво. Кролів розводжу ще з дитинства, мабуть, це передалося мені від діда і батька. Маючи чималий досвід, хочу дати декілька порад з утримування, вирощування та лікування кролів.

Ще раз про кролів

- Не купуйте кролів на базарах у незнайомих людей. Особливо молодняк до 3—4 місяців.
- Не розводьте безпородних кроликів. Економічно це не вигідно. (Це моя особиста думка).
- Не позичайте свого плідника до чужих господарств. (З часом це може закінчитися трагічно).
- Не дозволяйте чужим наближатися до ваших вихованців. (Загородіть клітки або прив'яжіть біля них собаку).
- Обов'язково робіть щеплення проти міксоматозу та геморагічної хвороби. (Надіятись, що минеться, нерозумно).

Вакцинувати краще простою вакциною на 6 місяців, тому що приготовлена на 1 рік дає збої. (З особистого гіркого досвіду).

Щоб отримати елітний племінний молодняк, відсаджую у 60—90 днів.

Змішування рідної крові допускається раз (батько+дочка, мати+син) для закріплення певних якостей. Належні наслідки дає схрещування порід (самка Велетень + самець Фландр). Такі гібриди до 10 місяців набирають живу масу 7—8 кг.

Лікування

Міксоматоз та вірусна геморагічна хвороба. Теоретично лікування не знайдено. Практично є випадки лікування міксоматозу народними методами. Згодовування кролям чорнобривців (стебла з квітками) досхочу. Одна даванка у день з перших чисел серпня і до морозів. На мою думку, це швидше запобіжне лікування за рахунок ефірних олій, які мають специфічний запах. Можливо, цей запах відлякує комарів, переносників хвороби. Особисто я цього не роблю. Великий ризик.

Кокцидіоз. Болюче місце всіх кролівників. Належні результати дає запобіжне народне лікування: згодовування щодня з 1- до 3—4-місячного віку листя грецького горіха (3—5 листочків на одну голову), а взимку — однорічних горіхових пагонів. Якщо хвороба проявилась клінічно, позитивний ефект дає препарат "Левомікол-15" виробництва Рівненського дослідного інституту ветеринарії та епізіотології (дозування на упаковці). Ці ліки я перевірив на власних кролях.

Гельмінтози. Глистогінним засобом є полин гіркий. У будь-яку пору року в свіжому і сухому вигляді 2—3 стеблини на 1 голову. Не рекомендується підсисним самкам (гіркне молоко).

Псороптоз — вушна короста. У запущеному стані дає таке ускладнення, як менінгіт, а це стовідсоткова загибель. Позбутися захворювання можна за допомогою свіжоприготовленої бовтанки з таких складників: риб'ячий жир — 1 част., скипидар — 1 част., колоїдна сірка (дисперсна) — 0,5 част. Перемішується до однорідної маси. Перед нанесенням на вражені місця збовтати. Після першого застосування повторити курс лікування через 12 днів. Контактним досить одного змащування.

Загальний догляд

Звертаюся до тих любителів, які мають змогу утримувати вуханів у вольєрах чи загонах. Зробіть це негайно. Починаючи з однієї самки з місячним приплодом. Поступово стадо розшириться. Кролики — тварини стадні, кмітливі. На перший погляд малорухливі, а насправді попробуйте спіймати кроля на волі.

До загону ставлю маточні ящики залежно від кількості кролиць. Молодих самців відсаджую у віці 3 місяці. За дружніх окролів — це одна сім'я. Годування малечі колективне. "Бабуся" допомагає "внучці" вигодувати приплід, а "дочка" — своїй "матері". Усе це за умови, що самки рідні по крові. Тоді зберігається один запах рідного гнізда. Практично ніяких бійок поміж приплодів не виникає. Основне племінне ядро 4—5 самок з 2—3 приплодами на 16 $м^2$.

Година спостережень за такою сімейкою — і пізнаємо багато таємниць, яких ніколи не дізнаєшся за кліткового утримання. Наприклад, малечі до 3 місяців раз у тиждень потрібно чистити передні лапки, оскільки на них налипають їхні ж кульки екскрементів. Як відомо, кролі великі акуратисти, вони після кожного годування вмиваються, слинячи лапки. Автоматично заноситься інфекція через рот. А звідси гельмінтози, кокцидіози, стоматити. У загонах кролі чистять лапки, маючи природний інстинкт, вигрібають землю. На один загін утримую одну морську свинку. Це своєрідна санепідстанція, яка першочергово реагує на зміну годівлі, наявність будь-якої хвороби та мікроклімату. Це також живий барометр: за один-два дні до морозів морська свинка не злазить із спини улюбленого кролика. Правда, не безкоштовно, вона зате вилиже вуха і очі своєму "коневі".

Ще хотів би звернути увагу на стимулятори росту (енергетичний матеріал), а також спеціальний комбікорм для підсисних самок, який виготовляється у домашніх умовах за збалансованими нормами, але про це вже сподіваюся написати іншим разом.

Буду вдячний тим, хто напише, де можна купити самця-плідника сірого велетня чи Фландра не менше 8 кг.

Юрій Олексійович Капітула,
вул. Коперника, 63/27,
м. Здолбунів
Рівненської обл., 35705

Про хворобу Тешена свиней

Будь-яку тварину на землі переслідують збудники хвороб, а тому виростити її та довести до технологічних кондицій — не просте завдання господаря. В окремих регіонах нашої країни дуже небезпечне для свиней захворювання, яке в народі частіше називають хворобою Тешена, хоч у неї є й інші означення, наприклад, інфекційний параліч свиней, вірусний енцефаломієліт, богемська чума. Збудником хвороби є вірус.

Основні її клінічні ознаки — ураження центральної нервової системи, що проявляються енцефаломієлітом та паралічами.

Спалахи хвороби реєструються в усі пори року, проте взимку вони триваліші, а перебіг злоякісніший. Заражуються здорові тварини за контакту з хворими через виділення з дихальних шляхів та шлунково-кишкового тракту. Вірус потрапляє до навколишнього середовища з усілякими виділеннями. Він може передаватися через органи й тканини тварин, котрі загинули або вимушено забиті.

Сприйнятливі до інфекції усі вікові групи свиней, але найчастіше поросята-сисуни, відлучного періоду та молодняк на відгодівлі. Незадовільні умови утримання, а також сира погода спричинюють її поширення.

Збудник стійкий проти дії багатьох дезінфікуючих речовин. У замороженому стані може зберігатися роками у солоному м'ясі, фекаліях, а також у підлозі, стінах — до кількох тижнів. Він стійкий до антибіотиків, а тому лікування ними неефективне. Свині, що перехворіли на цю недугу, можуть бути вірусоносіями до двох місяців.

Своєчасно розпізнати хворобу складно, бо прихований період хвороби (до прояву клініки) триває від семи днів до п'яти тижнів. Це залежить від захисних сил організму та здатності збудника зумовлювати хворобу. В такому разі температура тіла може підвищитися на 0,5—1,0°, втрачається апетит, загальна слабкість.

Найчастіше перебіг хвороби гострий і вже через 1—3 дні після прояву паралічів майже 95 % тварин гине. Підгострий перебіг триває 6—8 днів, але смертність за такого стану трохи менша. Дорослі свині можуть хворіти до кількох місяців і смертність у них 20 %.

В усіх випадках у тварин спостерігаються нескоординовані рухи, блювання, ураження м'язів, витікання слизу з ніздрів. Хворі поросята, що намагаються підвестися, втрачають рівновагу і падають. З кожним днем наростають ознаки враження центральної нервової системи. Можуть бути судоми, скреготання зубами, витікання піни з рота, тварина переважно лежить. Якщо потерти долонею руки по спині тварини проти шерсті, вона може стогнати, бо відчуває сильний біль.

Безумовно, за проявів названих ознак слід звернутися до лікаря ветеринарної медицини, котрий надасть кваліфіковану допомогу.

Однак хворобу легше застерегти, якщо зробити відповідні щеплення.

На озброєнні ветеринарної медицини є ряд вакцинних препаратів, які поділяються на живі та вбиті, але вони можуть бути фальсифіковані. Тому вакцину слід купувати у кваліфікованих спеціалістів, бо відомі випадки, коли деякі люди продавали зафарбовану воду замість вакцини і були нарікання на неякісність препаратів. Краща вбита вакцина, яку виготовляє Біо-Тест-Лабораторія.

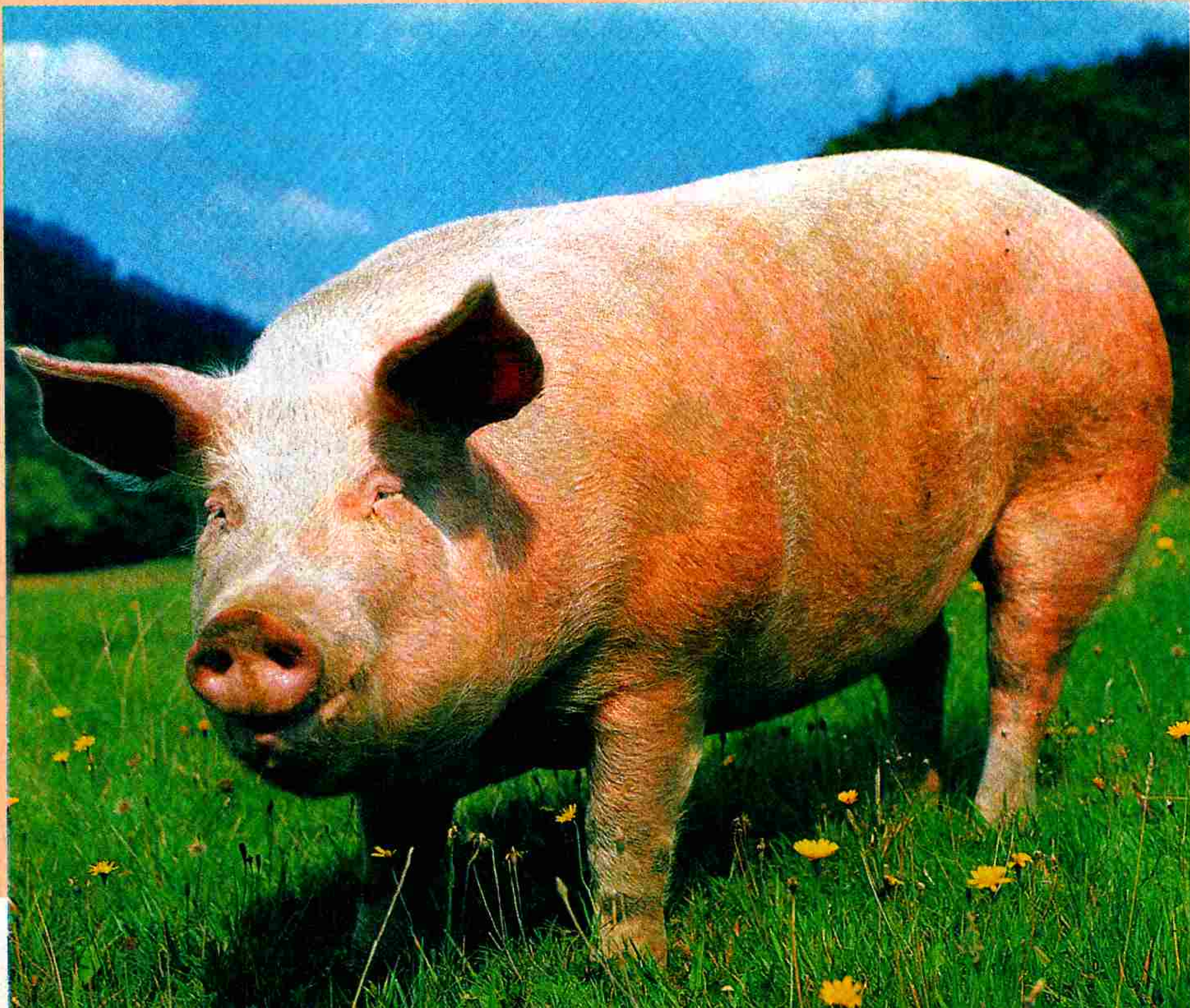
Її переваги: збудник хвороби — вірус перебуває у неживому стані і не циркулюватиме поміж свинопоголів'я вашого господарства.

У неблагополучних на хворобу Тешена господарствах та в таких, де ця хвороба загрожує, хворих та підозрілих на захворювання свиней ліквідовують, а клінічно здорових — щеплюють. Щепленню підлягають усі вікові групи тварин.

Свиноматок вакцинують незалежно від строку поросності, але не пізніше, ніж за тиждень до опоросу. Поросят, що народилися від вакцинованих свиноматок, щеплюють через 3—4 тижні після народження. Щеплюють цією вакциною один раз, імунітет же настає через 2 тижні і триває 10 місяців, після чого застосовується ревакцинація.

Повністю про порядок застосування та заходи після вакцинації описані в "Тимчасовій настанові із застосування вакцини проти хвороби Тешена інактивованої культуральної емульгованої", яка додається до вакцини і затверджена в установленому порядку.

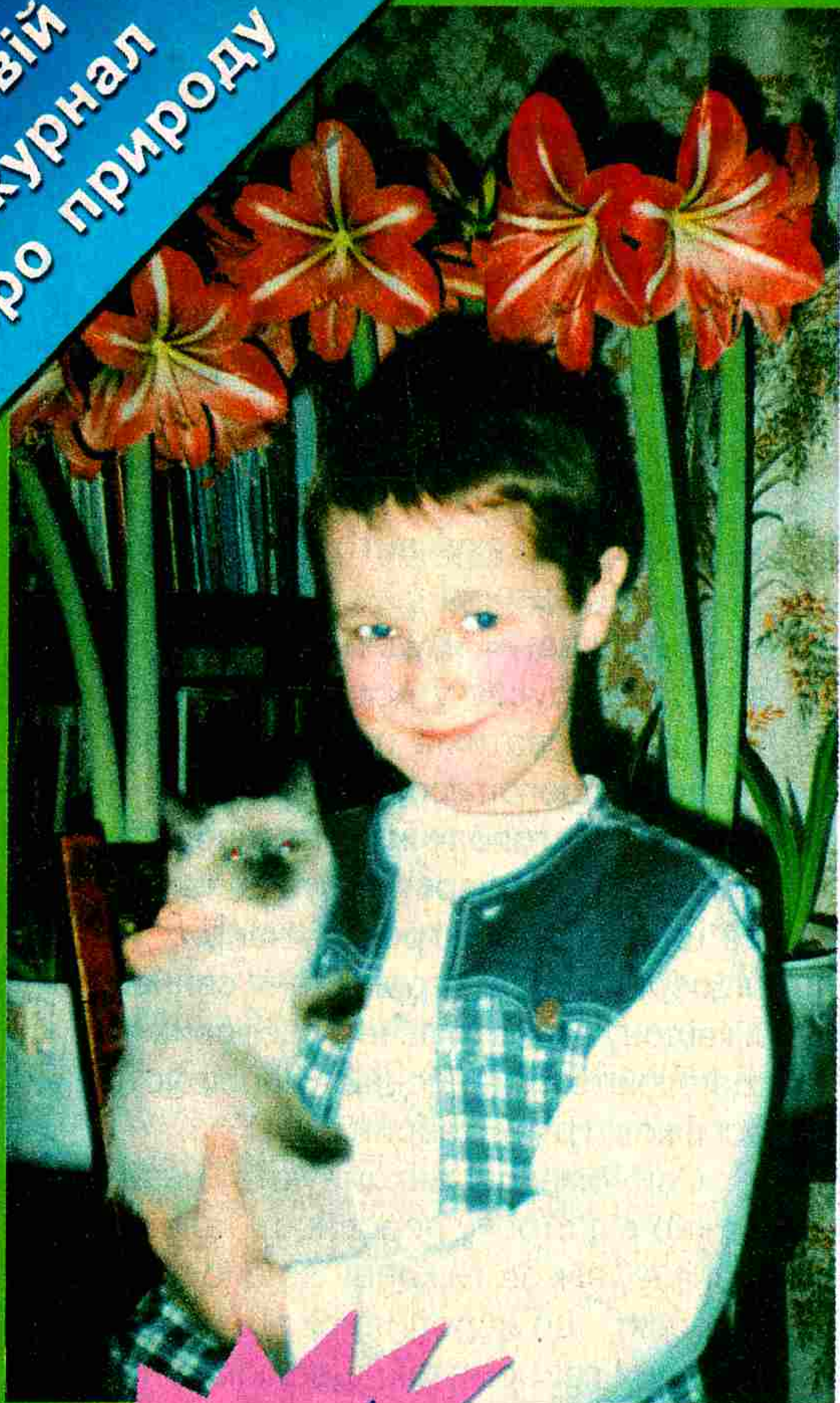
Л.Волинець,
доктор вет. наук

Твій журнал про природу

Яблунька

Розважально-пізнавальне видання для дітей

Кольоровий світ

Дорога "Яблунько"! Я живу в місті Прилуки, яке розкинулось на берегах річки Удай. Зараз Удай невелика річка, а в давнину по ній ходили кораблі.

Я вам розповім історію про квіти.

Одного разу ми з друзями гралися на подвір'ї, а поруч на клумбі сусідка пересаджувала квіти в горщики. Вона запитала у нас, чи ніхто не хоче взяти додому рослинку, бо в неї залишились зайві. Я з радістю погодився.

Вдома ми з мамою посадили рослинки у вазони, поливали їх, підживлювали, доглядали. Цілих три роки вони не цвіли, а на четвертий порадували нас ось такими квітами!

Розквітли наші амариліси якраз у четвер перед Великоднем. Ось такий чудовий подарунок.

На фото я з прекрасними квітами амарилісами та моїм котиком Марселем. Я дуже люблю Марсика, але не можу забути свого першого котика Ютчика. Якось він вийшов погуляти на вулицю і вже не повернувся. Ми довго шукали його, але не знайшли. Ютчик був такий ласкавий, добрий. Я б віддав усе на світі, щоб знову обійняти свого рідненького коточка. Я дуже сумую за ним.

Улюблена моя "Яблунько"! Спасибі за все цікаве та корисне, що завжди знаходжу на твоїх сторінках. Я часто ношу "Яблуньку" до школи, і читаємо її всім класом. Журнал також дуже подобається моїй мамі. Вона навіть не передплатила свою улюблену газету, щоб я мав змогу читати тебе, "Яблунько".

Максим Пальоха, 9 років, м.Прилуки Чернігівської обл.

Доріжка до осені

Набурмосився сивий дощ та й не просвітляє. І ця доріжка в парку аж до самого краю тиха й безлюдна. А дарма! Бо якраз тепер доріжка найбільш показна, саме зараз настала її святкова година: на ній лапато розпласталися мокрі кленові зорі. Так і виблискують щирим золотом і багрянцем на полотні грунтівки.

Ступаю по такій зірчастій... Чи ж то по доріжці ступаю?

Чи ж то не сама царівна Осінь тягне шлейф своєї пишної сукні із жовтня у листопад?

Як до матусі

Дерева вже струшують останнє листя. І зальотні вітри все частіше дихають холодком, порушуючи звичний затишок лісу.

Припізнілий гриб-боровик витκнувся на галявині, блимнув з-під глиці — боязко! Мерзлякувато скособочився, немов хоче знов у землю заритися. Поруч малючок-боровичок теж брилика тулить до землі, до її тепла.

Так дитина, зацікавлено потягнувшись до інею на віконній шибці, натикається пальчиком на колючий холод, злякано сахається й поспішає у мамині обійми.

Якби найменша билиночка мала голос, то й вона лагідно назвала б землю матінкою, як називаємо її ми, люди.

Валентина Вешко, 13 років, м.Волочисьськ Хмельницької обл.

Осінь-чарівниця.

Робота Євгенії Шевчик, 10 років, с.Мирин Волинської обл.

Осінні барви. *Тетянка Кравчук і Саша Кручь з м.Баранівка Житомирської обл.*

Цифри і факти

Запрошуємо до участі у конкурсах

НАША РОДИНА

Шановні читачі! Якщо ви передплачуєте "Дім, сад, город" у комплекті з журналом "Яблунька" або передплачуєте ці видання окремо, запрошуємо вас до участі у конкурсі "Наша родина".

Напишіть про вашу родину. Як допомагають вам діти у веденні присадибного господарства? Чи є у них "своя" грядка, квітничок, а може вони опікуються домашніми тваринами чи птахами? Яке улюблене свято вашої родини, чи є у вас "родинна" пісня, своя "фірмова" страва? До розповіді додайте фотографію вашої родини та малюнки або поробки дітей.

Не забудьте додати конкурсні талони з журналів "Яблунька" і "Дім, сад, город" та копії передплатних квитанцій на ці видання за 2001 рік.

Родини-переможці будуть нагороджені призами: передплатою журналів "Дім, сад, город" і "Яблунька" на 2002 рік, великими наборами насіння овочів і квітів та чудовими подарунками. Фотографії родин-переможців будуть опубліковані у журналах "Дім, сад, город" і "Яблунька".

- **У 2000 році редакція журналу "Яблунька" запросила дітей до участі у конкурсах: "Україна — рідний край", "Диво-овочі й фрукти", "Мій квітник", "Мій улюбленець", "Рученята золоті", "Моя солодка мрія", "Кольоровий світ", "Свято нашої родини". Передплатники брали участь у безкоштовній лотереї "Новорічний приз" та вікторині "Дивосвіт".**
- **Протягом минулого року редакція одержала 976 листів. На сторінках "Яблуньки" було вміщено 198 дитячих робіт: фотографій, малюнків, листів, оголошень, рецептів, святкових привітань і т.п.**
- **238 маленьких читачів, переможців конкурсів одержали від "Яблуньки" призи, сувеніри та вітальні листівки.**
- **За 10 місяців 2001 року в редакцію "Яблуньки" надійшло 1248 листів. Переможцям вікторин, конкурсів і лотереї "Улюблена книжка" надіслано 127 призів.**
- **У кожному подарунку від "Яблуньки" завжди є приємний сюрприз для батьків. Наші конкурси тривають! До зустрічі у "Яблуньці"!**

Дорогі друзі! Запрошуємо вас до участі у конкурсі "Друзі "Яблуньки"! Допоможіть вашому класу, школі чи дитсадку виграти грошовий приз.

П'ять переможців конкурсу будуть нагороджені призами:
І місце — 1000 грн.
Два II місця — по 500 грн.
Два III місця — по 300 грн.
Окрім цього, буде виділено ще 10 заохочувальних призів.

До участі у конкурсі запрошуємо колективи міських та сільських шкіл, дошкільних і позашкільних закладів. Чим більше буде у закладі передплатників "Яблуньки", тим більше шансів одержати приз.

Після закінчення передплатної кампанії необхідно до 15 грудня 2001 року надіслати заповнену анкету і документи-підтвердження про кількість передплатників "Яблуньки" на адресу редакції: 02094, Київ, проспект Ю.Гагаріна, 17-а.

В анкеті треба вказати: назву закладу, адресу та телефон (код), кількість дітей у початкових класах або старших групах дитсадків, кількість передплачених примірників журналу "Яблунька" (підтверджене копією передплатних талонів або довідками з поштових відділень). Документи завіряються керівником установи.

Переможцями стануть ті колективи шкіл, дошкільних і позашкільних закладів, які організують масову передплату на 2002 рік розважально пізнавального журналу "Яблунька".

Підсумки конкурсу будуть опубліковані у журналі "Яблунька" № 1, 2002р.

"Яблунька" — радість усім: і дорослим, і малим!

«Наша родина» Конкурс

Рідкісна та красива декоративна рослина вже більш як десять років прикрашає мою квартиру.

КУБИНСЬКА ВИШНЯ

Кубинська вишня — невелике деревце або низькорослий вічнозелений кущ висотою до 1 м. Крона кучерява, сіроповстисті пагони густо обліплені видовженими, еліпсоподібними темно-зеленими листками, які зовні нагадують вишневі. Квітки п'ятипелюсткові, білі, самозапильні. Плід — кругла яскраво-червона ягода діаметром до 1 см із специфічним смаком, дещо відмінним від садової вишні. Не слід плутати цю рослину з родини пасльонових з вишнею. Їхріднить тільки подібність плодів та листків. Вона — родич картоплі, має дрібне насіння, схоже на помідорне. Невибаглива, щедро плодоносить. Добре розмножується насінням, зберігаючи всі спадкові ознаки.

У зволоженому грунті в горщику насіння сходить протягом двох тижнів. А вже на 5—7-й місяць починає плодоносити. Щоправда, перша зав'язь нечисленна, зате наступні хвилі цвітіння урожайніші. Якщо є бажання одержати більші за розміром плоди, зайвий цвіт обривають.

Рослина красива будь-якої пори року, але особливо — взимку, коли надворі сніг, а на її гілочках одночасно і стиглі плоди, й зав'язь, і білий цвіт.

Кубинську вишню можна розмножувати і зеленими живцями. Найкраще робити це навесні, коли починається інтенсивний розвиток. А роблю я це так. Нарізую зелені напівдозрілі живці з 4—5 листочками, зрізую 2—3 нижніх листки, а ті, що залишилися, вкорочую на третину. Живці висаджую у горщики для квітів, які наповнюю промитим річковим піском, накриваю зверху скляною банкою і ставлю на освітлену частину вікна, але так, щоб пряме сонячне проміння не потрапляло на молоду рослину. Пісок постійно зволожую, а живці раз на день обприскую теплою водою. Через один—два місяці починається нормальний ріст і саджанці треба пересадити у більші горщики із сумішшю піску, перегною та землі (1:1:3). На дно горщика кладу гальку, гравій, биту цеглу, скло, шматочки деревного вугілля і великозернистий пісок. У дні роблю декілька отворів, щоб не застоювалася вода і не загнивав корінь.

Вишню кубинську необхідно регулярно пересаджувати у більший посуд. Це бажано робити у квітні—травні. Якщо рослині 2 роки, потрібен дволітровий горщик, 3 роки — трилітровий, до 5 років — 4- — 5-літровий, 7-річному кущу потрібен 7- — 8-літровий. Молоді рослини слід пересаджувати щороку, після п'яти років — раз на 2—3 роки з частковою заміною грунту. Рослину краще формувати кущем, для цього треба підрізати кінці пагонів на 1/4 частину.

Батьківщина цієї теплолюбної рослини — вологі тропіки Південної Америки, тому в наших умовах її вирощують у приміщенні. Щоправда, деревце можна винести в сад або виставити на балкон чи лоджію.

Кубинська вишня вологолюбна. Взимку її слід поливати раз на добу, влітку в спеку — двічі—тричі. Дуже добре реагує на підживлення органічними та мінеральними добривами. Я підживлюю її настоєм курячого посліду (1:14) та мікродобривами для кімнатних рослин (дозу вказують на упаковці). Ще додаю 1 ложку деревного попелу на 1 л води. Взимку підживлюю раз на місяць, влітку — раз на 10 днів, чергуючи органічні добрива з мінеральними.

Інколи деревце пошкоджує попелиця. Для боротьби з цим шкідником використовую настій тютюнового пилу, часнику або попелу. Наприклад, 10 г тютюнового пилу заливаю 200 г води, настоюю три доби і цим розчином обробляю рослину; 300 г деревного попелу заливаю водою (1 літр), настоюю 2 доби, потім обприскую рослину. Для кращого прилипання перед обприскуванням додаю до розчину трохи господарського мила. Під час обприскування рослин грунт у горщику накриваю поліетиленовою плівкою або папером.

П. Філіпчук
с.Дорогичівка
Тернопільської обл.

Ахіменес великоквітковий

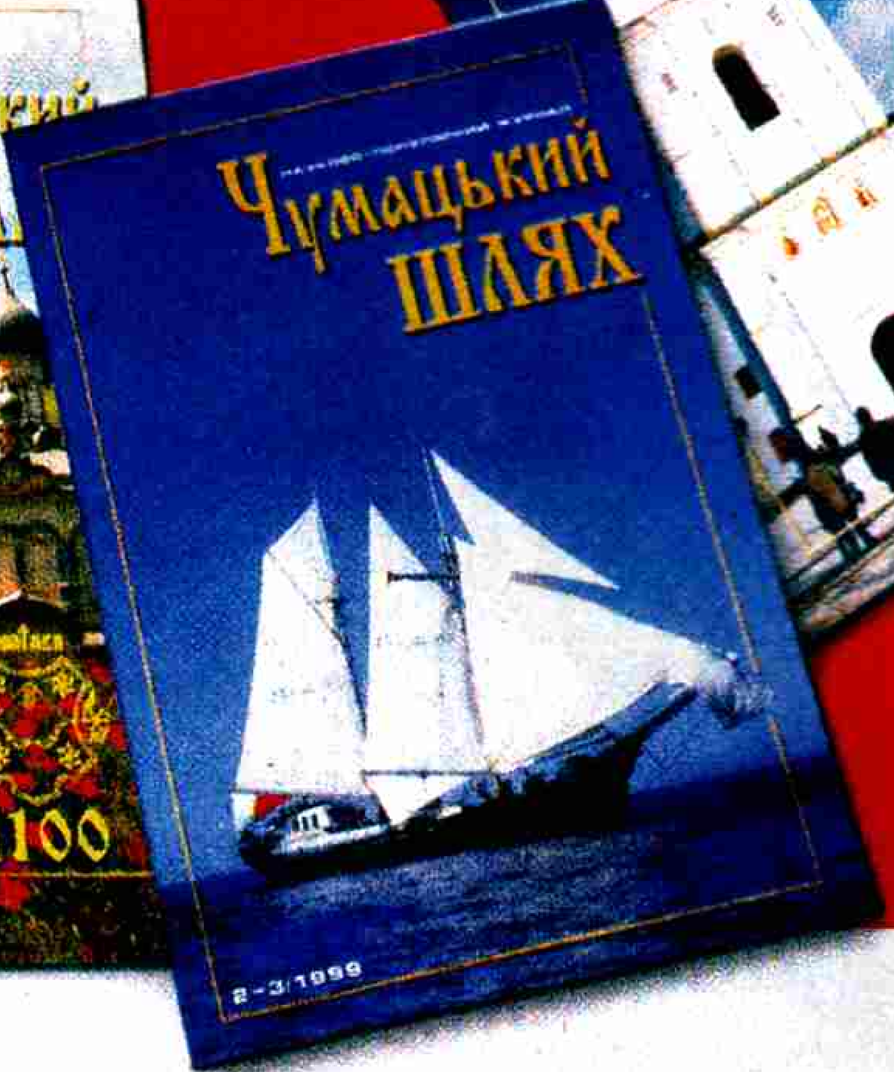
Ахіменес великоквітковий (Achimenes qrandiflora D.C.hydr.). Належить до родини геснерієвих і походить з Мексики. Ця невеличка трав'яниста рослина до 35 см заввишки, з м'яким, опушеним, знизу з червонуватим листям. З пазух листків з'являються поодинокі, до 3 см, залежно від виду - білі, червоні, рожеві та бузкові квітки.

Найбільш декоративний - ахіменес великоквітковий, з бузково-блакитними квітками, які дещо нагадують квітки петунії. Розкішні пагони згинаються долі, тому їх треба підв'язувати.

Цвіте цей вид влітку, йому потрібні теплі умови, яскраве освітлення. Культивувати ахіменес бажано принаймні на східних або західних вікнах, поливати добре. Не слід забувати, що ахіменес великоквітковий має період спокою. В кінці серпня поливання поступово зменшують, рослина підсихає. Тоді горщики з нею виставляють до ванної кімнати або в інше тепле і темне місце.

У березні, коли стають добре помітними ростові бруньки, кореневища слід посадити у свіжу землесуміш рядками по периферії горщика і присипати зверху тонким шаром землі (2,5-3 см). В цей час грунт треба рівномірно зволожувати, не допускаючи підсушування. Як тільки з'являться перші пагони, горщики виставити на яскраво освітлене місце, але не під пряме сонячне проміння.

Журнал "Чумацький шлях" - науково-популярне видання для всіх, хто цікавиться історією, культурою, звичаями народів світу. Подорожі, пригоди, статті видатних вчених України, знахідки археології, про колекції та колекціонерів. Журнал адресований широкому загалу читачів; корисний для вчителів, студентів, школярів. Багатий вибір матеріалів для рефератів.

Щоб дізнатися про чумацтво, звернемось поки що до чистих, не замулених ідеологією джерел. Ґрунтовну й стислу інформацію подає в 10-му томі Енциклопедії українознавства, виданому в 1984 році в Парижі — Нью-Йорку, Петро Одарченко. Багато цікавого містить "Словарь української мови", складений та виданий на початку XX ст. редакцією "Киевской старины" за упорядкуванням Бориса Грінченка.

Отже, чумацтво як торгово-візницький промисел, виникло у XV—XVI ст. і розвинулося виключно в Україні. Слово "чумак" відсутнє в мовах наших сусідів — поляків і росіян. Одна з поширених версій походження: від слова "чум", а це — дерев'яна водонепроникна скриня, що її використовували чумаки для перевезення солі та сушеної риби. А ще "чум" — дерев'яна ложка для міряння солі.

Головним промислом чумаків було постачання солі. За нею їздили на південь — до Криму, узбережжя Чорного та Азовського морів, а також на захід — на Галичину, в Коломию. Звідси й поширені в Центральній Україні прізвища Коломієць та Коломийченко, Соляник і Чорноморець.

Готуючись напровесні в далеку путь, чумаки збирали у валки до ста й більше возів, які очолювали виборні отамани. А прізвища Отаман, Отаманенко, Отаманчук походять не тільки від козацтва, а й від чумацтва. До речі, чумакували і селяни, і козаки. Зазвичай поверталися додому аж восени.

Дерев'яний чумацький віз називався мажею. Тягли її двоє або четверо волів. Пара волів могла везти до 60 пудів солі (це близько однієї тони). Для чумакування народна селекція вивела тип так званих бессарабських волів — довгорогих, полової (сірожовтої) масті. Попелястий віл називався мазій.

Мазієм називався і той, хто змазував віз, мажу. Відтоді й прислів'я: не підмажеш — не поїдеш; хто маже, той і їде.

Постійна загроза нападу грабіжників та всяких зайд змушувала чумаків мати зброю. На ночівлю мажі ставили чотирикутником — для можливого захисту. Часто зимували в козацьких поселеннях-зимівниках.

З України чумаки везли збіжжя, мед, горілку, віск, дерево, дьоготь, шкури, тютюн, кустарні вироби тощо.

Чумацькі шляхи єднали Лівобережжя та Слобожанщину із Запоріжжям, Кримом, Доном, вели з Наддніпрянщини до Галичини й Молдови. Шляхи мали назви: Чорний, Царгородський, Кучмин, Бакаїв, Муравський, Харківський, Ромоданівський. Більшість сучасних автодоріг України йде переважно уторованими чумацькими шляхами.

В українських назвах зоряного неба слушно й дотепно відбилися чумацькі знання астрономії. Сузір'я дістали прості й зрозумілі назви: Великий Віз та Малий Віз (тільки знавцям наукової астрономії вони можуть нагадувати ведмедів, до того ж, чомусь із хвостами — чи не тому, що Велику й Малу Ведмедиці першими описали древні фінікійці, які, мабуть, такими собі їх і уявляли), Чумацький Шлях (чумаки їхали — сіль просипали). Лежачи на возі серед степу, чумакові й у зорях ввижалося своє, близьке, наочне й практичне.

Чумацький побут породжував дотепні прізвиська, які відповідали характеру або зовнішності чумаків. Згодом вони стали поширеними українськими прізвищами. Чумак не стільки їхав мажею, скільки йшов поруч, особливо там, де волам було важко, звідси й прізвиська: Голоступець, Легкоступ, Твердоступ, Тихоступ, Дармохід, Обуйнога, Скорохід.

У далекій дорозі, в надіях і сподіваннях на вдачу народжувалися

ПРО ЧУМАКІВ І ЧУМАКУВАННЯ

прізвища Боговіз, Ведибіда, Гуляйвітер, Крайсвіт, Ойяперв, Перевозибрата, Переймибіда, Помогайбо, Розбийвіз, Семиразом, Сучимотузок, Мазний, Мазій та ін. Звісна річ, вся надія чумака — на вірних круторогих волів, а відтак, і прізвища: Біловол, Жеривол, Задерихвіст, Абихвіст, Куцевол, Рябовол, Чорновіл. Подорожній побут теж дав низку чумацьких прізвищ: Затуливітер, Задавикаша, Непийвода, Непийпиво. І звичайно ж, найпоширеніші — Чумак, Чумаченко.

Окрема тема, яку залишимо для дослідників фольклору, — чумацькі пісні. Нагадаймо з Шевченкових рядків:

За Києвом, та за Дніпром
Попід темним гаєм
Ідуть шляхом чумаченьки,
ПУГАЧА співають.

Ціле гроно слів і словотворень від "чумака" подає Борис Грінченко з посиланнями переважно на Павла Чубинського та Івана Рудченка; наводить зразки відповідного фольклору:

— Віз ламається — чумак ума набирається; а як віл пристає, то й ума не стає.

— Чумакова жінка — молода вдова.

— Куплю собі сірі воли, чумакувать буду.

— Ой хортуно-небого, послужи мені немного; служила в чумацтві, жила в бурлацтві, послужи ще й у хазяйстві.

— Ой ти, жоно чумацькая, чом не робиш, тільки журишся?

— Ой чому ти, моя мати, рано не збудила, ой як тая чумачина з села виходила? — Тим я тебе, моя дочко, рано не збудила — попереду твій миленький, щоб ти не тужила.

— Молодая чумачиха за чумаком б'ється.

— І збудила мене мати в обідню годину, як спустилась чумачія з гори та в долину.

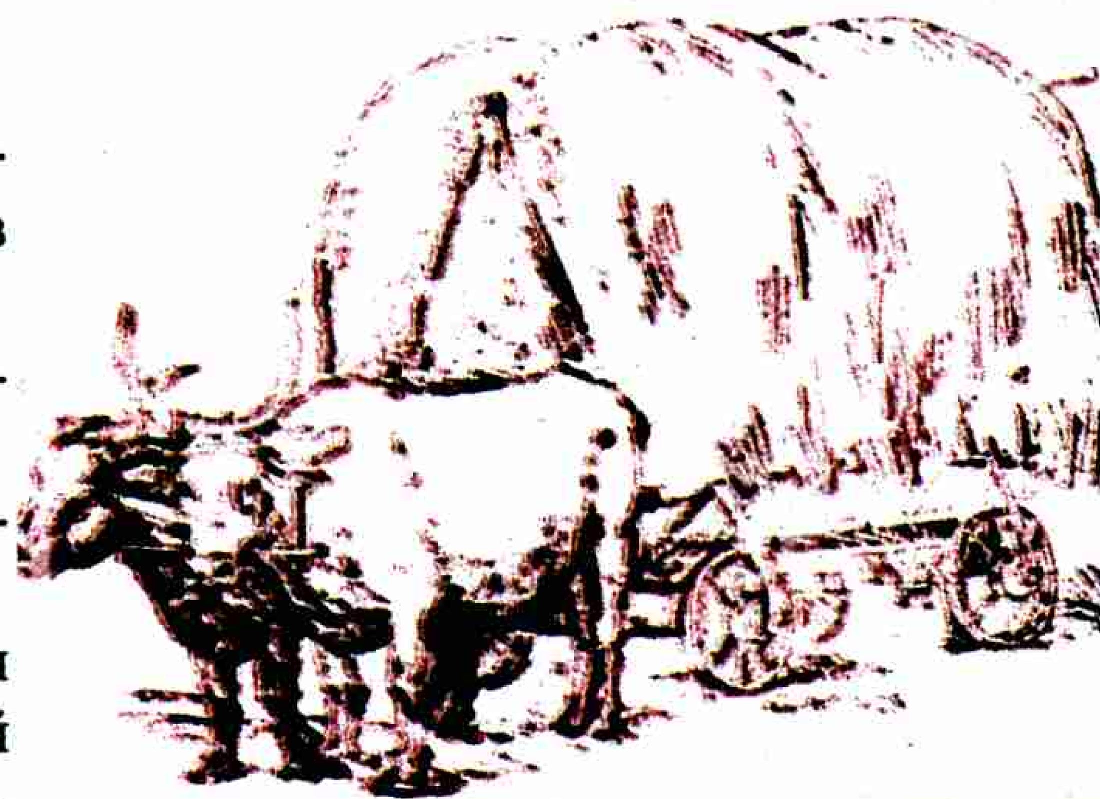
— Ходить чумак по дорогах, а чумачка сидить вдома.

— От вам, панове чумацтво, на могорич.

У XVIII ст. українські чумаки мали абсолютну монополію на постачання й торгівлю сіллю, але вже у 30—40-х роках XIX ст. — лише 50—60%. Втім, і це становило щорічно 2,5 — 4 млн. пудів солі та 600 — 900 тис. пудів риби. Загалом чумаки транспортували щорічно 60 — 80 млн. пудів різних вантажів, а серед них — 25—40 млн. пудів хліба. Чумаки обслуговували ярмарки, доставляли вантажі до Москви, Північного Кавказу, Білорусії, Польщі, Молдови.

З багатих, підприємливих та кмітливих чумаків вийшли відомі родини українських капіталістів і громадських діячів XIX — початку XX ст. — Симиренки, Терещенки, Харитоненки та ін. Всі вони починали з важкої праці.

На експорті хліба виросла з давнього Хаджибея красуня-Одеса. Польські магнати звозили сюди збіжжя, вирощене українськими хліборобами Поділля й Волині, а звозили його до Одеси українські ж чумаки. Ось рядки із спогадів Олександра де Рибаса, троюрідного небожа знаменитого губернатора цього міста: "Шлях з Поділля на Одесу був важким, чумаки, накладаючи товари на свої рипучі вози, боялися нападу на них з боку татар. Але коли ми пропонували охорону з солдатів, то вони відмовлялися від неї, побоюючись солдатів більше, ніж татар. Чи нападуть татари — це ще було непевно, а от що солдати все сало з'їдять — це вже було безсумнівно. Великий чумацький шлях на Одесу йшов од Балти й Орлика.

Рипіння возів, круторогі воли, шаровари в дьогті, мазниці під возами, запах тютюну, бродячі собаки, подих степів та вільні чумацькі пісні"

І далі — про перевезення збіжжя вже до Одеси: "У зв'язку з прибуттям першого транспорту був влаштований розкішний обід, на якому був присутній герцог Рішельє. Гості сиділи замість крісел на лантухах пшениці".

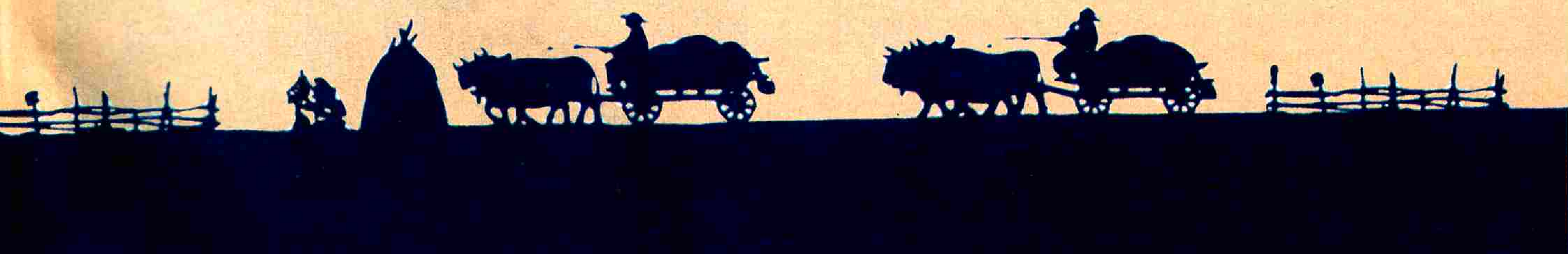
Певно ж, гостями були не чумаки, яким пам'ятника в Одесі, на жаль, нема…

Чимало українських митців присвятило свої твори чумакам і чумакуванню. Ще у 1846 році Т.Шевченко змалював коло Седнєва "Чумаків серед могил". Згадують чумаків і Микола Гоголь, Григорій Квітка-Основ'яненко, Марко Вовчок, Андрій Рудиковський та ін

Чумакування існувало, доки не було прокладено залізниці, тобто до 70-х років XIX ст. Згодом постачання солі перебрали на себе купці-оптовики, а перевезення вантажів, зокрема й хліба, стало справою залізничників. Але ще у 1880 році в Україні існувало 200 тисяч чумаків.

Не минуло й ста років, як чумацтво в дещо зміненому вигляді поновилося - майже в тих самих напрямках. Тільки то вже стало називатися "шоп-турами", "економічним туризмом", ще якось… Сором'язливо.

Дмитро Малааков

Піца із зеленою цибулею та шинкою

Продукти. Сирне тісто: *250 г пісного сиру, 2 яйця, 500 г борошна, 5—6 ст. ложок олії, сіль — за смаком.*

Начинка: *500—700 г зеленої цибулі, 300 г шинки або ковбаси, 6—8 ст. ложок натертого твердого сиру, сіль, перець, прянощі.*

Томтний соус: *2 цибулини, 4 ст.ложки олії, 4—6 зубків часнику, 6 ст. ложок томатної пасти, 500 г консервованих або свіжих помідорів, сіль , перець, 1 лавровий лист, спеції.*

1. Томатний соус. Почистити і дрібно посікти цибулю. Розігріти у каструлі олію, тушкувати у ній цибулю протягом 3 хв., додати подрібнений часник. Помідори розім'яти виделкою, додати томатну пасту, сіль, перець, зелень і прянощі. Викласти все у каструлю з цибулею і варити 30 хв. на слабкому вогні. Замість цього соусу можна використати кетчуп.

2. Тісто. З сиру, яєць, олії й борошна виготовити тісто й розкачати його у корж.

3. Піца. Деко змастити жиром, викласти на нього корж з тіста і змастити його томатним соусом. Нарізану кружальцами зелену цибулю викласти на тісто, а зверху розкласти шматочки шинки чи ковбаси. Посипати все тонким шаром натертого твердого сиру.

Запікати у духовці 20 хв. Подавати гарячою.

Піца з капустою брокколі

Продукти. *Тісто — див. попередній рецепт.*

Начинка: *1кг капусти брокколі або цвітної, 2 яйця, 300 г сметани, 400 г твердого сиру, сіль, перець, зелень.*

1. Приготувати сирне тісто.
2. Капусту брокколі або цвітну розділити на невеликі суцвіття, 3 хв. відварити у підсоленій воді.
3. Сметану змішати з яйцями, додати сіль і перець.
4. Розкачати корж з тіста, змастити його сметаною, збитою з яйцями. Зверху викласти підготовлену капусту, посипати її натертим твердим сиром і посіченою зеленню. Зверху вилити решти сметани, збитої з яйцями.

Запікати у духовці 20 хв., доки сир не розплавиться.

З дитячого журналу "Яблунька"
(Подається скорочено)

Конкурс

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

Пише вам Катя. Тато цього року передплатив Ваш журнал. Наша сім'я знайшла в журналі багато цікавого. Ми дуже вдячні, що ви є. Я вирішила взяти участь у конкурсі "Господиня — 2001". Надсилаю рецепти страв які завжди на нашому святковому столі. Ми з матусею готуємо ці торти, бо вони великі й смачні.

Торт "Спокуса"

Для приготування тіста треба мати: *60 г масла вершкового, 2 столові ложки меду, 1 склянку цукру, 3 яйця, 2 чайні ложечки соди, 1 столову ложку горілки, 3 склянки борошна.* Тісто заварити на водяній бані, поділити на 14 частин. Кожну частину тоненько розкачати і випікати коржі. Вони випікаються дуже швидко.

Для приготування крему: 1 ст. ложку борошна, 1 ст. ложку крохмалю заварити в 0,5 літра молока, 200 г вершкового масла, 1 склянку цукру, ванілін ретельно збити. Обидва креми з'єднати, вимішати до однорідної маси і нею перемастити коржі. Вийде великий та смачний торт. Прикрасити за своїми вподобаннями.

Торт "Ласунка"

Продукти, які треба мати: *200 г вершкового масла, 2 жовтки, 1 склянка цукру, 2 склянки борошна.* Жовтки та 200 г вершкового масла ретельно перемішати. Додати цукор , борошно. Все разом знову перемішати. Для приготування начинки: 2 білки збиваємо в піну і ще 1 яйце збиваємо зі склянкою цукру. Додати 500 г сиру. Всю масу перемішати. Тісто викласти на сковороду. Краї трохи підняти. Висипати начинку та розрівняти по всій площині, посипати цукром. Випікати в духовці 40 — 45 хвилин.

«Господиня»

Торт "Генерал"

Беремо 2 склянки цукру, 5 яєць, 250 г сметани, 150 г масла. Все добре збити і додати 1 чайну ложечку соди, 2 склянки борошна, дрібку солі. Розділити на три рівні частини. До однієї додати півсклянки родзинок, до другої — півсклянки смаженого арахісу, до третьої — 2 столові ложки какао. Кожен корж випікати в духовці окремо. Поки печуться коржі, готуємо крем: одну банку згущеного молока, 300 г вершкового масла ретельно збиваємо до однорідної маси. Кремом змащуємо ледь теплі коржі і торт ставимо в холодильник.

Торт "Наполеон"

До 2 л киплячого молока додати 5 яєць, 2 склянки цукру, 4 столові ложки борошна, 2 столові ложки крохмалю, 100 г вершкового масла. Все разом повинно прокипіти хвилин п'ять. Охолодити.

Поки крем охолоджується, печемо коржі за таким рецептом: 0,5 л сметани, 250 г маргарину, 3 жовтки, 0,5 чайної ложечки гашеної соди, 1 склянка цукру. Замісити тісто, додати борошна за потребою, розкатати тонко коржі й випікати. Поки коржі теплі, їх треба перемастити кремом.

Смачного Вам! З найкращими побажаннями ваша прихильниця П'ятак Катя, м.Перещепине Новомосковського р-ну Дніпропетровської області.

Кулінарні рецепти на конкурс "Господиня" надіслала сім'я Ярченків, яка проживає в с.Потічок Решетилівського району Полтавської області.

Нескладні рецепти опанував навіть наймолодший член сім'ї — дев'ятилітній Ярослав. Він пише, що страви смачні, а приготування їх не потребує багато часу.

Салат "Новинка"

У глибоку салатницю, змащену майонезом, викладаємо нарізані кубиками дві великі картоплини (попередньо відварені та охолоджені). Шар салату заливаємо майонезом. Потім кладемо приготовлену до вживання "Мівіну". Знову заливаємо майонезом. Кладемо шар нарізаної кубиками вареної ковбаси, заливаємо майонезом, зверху викладаємо шар подрібненої та завчасно вимоченої в оцті цибулі. На цибулю кладемо шар подрібнених круто зварених яєць. Салат прикрашаємо зеленню.

Деруни з м'ясом

П'ять великих картоплин та дві цибулини тремо на дрібній тертушці. Додаємо 2—3 яйця, ретельно вимішуємо. На розжарену сковорідку кладемо ложку картопляного фаршу, а зверху чайну ложечку м'ясного фаршу (як на котлети). Обсмажуємо з обох боків до золотистої шкірочки. Викладаємо на блюдо, прикрашаємо зеленню.

Цибуляники

Цибулю ріжемо дрібненькими кубиками. Додаємо 3—5 яєць, дві столові ложки борошна. Перчимо та солимо за смаком. Із цієї маси на розпеченій сковорідці смажимо на олії млинці. Викладаємо їх на блюдо та заливаємо томатною підливою, яку готуємо так: смажимо на олії цибулю, моркву, додаємо томатний сік, сіль, цукор, перець за смаком, тушкуємо. Перед тим як зняти з плити додаємо одну столову ложку борошна (попередньо обсмаженого до золотистого кольору і розведеного холодною кип'яченою водою). Як тільки суміш закипить — підлива готова, заливаємо нею цибуляники. Щоб приготувати цибуляники, треба приблизно 0,5 кг цибулі.

Торт "Фантазія"

Яйця збиваємо з цукром до густоти сметани. Додаємо ванільний цукор, борошно і ділимо на дві частини. В одну частину додаємо столову ложку какао. Випікаємо два коржі. Один із них коричневого кольору. Охолоджені коржі розрізуємо на дві частини. На спеціальну тортницю або блюдо кладемо коричневий корж, змащуємо його білковим прошарком "Пташине молоко". Кладемо шматочки бананів і апельсинів. Накриваємо білим коржем. Змащуємо його кремом. Крем посипаємо подрібненими горіхами. Кладемо з сухих білків (безе) прошарок, який змащуємо кремом. Накриваємо білим коржем. Змащуємо цей корж "Пташиним молоком", знову кладемо банани та апельсини. Накриваємо коричневим коржем. Поливаємо торт спеціально приготовленою глазур'ю. Прикрашаємо торт за вподобаннями.

Щоб приготувати торт, треба мати такі продукти.

Для тіста: *12 яєць, 1 склянку цукру, 2 склянки борошна, 4 пакетики ванільного цукру.*

Для сухих білків (безе): *6 білків, 1 склянку цукру, 1 пакетик ванільного цукру.* (Всі господині знають, що білки і цукор збивають і випікають у гарячій духовці).

Для приготування крему: *1 баночку згущеного молока та 200 г вершкового масла* збивають до однорідної маси.

Для прошарку між коржами "Пташине молоко": *беремо 6 білків* і ретельно збиваємо з однією склянкою цукру. Додаємо попередньо замочений в кип'яченій воді желатин. Деякі господині додають тертий з цедрою лимон.

Для приготування глазурі: *5 ст. ложок цукру, 2 ст. ложки сметани, 50 г вершкового масла.* Ці продукти треба ретельно перемішати і варити на помірному вогні, поки не загусне. Смачного!

Информационно-культурный еженедельник
с программой украинских и российских телеканалов, включая НТВ-плюс

Журнал «Экран недели»

Каждую неделю специально для вас:

кумиры о сокровенном,
астролог о будущем,
секреты красоты и успеха,
тайны и гипотезы, кроссворды
с призами для азартных и умных,
страничка для самых маленьких читателей
и еще много интересного

Не обязательно лаять, чтобы привлечь к себе внимание

22604

Подписной индекс

Подписка в любом отделении связи

У номері:

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал №11, листопад 2001 р.

Головний редактор **М.І.Халимоненко**

Головний художник **Т.П.Колодницька**
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Редактори **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**

Дизайн, верстка, кольороподіл **В.О.Пономаренко**
Реклама, оголошення **В.О.Давидко, В.М.Матохнюк, тел. 552-95-11**
Розповсюдження, маркетинг **Т.І.Лазебник, тел.552-94-60**
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98

Підписано до друку 23.10.2001 р.
Загальний тираж 148300 прим. (у тому числі: російською мовою і в комплектах з іншими журналами — 28 643 прим.)
Ціна договірна.
Адреса: 02094, Київ-94, пр.Гагаріна, 17-а. Тел. (044) 552-95-13

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях»+ + «Вокруг света» — 21843.

Комп'ютерний набір, верстку і кольороподіл зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Видруковано у друкарні ТОВ «Новий друк», м.Київ, вул. Магнітогорська,1.
Тел. (044) 558-29-60, тел./факс (044) 551-58-58.

На нашій обкладинці: Малий господар Максим. Фото В.Ф.Бих (фотоконкурс ДСГ)

Пропонуємо читачам у 2002 році

Всеукраїнський щомісячний виробничо-практичний журнал

Дім, сад, город

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

Журнал "Дім, сад, город" (укр.) Передплатний індекс 74142

Журнал "Дом, сад, огород" (рос.) Передплатний індекс 22429

"Будьмо здорові" — щомісячне видання з проблем охорони здоров'я. Публікації медиків-практиків, діячів української та світової медичної науки, досвід народних цілителів і травознаїв.
Передплатний індекс 74063

"Пасіка" — українсько-чеський щомісячник з практичними порадами як для досвідчених бджолярів, так і початківців. Вміщує багато корисної та цікавої інформації стосовно використання цілющих властивостей меду.
Передплатний індекс 74429

"Квіти України" — єдине в Україні спеціалізоване ілюстроване видання для квітникарів. Рекомендації досвідчених фахівців стосовно ведення всіх галузей квітникарства, розповіді про кращі сорти квітів, ботанічні сади, публікації відомих селекціонерів.
Передплатний індекс 74275

"Виноград. Вино" — журнал для виноградарів-любителів і професіоналів. Розповіді про випробувані та нові сорти винограду, поради щодо боротьби з хворобами і шкідниками, рецепти виготовлення найрізноманітніших вин.
Передплатний індекс 40305

"Наш дім" — незамінне видання для всіх, хто хоче спорудити кваліфіковано облаштувати оселю.
Передплатний індекс 74453

"Туризм сільський зелений" — щоквартальне видання для всіх, хто бажає відпочити в сільській місцевості або надати свою садибу для відпочинку. Досвід в цій галузі інших країн.
Передплатний індекс 40307

"Чумацький шлях" — для тих, хто цікавиться історією, культурою, звичаями народів світу. Подорожі, пригоди, знахідки.
Корисний для вчителів, студентів, школярів.
Передплатний індекс 22436

"Зелений календар" — газета, яка порадить садівникам і городникам, у які строки найкраще проводити ті чи інші роботи, яким сортам віддати перевагу, як захистити насадження від шкідників і хвороб.
Передплатний індекс 30203

"Яблунька" — багатоілюстроване видання для дошкільнят і школярів. Цікаво, захоплююче розповідає про таємниці природи, походження тварин, рослин. Флористика, казки, легенди, дитяча пошта, конкурси, вікторини, ігрові завдання, призи.
Передплатний індекс 40306

"Яблунька" з щоквартальним додатком **"Розфарбуй!"**.
Передплатний індекс 21870

Дім, сад, город. №11. 2001. 1-48 с. Ціна договірна. Індекс 74142